

ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน
ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2565

ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน
ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน
ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

เกษร อักษรรัตน์

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังสดาล กนกหงษ์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(รองศาสตราจารย์ ดร.พุมิสรณ์ เครือคำ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พหล ศักดิ์คะทัศน์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ประธานอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พหล ศักดิ์คะทัศน์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ณณิน โอภาสพัฒนกิจ)

รองอธิการบดี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ชื่อเรื่อง	ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นางเกษร อักษรรัตน์
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังสดาล กนกหงษ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 2) ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 3) ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ และ 4) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 297 ราย ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นรายบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุमान การวิเคราะห์พหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 54.89 ปี จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีสถานภาพสมรส อาชีพหลักเป็นเกษตรกร มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.42 คน และมีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.98 คน รายได้จากการเข้าร่วมประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 75,409.09 บาท/ปี และมีรายได้อื่น ๆ เฉลี่ย 120,929.63 บาท/ปี ส่วนใหญ่มาจากทำการเกษตร ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 13.23 ครั้ง/ปี จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และได้รับการแนะนำส่งเสริมเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 1.30 ครั้ง/3ปี ได้รับการอบรมในเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 1.05 ครั้ง/3 ปี และได้เข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 1.42 ครั้ง/3 ปี มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 5.94 ปี ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีความรู้เรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง มีการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน และระยะเวลาในการเป็นสมาชิก และปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ สถานภาพสมรส และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

สำหรับปัญหาในการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน คือ 1) ผู้นำมีภาระงานมาก ส่งผลให้การบริหารเวลาไม่มีประสิทธิภาพ 2) ผู้นำและสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงวัยขาดความรู้และความเข้าใจในหลักเกณฑ์การประเมิน 3) ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้เกิดปัญหาในการรวมกลุ่มเพื่อวางแผนร่วมกัน และไม่มีการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรม/ชี้แจงให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญ ขั้นตอน หลักเกณฑ์ และประโยชน์ที่ได้จากการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน 2) ผู้นำ/คณะกรรมการกลุ่มควรอธิบายหลักเกณฑ์การประเมินให้สมาชิกเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนทำการประเมิน 3) ให้มีการประเมินอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์

คำสำคัญ : ความรู้ในการประเมินศักยภาพ, การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน, วิสาหกิจชุมชน

Title	KNOWLEDGE AND PRACTICE ON COMMUNITY ENTERPRISE POTENTIAL ASSESSMENT OF COMMUNITY ENTERPRISE MEMBERS IN CHIANG MAI
Author	Mrs. Kesorn Aksornrat
Degree	Master of Science in Agricultural Extension and Rural Development
Advisory Committee Chairperson	Assistant Professor Dr. Kangsadan Kanokhong

ABSTRACT

This study was conducted to investigate: 1) socioeconomic attributes of community enterprise members in Chiang Mai province; 2) knowledge and practice on community enterprise potential assessment of the community enterprise members. 3) factors effecting of knowledge and practice on community enterprise potential assessment of the community enterprise members. and 4) problems encountered and suggestion about the assessment. A set of questionnaires was used for data collection administered with a sample group of 297 community enterprise members obtained by simple random sampling. Obtained data were analyzed by using descriptive statistics (percentage, Mean and standard deviation) inferential statistics and Multiple regression.

Results of the study revealed that most of the respondents were female 54.89 years old on average, elementary school graduates and below, and married. The main occupation of the respondents was farming. The respondents had 3.42 household members and 2.98 workforce on average. The respondents eared an annual income by joining the community enterprise for 75,409.09 bath an other agricultural activities for 120,929.63 baht on average. They perceived news about the community enterprise through agricultural extension workers and community enterprise members for 13.23 times per year on average. They were suggested about the assessment of the community enterprise for 1.30 times per 3 years on average. They joined the assessment for 1.42 time per 3 years on average. The respondents attended the

training on community enterprise assessment for 1.05 times per 3 years on average. The respondents were member of the community enterprise for 5.94 years on average and Most of them did not have any social position. The respondents had knowledge about the community enterprise assessment at a moderate level but a high level based on practice. Based on practice, leadership and management were found at a highest level but knowledge and data management was found at a lowest level. Factors having an effect on knowledge about the community enterprise assessment with a statistical significance level were educational attainment ,information perception about the community enterprise and time span of being a community enterprise member. The following had an effect on the community enterprise assessment with a statistical significance level : Marital status and information perception about the community enterprise.

The following were problems encountered: 1) leaders had many burdens which results in ineffective time management. 2) Most leaders and members were aging people and lacked of knowledge/understanding about criteria of the assessment. 3) Covid-19 pandemic caused a problem in group forming for planning and assessment were not used for community enterprises development. The following were suggested by the respondents: 1) concerned agencies should hold a training or inform about significance and benefits of a community enterprise assessment; 2) leaders/committee members should explain to members about criteria of the assessment before doing it; and 3) the assessment should be done continually for increased knowledge/understanding and utilization.

Keywords : Knowledge on potential assessment, potential assessment of the community enterprise, community enterprise

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ข้าพเจ้า ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังสताल กนกหงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.พุดิสรณ์ เครือคำ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พหล ศักดิ์คะทัศน์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาในการวางแผน การดำเนินการวิจัย ตลอดจนให้คำแนะนำ ตรวจสอบ แก้ไข งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และในการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ช่วยชี้แนะแนวทางในการทำงานวิจัยนี้ให้เป็นวิทยานิพนธ์อย่างสมบูรณ์

ขอขอบคุณคณาจารย์และบุคลากร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ทุกท่านที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำในการศึกษาวิจัย และการติดต่อประสานงานในการดำเนินงานวิจัยมาโดยตลอด ขอขอบคุณเกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมงานวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ กรมส่งเสริมการเกษตร ผู้นำชุมชน ที่ได้ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญด้านวิสาหกิจชุมชน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร วิศวกุล อาจารย์ภาควิชามนุษยสัมพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และนายเจษฎา กายไชย หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัย และที่สำคัญที่สุด ขอขอบคุณสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อพัฒนางานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ข้าพเจ้าขอระลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ครูบาอาจารย์ และครอบครัวที่ได้สนับสนุนและเป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาในการศึกษา ขอขอบคุณผู้บังคับบัญชา และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ทุกท่านที่คอยสนับสนุน และเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยตลอดระยะเวลา ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จนเสร็จสมบูรณ์

เกษร อักษรรัตน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญ.....	1
ปัญหาในการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่จะได้รับ.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์.....	8
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร.....	10
ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความรู้.....	10
ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติ.....	21
ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	24
แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน.....	31
การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน.....	50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	53
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	59

สมมุติฐานงานวิจัย	62
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
สถานที่ดำเนินการวิจัย.....	63
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	63
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	73
การเก็บรวบรวมข้อมูล	74
การทดสอบเครื่องมือ.....	74
การวิเคราะห์ข้อมูล	77
ระยะเวลาในการวิจัย	79
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	80
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ลักษณะเศรษฐกิจ และลักษณะทางสังคมของ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดเชียงใหม่	81
ตอนที่ 2 ข้อมูลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจ ชุมชน จังหวัดเชียงใหม่.....	92
ตอนที่ 3 ข้อมูลการศึกษาการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจ ชุมชนจังหวัดเชียงใหม่	96
ตอนที่ 4 ข้อมูลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่	115
ตอนที่ 5 ข้อมูลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัด เชียงใหม่ ในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	124
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	127
สรุปผลการวิจัย.....	127
อภิปรายผลการวิจัย.....	131
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย.....	135
ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป.....	136

บรรณานุกรม.....	137
ภาคผนวก.....	143
ประวัติผู้วิจัย.....	184

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 รายชื่อวิสาหกิจชุมชนโดยการจับสลาก.....	64
ตารางที่ 2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแต่ละอำเภอ/ตำบล การสุ่มแบบ 3 ขั้นตอน (3 – Stage Sampling).....	69
ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล... 82	82
ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ..... 85	85
ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามลักษณะทางด้านสังคม..... 90	90
ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพ วิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่..... 93	93
ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามการตอบคำถามความรู้เกี่ยวกับ การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน..... 94	94
ตารางที่ 8 ระดับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ใน จังหวัดเชียงใหม่..... 97	97
ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติการประเมินตาม แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 1 ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจ ชุมชน..... 99	99
ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติการประเมินตาม แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 2 การวางแผนและการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน..... 102	102
ตารางที่ 11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติการประเมินตามแบบ ประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ในหมวดที่ 3 การบริหารตลาด..... 104	104
ตารางที่ 12 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติการประเมินตาม แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 4 การจัดการความรู้และข้อมูล 106	106

ตารางที่ 13 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติการประเมินตาม แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 5 การบริหารสมาชิกวิสาหกิจ ชุมชน	109
ตารางที่ 14 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติการประเมินตาม แบบการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 6 การจัดการสินค้าและบริการ	111
ตารางที่ 15 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติการประเมินตาม แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 7 ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจ ชุมชน	113
ตารางที่ 16 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพ วิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่.....	115
ตารางที่ 17 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	119
ตารางที่ 18 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิก วิสาหกิจชุมชนกับความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนใน จังหวัดเชียงใหม่.....	120
ตารางที่ 19 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิก วิสาหกิจชุมชนกับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนใน จังหวัดเชียงใหม่.....	123

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 วงจรการจัดการความรู้ไม่รู้จัก.....	13
ภาพที่ 2 วงจรการเรียนรู้.....	19
ภาพที่ 3 กระบวนการความรู้.....	19
ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	61

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

ประเทศไทย ได้ประสบวิกฤตทางด้านการเงินในช่วงปี พ.ศ. 2540 (วิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง) และได้กลายเป็นวิกฤตทางการเงินในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในขณะนั้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงินโดยรวมและความเชื่อมั่นของประชาชน และที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศไทยมากที่สุดคือ ผลกระทบต่อธุรกิจขนาดกลาง และขนาดเล็ก ซึ่งเป็นภาคการผลิตที่เป็นแกนและหัวใจหลักของกระบวนการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ ให้มีการเติบโตจากภายใน อันเป็นผลต่อเนื่องสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน และจากวิกฤตการณ์สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ในปลายปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทยและทั่วโลกได้รับผลกระทบจากวิกฤตสุขภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมเป็นอย่างมาก คนตกงาน ธุรกิจปิดตัว ทำให้รัฐบาลต้องนำเงินมาเยียวยาผู้ประกอบการและประชาชนเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นการกระตุ้นและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจากวิกฤตการณ์ดังกล่าว ซึ่งก็ยังไม่ทราบแน่นอนว่าวิกฤตโรคระบาดดังกล่าว จะสิ้นสุดลงเมื่อไหร่ ทำให้รัฐบาลปรับโครงสร้างของประเทศในหลาย ๆ ด้าน อาทิ การบริหารจัดการ นโยบายเศรษฐกิจมหภาค การกำกับดูแลและการบริหารความเสี่ยงระบบสถาบันการเงิน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการเงินต่างๆ โดยรัฐบาลได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง โดยได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 จนถึงฉบับที่ 12 ในปัจจุบัน เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศ สู่ความสมดุลและยั่งยืน (เสาวณี จันทะพงษ์ และนิธิสาร พงศ์ปิยะไพบูลย์, 2560)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) มีความต่อเนื่องในกรอบหลักของการวางแผนที่น้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม การพัฒนาที่ยืดหลักสมดุลยั่งยืน โดยมีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหาความยากจน และยกระดับชีวิตคนส่วนใหญ่ของประเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ซึ่งวิสัยทัศน์ของการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่มุ่งมั่นสู่การเปลี่ยนแปลง จากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง

มีความมั่นคง และยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ของประเทศ ภายใน ปี พ.ศ. 2570 ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ ในด้านการเสริมสร้างและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ มุ่งเน้นการสร้างเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่าระหว่างภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการค้าการลงทุน เพื่อยกระดับศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ สร้างรายได้และกระจายรายได้สู่คนในชุมชนอย่างทั่วถึง อันจะนำมาซึ่งความเข้มแข็งของเศรษฐกิจทั้งในภาพรวมและเศรษฐกิจฐานรากตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเสริมสร้างศักยภาพของสถาบันเกษตรกรและการรวมกลุ่มให้เป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมเกษตร โดยอาศัยแนวคิดและกระบวนการสหกรณ์เป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวเกษตรกรและประชาชนในทุกพื้นที่และขยายผลเชื่อมโยงเครือข่ายระบบการผลิต การตลาดและการเงิน ของกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และคลัสเตอร์ที่เชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรม ตั้งแต่ ระดับท้องถิ่น ถึงระดับชาติ นอกจากนี้ ได้พัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองโดยสนับสนุนการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนตามความพร้อมและศักยภาพในแต่ละพื้นที่ โดยสร้างสังคม ผู้ประกอบการ สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำธุรกิจทั้งในเรื่องการเข้าถึงข้อมูลด้านธุรกิจและสิทธิประโยชน์ แหล่งเงินทุน นวัตกรรมสำหรับวิสาหกิจชุมชน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการผลิตและการตลาด รวมทั้งกำหนดมาตรการสนับสนุนให้มีการจดทะเบียนธุรกิจตามกฎหมาย และพัฒนากลไกสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการสร้างขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนให้เติบโตและแข่งขันได้

ยกวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) มีเป้าหมายหลักเพื่อนำประเทศไทยไปสู่ประเทศที่มี “เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” หรือ “Hi-Value and Sustainable Thailand” ด้วยการใช้อัจฉริยะ ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการยกระดับศักยภาพและพัฒนาประเทศในทุกมิติ มีองค์ประกอบสำคัญที่ต้องดำเนินการ 4 ประการ คือ 1.เศรษฐกิจมูลค่าสูง ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 2. สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม 3. วิถีชีวิตที่ยั่งยืน และ 4. ปัจจัยสนับสนุนการพลิกโฉมประเทศ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบได้กำหนด “หมุดหมาย” ที่ประเทศควรบรรลุในช่วงระยะเวลา 5 ปี ซึ่งในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนได้สอดคล้องในข้อที่ 1 หมุดหมายที่ 1 เกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง โดยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเกษตรด้วยเทคโนโลยี และข้อที่ 2 หมุดหมายที่ 7 ระบุว่า ไทยมี SMEs ที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ โดยเพิ่มโอกาสและเร่งพัฒนาศักยภาพ SMEs ให้สามารถใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมตลอดกระบวนการดำเนินธุรกิจ และสร้างเสริมสมรรถนะในการปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว อันจะช่วยลดทอนความเสี่ยงและข้อจำกัด ของ

SMEs ทั้งในด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การจัดหาแรงงาน และการแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่ รวมทั้งส่งเสริมศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม ในการพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

ดังที่กล่าวมา จึงได้มีการกำหนดพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ขึ้นโดยมีเจตนารมณ์ให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการ การพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน มีผลทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคตไม่ว่าในระดับใด รวมถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ก้าวไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในระดับสูงขึ้นไป (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2548)

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ที่มุ่งเน้นอำนวยความสะดวกให้แก่วิสาหกิจชุมชนในการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลรูปแบบต่าง ๆ ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับการบริการอย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาการประกอบกิจการในรูปแบบของนิติบุคคลที่เหมาะสมกับศักยภาพของกิจการวิสาหกิจชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) อันส่งผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต รวมถึงก้าวไปสู่การเป็นผู้ประกอบการขนาดย่อมและขนาดกลางต่อไป

จังหวัดเชียงใหม่ มียุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้แก่ ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นเพื่อการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดเชียงใหม่ให้เป็นผู้นำด้านความหลากหลายในด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรการแปรรูป งานฝีมือ และงานหัตถกรรม โดยผ่านกลไกของคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ได้ส่งเสริม สนับสนุนและขับเคลื่อนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา และในปี พ.ศ.2563 พบว่า มีวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับอนุมัติการจดทะเบียนจำนวนมากถึง 2,616 แห่ง มีสมาชิกจำนวน 40,632 ราย และแต่ละวิสาหกิจชุมชนมีลักษณะการประกอบกิจการที่แตกต่างกัน คือ วิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตสินค้าและประเภทการให้บริการ รวมทั้งหมด 4,185 ชนิดด้วยกัน และที่สำคัญยังมีความแตกต่างในด้านศักยภาพในการประกอบกิจการ จะเห็นได้จากผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน พบว่า มีวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับดีเพียง 621 แห่ง ระดับปานกลาง 1,105 แห่ง ระดับปรับปรุง 100 แห่ง

และยังมีวิสาหกิจชุมชนอีก 790 แห่ง ที่ยังไม่ได้รับการประเมินศักยภาพ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557) จากข้อมูลดังกล่าวทำให้มองเห็นปัญหาของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน และยังขาดความรู้ความเข้าใจและประโยชน์ที่จะได้รับจากการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน และการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ และวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมิน ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง การบริหารจัดการกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่จึงยังไม่เข้มแข็ง ไม่สามารถพึ่งพาตนเองและพัฒนาสู่ความยั่งยืนได้

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเป็นขั้นตอนแรกที่จะช่วยให้วิสาหกิจชุมชนรู้จักตนเอง และสามารถจัดทำแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริง โดยการค้นหาศักยภาพในการดำเนินงาน ซึ่งจะทำให้การประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์การผลิตสินค้าหรือบริการ หากวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการประเมินศักยภาพ และสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อวิสาหกิจชุมชนเองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยจะทำให้ทราบระดับความเข้มแข็งและผลลัพธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผน การพัฒนากิจการ และสนับสนุนการประกอบกิจการให้ตรงกับความต้องการของแต่ละวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด นั่นก็คือ การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มมีการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี มีกระบวนการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ ให้ตรงกับความต้องการของตลาด ซึ่งจะก่อให้เกิดอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่วิสาหกิจชุมชนและชุมชน สามารถยกระดับเป็นวิสาหกิจชุมชนประเภทก้าวหน้า ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ก้าวสู่ความยั่งยืนต่อไปในอนาคต (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2555ก)

ปัญหาในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ให้ความสำคัญไปที่ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการค้นหาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนเป็นขั้นตอนแรกและเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการประกอบกิจการ และการดำเนินงานส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยสามารถปฏิบัติได้ 2 วิธี คือ การประเมินศักยภาพ และการวิเคราะห์สถานการณ์ในการผลิตสินค้าหรือบริการ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบระดับความเข้มแข็งและผลลัพธ์ของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

และสามารถวางแผนการพัฒนาได้ตรงตามความต้องการ และความพร้อมของแต่ละวิสาหกิจ ชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562)

สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้ว เข้าสู่กระบวนการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน โดยสร้างความรู้ ความเข้าใจถึงความสำคัญ และประโยชน์ของการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง แต่พบว่า วิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญในการการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จากข้อมูลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในปี 2563 มีวิสาหกิจชุมชนเข้ารับการประเมินเพียงร้อยละ 68 ของวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้วทั้งหมด ยังมีวิสาหกิจชุมชนที่ยังไม่ได้เข้ารับการประเมินอีกร้อยละ 32 และวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินแล้วมีผลการประเมินอยู่ในระดับดี เพียงร้อยละ 34 เท่านั้น แสดงให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ยังไม่เข้มแข็ง และยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ว่ามีความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างไร และเพื่อที่จะได้ทราบถึงสภาพลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องตลอดจนหน่วยงานภาคี ได้นำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนตามศักยภาพและความต้องการที่แท้จริงของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ ยกระดับเป็นวิสาหกิจชุมชนขั้นก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อศึกษา ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่จะได้รับ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่วิสาหกิจชุมชน และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ทราบถึงระดับความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ และสามารถนำผลการศึกษาคำนี้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนา และส่งเสริมความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน
2. กรมส่งเสริมการเกษตร สามารถนำผลการศึกษาคำนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาขั้นตอนและกระบวนการในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนและปรับปรุงแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปใช้กับวิสาหกิจชุมชนในระดับประเทศต่อไป
3. ผู้สนใจสามารถนำผลการศึกษาคำนี้ ไปเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องด้านความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในครั้งต่อไปได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้มีการกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาข้อมูลการวิจัยในพื้นที่การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรในปี 2563/2564 เรียบร้อยแล้วจากทั้งหมด 25 อำเภอ โดยได้ทำการสุ่มจำนวน 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเชียงดาว อำเภอแมริม อำเภอสันกำแพง อำเภอสันป่าตอง อำเภอแม่เมาะ อำเภอฝาง อำเภอสันทราย อำเภอหางดง และอำเภอดอยหล่อ

2. ขอบเขตในด้านเนื้อหา

การศึกษา ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ได้ให้ความสำคัญในการศึกษาด้านเนื้อหา จากกลุ่มตัวแปรอิสระ 3 กลุ่ม คือ 1) ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ 2) ลักษณะทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ 3) ลักษณะทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ และตัวแปรตาม คือ ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ตามเกณฑ์การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนฉบับปรับปรุง ปี พ.ศ. 2555 ของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยนำมาเป็นแนวทางการกำหนดประเด็นในการสร้างแบบสอบถาม ในการวัดระดับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

2.1 การประเมินกระบวนการ

- 1) ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน
- 2) การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
- 3) การบริหารตลาด
- 4) การจัดการความรู้และข้อมูล
- 5) การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- 6) การจัดการสินค้าหรือบริการ

2.2 การประเมินผลลัพธ์

1) ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

2. ขอบเขตในด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1,166 ราย และได้ทำการสุ่มตัวอย่างจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 297 ราย

3. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย จำนวน 1 ปี ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2563 - พฤศจิกายน 2564

นิยามศัพท์

เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องและมีความหมายที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้นิยามศัพท์ในงานวิจัยไว้ดังนี้

ความรู้ หมายถึง ข้อมูลที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ตามเกณฑ์การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ฉบับปรับปรุง ปี 2555) ของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมรับการอบรม การได้รับการแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และจากสื่อประชาสัมพันธ์อื่น ๆ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2555ข)

การปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ใน 7 ประเด็น ตามเกณฑ์การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ฉบับปรับปรุง ปี 2555) ของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ การประเมินกระบวนการ 6 ประเด็น ในด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ และการประเมินผลลัพธ์การดำเนินงาน

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าและการให้บริการหรือกิจการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันกัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการ เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเอง ครอบคลุม ชุมชน และระหว่างชุมชน โดยในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ณ สำนักงานเกษตรอำเภอพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งกลุ่มในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

สมาชิกวิสาหกิจชุมชน หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ประธาน กรรมการ และสมาชิก ที่ร่วมกันประกอบกิจการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้ได้รับรู้ถึงศักยภาพและความสามารถของวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ในเรื่อง ทิศทางของวิสาหกิจชุมชน การวางแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การบริหารตลาด การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ และผลลัพธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ฉบับปรับปรุงปี 2555) ของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและสรุปผลการประเมิน เพื่อเป็นข้อมูลให้วิสาหกิจชุมชนใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาของตนเอง และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องใช้พิจารณากำหนดแนวทางส่งเสริมสนับสนุนตามศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยเรื่องความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
ในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความรู้
2. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติ
3. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
4. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน
5. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดงานวิจัย
8. สมมติฐานงานวิจัย

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความรู้

1. ความหมายของความรู้

ความรู้ หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์รวมทั้ง
ความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ ความเข้าใจ หรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ สิ่ง
ที่ได้รับจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติ องค์กรวิชาในแต่ละสาขา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546)
ก่อนเกิดความรู้ขึ้นน่าจะมีลำดับขั้นหรือกระบวนการในการพัฒนาความรู้ ดังนี้

1. ข้อมูล (data) คือ ข้อเท็จจริง ข้อมูลดิบ หรือตัวเลขต่าง ๆ ที่ยังไม่ผ่านการแปลความ
โดยอาจมีจุดประสงค์เพื่อการตรวจสอบ หรือสอบถามว่างานมีปัญหาหรือมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง
2. สารสนเทศ (information) คือ ข้อมูลที่ผ่านกระบวนการประมวลผลวิเคราะห์
สังเคราะห์เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการและตัดสินใจ มีบริบทซึ่งเกิดจากความเชื่อ
สามัญสำนึกหรือประสบการณ์ของผู้ใช้สารสนเทศนั้น โดยมักจะอยู่ในรูปของข้อมูลที่วัดได้หรือจับต้อง
ได้ อย่างไรก็ตามสารสนเทศอาจมีข้อจำกัด ในเรื่องช่วงเวลาที่ใช้และขอบข่ายของงานที่จะนำมาใช้
3. ความรู้ (knowledge) คือ สารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิดเปรียบเทียบเชื่อมโยงกับ
ความรู้อื่นจนเกิดเป็นความเข้าใจ และนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ
ได้โดยไม่จำกัดช่วงเวลา

4. ปัญญา (wisdom) คือ ความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน ก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้ ความรู้มีอยู่ทั่วไปทั้งในส่วนที่ฝังอยู่ในตัวคนและอยู่ภายนอกตัวคน ในส่วนที่อยู่ภายนอกตัวคนซึ่งได้มีการบันทึกเก็บไว้ในหน่วยบันทึกความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น คู่มือ ตำรา หรือแฟ้มอยู่ในองค์การตัวผลิตภัณฑ์ และกระบวนการทำงานและการเรียนรู้ ซึ่งความรู้เหล่านี้จะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อถูกนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคล สถาบัน และสังคม ในบรรดาปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการพัฒนานั้น ความรู้ทั้งในส่วนที่เป็นของปัจเจกบุคคลและของสถาบันถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง การมีการบริหารจัดการความรู้ที่ดีย่อมทำให้บุคคล สถาบัน และสังคมได้รับประโยชน์จากความรู้ยิ่งขึ้น (บุญส่ง หาญพานิช, 2546)

Brooking (1999) ได้นิยามความรู้ คือ สารสนเทศที่ได้ผ่านการประมวลผลแล้วอย่างมีความเข้าใจ เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

Drucker (1999) ได้ให้ความหมายของความรู้คือ สารสนเทศที่เปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่างไปสู่การปฏิบัติ หรือการทำให้คนหรือองค์กรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

Clarke and Clege (1998) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความรู้เป็นผลที่ได้จากภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่มีอยู่ในตัวคนและพนักงานในองค์การทั้งหมด และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดสำหรับองค์การที่ต้องการความสำเร็จ และสร้างสิ่งที่เหนือกว่าองค์กรอื่นหรือองค์กรที่เป็นคู่แข่ง

Davenport and Prusak (1998) ได้นิยามความรู้ว่า คือกรอบของการผสมผสานกันของประสบการณ์ ค่านิยม บริบทสารสนเทศ และการรู้แจ้ง ทำให้เกิดกรอบงาน สำหรับการประเมินค่าและการประสานประสบการณ์กับสารสนเทศใหม่ ๆ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นและถูกนำไปใช้ในจิตใจของผู้ที่รู้

Sallis and Jones (2002) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้ เป็นทรัพย์สินที่มีค่าและมีความสำคัญยิ่งขององค์การในการสร้างสรรค์และเพิ่มคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งต้องอาศัยการจัดการความรู้ที่ถูกต้อง เหมาะสมในการนำความรู้ฝังลึกในคน (tacit knowledge) กับความรู้เปิดเผย (explicit knowledge) มาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาองค์การ โดยองค์การต้องมีความตระหนักและกำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ขององค์การว่า ความรู้เป็นสิ่งขับเคลื่อนหลักที่จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จ และผู้นำต้องเห็นคุณค่าของการจัดการความรู้ รวมทั้งต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการสร้างสรรค์ความรู้เพื่อประโยชน์ในการเพิ่มพูนประสิทธิภาพขององค์การด้วย

นำทิพย์ วิภาวิน (2547) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความรู้ (Knowledge) เป็นผลที่ได้จากการเรียนรู้เกิดจากความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ เป็นความสามารถในการระลึกรู้ในสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว ความรู้ ที่แต่ละบุคคลมี คือ ความรู้รอบตัวและความรู้ในแต่ละสาขาวิชาซึ่งความรู้ที่องค์การสร้างขึ้นหรือต้องการใช้ในการพัฒนาองค์การให้ดียิ่งขึ้น คือ ความรู้ใหม่ ซึ่งจำเป็นต้องมีวัฒนธรรมองค์การที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของคนให้เพิ่มพูนอยู่เสมอโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสวงหาความรู้โดยการอ่านและการคิด

Toffler (1990) ได้กล่าวว่า มนุษย์กำลังมีชีวิตอยู่ในสังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้ ซึ่งความรู้เป็นแหล่งทรัพยากรที่มีพลังอำนาจมาก ในโลกที่การตลาด ผลิตภัณฑ์ เทคโนโลยี คู่แข่งขัน และสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรม และความรู้ อย่างต่อเนื่องจะทำให้วัฏกรรมกลายมาเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญที่ส่งเสริมความได้เปรียบทางการแข่งขัน ดังนั้นจากแนวคิดดังกล่าวทำให้เห็นว่าจุดมุ่งหมายขององค์กรส่วนใหญ่ก็คือการสร้างความรู้ อย่างต่อเนื่องให้เกิดขึ้นภายในองค์กรนั่นเอง แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ องค์กรจะสร้างและจัดการความรู้ ได้อย่างไร ทั้งนี้เพราะว่าองค์กรขาดความรู้ ความเข้าใจ ทั่วๆไปในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้และ กระบวนการของการสร้างความรู้ การจัดการความรู้ซึ่งสมาชิกในสถาบันอุดมศึกษาและองค์กรธุรกิจ กล่าวถึง จะเป็นความหมายของการจัดการกับข้อมูล โดยการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลซึ่งเป็นการดำเนินการกับข้อมูล ซึ่งแท้จริงแล้วการสร้างและการจัดการความรู้เป็นการจัดการกับความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งเป็นความรู้ที่เป็นนัย (Tacit Knowledge) และความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) และทำให้เกิดการสร้างความรู้ ผ่านการ ปฏิบัติและการมีปฏิสัมพันธ์กัน ดังนั้นสิ่งสำคัญที่สุดถึงความเข้าใจในความสามารถขององค์กรเกี่ยวกับ ความรู้ ซึ่งเป็นความสามารถที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาในกระบวนการของการสร้างความรู้ ใหม่ อย่างต่อเนื่อง นอกเหนือไปจากความสามารถเฉพาะขององค์กรที่มีอยู่แล้ว มากกว่าที่จะเป็นการ เก็บสะสมความรู้แต่เพียงอย่างเดียว

2. ประเภทของความรู้

Nonaka and Takeuchi (2004) นักจัดการความรู้ที่มีชื่อเสียงได้มีการนำเสนอให้จำแนก ความรู้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ความรู้เด่นชัด (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่อยู่ในรูปแบบที่เป็นเอกสารหรือ วิชาการ อยู่ในตำรา คู่มือปฏิบัติงาน และสามารถถ่ายทอดหรือรวบรวมได้ง่าย
2. ความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่แฝงอยู่ในตัวคน อาจเกิดจาก ประสบการณ์ การเรียนรู้ หรือพรสวรรค์ การถ่ายทอดหรือสื่อสารในรูปแบบของตัวเลข หรือตัวอักษร อาจทำได้ยาก

ความรู้ทั้งสองประเภทยังมีวิธีการจัดการที่แตกต่างกัน การจัดการ “ความรู้เด่นชัด” จะเน้นไปที่การเข้าถึงแหล่งความรู้ ตรวจสอบ และตีความได้เมื่อนำไปใช้แล้วเกิดความรู้ใหม่ ก็นำมาสรุปไว้ เพื่อใช้อ้างอิงหรือให้ผู้อื่นเข้าถึงได้ต่อไป ดังแสดงในแผนภาพที่ 4 (ดูวงจรทางซ้ายในรูป) ส่วนการ จัดการ “ความรู้ฝังลึก” นั้นจะเน้นไปที่การจัดเวทีเพื่อให้มีการแบ่งปันความรู้ที่อยู่ในตัวผู้ปฏิบัติ ทำให้ เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอันนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ที่แต่ละคนสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ ต่อไป (ดูวงจร ทางขวาในรูป) ในชีวิตจริงความรู้ 2 ประเภทนี้ จะเปลี่ยนสถานภาพสลับปรับเปลี่ยนไป

ตลอดเวลา บางครั้ง ความรู้ที่ฝังลึกก็เปลี่ยนเป็น ความรู้เด่นชัด และบางครั้งความรู้เด่นชัด ก็เปลี่ยนไป เป็นความรู้ที่ฝังลึก เรียกว่า วงจรการจัดการความรู้ไม่รู้จบ

ภาพที่ 1 วงจรการจัดการความรู้ไม่รู้จบ

ที่มา: ประพนธ์ ผาสุขยืด (2549)

พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ -ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2540) ได้แบ่งความรู้ ออกเป็นหลายประเภท ดังนี้

1. ความรู้ก่อนประสบการณ์ (Priori Knowledge) คือ ความรู้ที่ไม่ต้องอาศัยประสบการณ์
2. ความรู้หลังประสบการณ์ (Posteriori Knowledge) คือ ความรู้ที่เกิดขึ้นหลังจากที่มีประสบการณ์แล้ว
3. ความรู้โดยประจักษ์ (Knowledge by Acquaintance) คือ ความรู้ที่เกิดจากสิ่งที่ถูกรู้ ซึ่งปรากฏโดยตรงต่อผู้รู้ผ่านทางหู ตา จมูก ลิ้น หรือ กาย
4. ความรู้โดยบอกเล่า (Knowledge by Description) คือ ความรู้ที่เกิดจากคำบอกเล่า
5. ความรู้เชิงประจักษ์ หรือ ความรู้เชิงประสบการณ์ (Empirical Knowledge) คือ ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ หรือความรู้หลังประสบการณ์
6. ความรู้โดยตรง (Immediate Knowledge) คือ ความรู้ที่ได้รับโดยอาศัยสัมผัสทั้ง 6 คือ ได้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ได้รส ได้สัมผัสและรับรู้ทางใจ
7. ความรู้เชิงประวิสัย หรือ ความรู้เชิงวัตถุวิสัย (Objective Knowledge) คือ ความรู้ที่เกิดจากเหตุผล หรือประสบการณ์ที่สามารถอธิบาย หรือทดสอบให้ผู้อื่นรับรู้ได้อย่างที่ตนรู้
8. ความรู้เชิงอัตวิสัย หรือ ความรู้เชิงจิตวิสัย (Subjective Knowledge) คือ ความรู้ที่เกิดจากการประสบด้วยตนเอง และตนไม่สามารถอธิบายหรือทดสอบให้ผู้อื่นรับรู้ได้อย่างที่ตนรู้ได้

Choo (2000) ได้แบ่งความรู้ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความรู้อย่างไม่เป็นทางการ (tacit knowledge) เป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่มาจากประสบการณ์ ความเชื่อ หรือ ความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน เช่น การถ่ายทอดความรู้ ความคิด ผ่านการสังเกต การสนทนา การฝึกอบรม ความรู้ประเภทนี้เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้งานประสบความสำเร็จ ตัวอย่างของความรู้ชนิดนี้ เช่น เมื่อช่างเครื่องยนต์ฟังเสียงเครื่องยนต์ก็สามารถรู้อาการของเครื่องยนต์ได้ เนื่องจากความรู้ประเภทนี้เกิดจากประสบการณ์และนำมาเล่าสู่กันฟัง จึงไม่สามารถเขียนเป็นกฎเกณฑ์หรือตำราได้ แต่สามารถถ่ายทอดและแบ่งปันความรู้ได้โดยการสังเกต และเลียนแบบ

2. ความรู้อย่างเป็นทางการ (explicit knowledge) เป็นความรู้ที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและใช้ร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สิ่งพิมพ์ธุรกิจ เอกสารขององค์การธุรกิจ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ อินทราเน็ต ความรู้ประเภทนี้ เป็นความรู้ที่แสดงออกมาโดยใช้ระบบสัญลักษณ์ จึงสามารถสื่อสารและเผยแพร่ได้อย่างสะดวก สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แบบคือ

2.1 Object-based เป็นความรู้ที่เกิดจากการสร้างขึ้น มา เช่น ผลิตภัณฑ์ สูตรวิทยาศาสตร์ ข้อกำหนด คู่มือ สิทธิบัตร โปรแกรมสำเร็จรูป ฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ แบบวาดทางเทคนิค เครื่องมือต้นแบบรูปภาพ การบันทึกเสียง และฟิล์ม เป็นต้น

2.2 Rule-based เป็นความรู้ที่ถูกนำมาประมวลเป็นกฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติหรืองานประจำ

3. ความรู้ที่เกิดจากวัฒนธรรม (Cultural Knowledge) เป็นความรู้ที่เกิดจากศรัทธาหรือความเชื่อที่ทำให้กลายเป็นความจริง ซึ่งจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ การเฝ้าสังเกต และการสะท้อนผลกลับของตัวความรู้และของสภาพแวดล้อม องค์การที่พัฒนามาเป็นระยะเวลา ที่ต่อเนื่องกันอย่างยาวนานจะพัฒนา ความเชื่อร่วมกันในเรื่องที่เกี่ยวกับธรรมชาติของธุรกิจหลักขององค์การ ความสามารถหลักขององค์การ การตลาด และคู่แข่ง

3. ระดับของความรู้

ความรู้สามารถแบ่งได้ออกเป็นหลายระดับ ซึ่งสามารถสรุประดับของความรู้มี 4 ระดับดังนี้ (Collison and Parcell, 2004; น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2547; พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547)

ระดับที่ 1 รู้ว่าคืออะไร (know – what) เป็นความรู้เชิงทฤษฎีล้วน ๆ เปรียบเสมือนความรู้ของผู้จบปริญญาใหม่ ๆ เมื่อนำเอาความรู้เหล่านี้ไปใช้งาน ก็จะได้ผลบ้าง ไม่ได้ผลบ้างหรือเป็นลักษณะความรู้ในเชิงการรับรู้ ผู้ปฏิบัติงานจะปฏิบัติงานตามข้อมูลที่มีอยู่ ซึ่งต้องใช้เวลาในการรวบรวมความรู้และการตัดสินใจในงานที่ปฏิบัติ

ระดับที่ 2 รู้วิธีการ (know – how) หรือกลวิธี เป็นความรู้ที่มีทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงบริบท เปรียบเสมือนความรู้ของผู้จบปริญญาและมีประสบการณ์การทำงานระยะหนึ่ง เช่น 2 - 3 ปี ก็จะมี ความรู้ในลักษณะที่รู้จักปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือบริบท หรือ เป็นความสามารถในการนำ ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ มีเทคนิคและวิธีการทำงานที่เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ

ระดับที่ 3 รูปเหตุผล (know – why) เป็นความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผลได้ว่าทำไมความรู้นั้น ๆ จึงใช้ได้ผลในบริบทหนึ่ง แต่ใช้ไม่ได้ผลในอีกบริบทหนึ่งหรือเป็นความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเชิงเหตุผลที่สลับซับซ้อน ความรู้ในระดับนี้ ผู้ปฏิบัติงานสามารถพัฒนาได้บนพื้นฐานของประสบการณ์ ในการแก้ปัญหาและการอภิปรายเกี่ยวกับประสบการณ์ร่วมกับผู้อื่น และมีกลยุทธ์ในการทำงาน ของตน สามารถหยั่งรู้และมีความเข้าใจในบริบทของงานและองค์การอย่างเป็นภาพรวมทั้งหมด มีเทคนิคและวิธีการทำงานที่เหมาะสมในการพัฒนา

ระดับที่ 4 ใส่ใจกับเหตุผล (care –why) เป็นความรู้ในระดับคุณค่า ความเชื่อ ซึ่งจะเป็นแรงขับเคลื่อนมาจากภายในจิตใจให้ต้องกระทำสิ่งนั้น ๆ เมื่อเผชิญสถานการณ์ หรือเป็นความรู้ในลักษณะสร้างสรรค์ที่มาจากตัวเอง บุคคลที่มีความรู้ในระดับนี้จะมีเจตจำนง แรงจูงใจและการปรับตัวเพื่อความ สำเร็จ

4. กระบวนการความรู้

มีขั้นตอนหลักของกระบวนการความรู้ไว้ 7 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification)

การค้นหาว่าองค์กรมีความรู้ใดอยู่ หรือไม่ในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร และความรู้แบบไหน ที่องค์กรจำเป็นต้องมี และทำให้องค์กรทราบว่าขาดความรู้อะไร หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ “รู้เรา” นั่นเอง โดยทั่ว ๆ ไป องค์กรสามารถใช้เครื่องมือที่เรียกว่า “Knowledge Mapping” หรือการทำแผนที่ ความรู้ในขั้นตอนนี้ เพื่อหาว่าความรู้ใดมีความสำคัญสำหรับองค์กร ที่จะเป็นตัวช่วยในการจัดลำดับ ความสำคัญของความรู้ เพื่อให้้องค์กรวางขอบเขตของการจัดการความรู้ และสามารถจัดสรร ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ประโยชน์ของแผนที่ความรู้ คือ ช่วยทำให้เห็นภาพรวมของคลังความรู้ขององค์กรที่จะทำให้องค์กรทราบว่ามีความรู้ที่ทับซ้อนกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ หรือไม่ ซึ่งก่อให้เกิดความสิ้นเปลือง ในการจัดเก็บและรวบรวม และทำให้บุคลากรทุกคนทราบว่าองค์กรมีความรู้อะไร และจะหาความรู้ที่ตนเองต้องการได้ที่ไหน นอกจากนี้ยังใช้เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางความรู้ที่องค์กรสามารถใช้เป็นฐาน ในการต่อยอดขยายความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ รวมทั้งการใช้เพื่อศึกษาผลกระทบของการ เปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงาน และการเคลื่อนย้ายแหล่งข้อมูลความรู้ต่อระบบต่าง ๆ ในองค์กร

2. การสร้าง และแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition)

หลังจากการสร้างแผนที่ความรู้ องค์กรจะทราบว่ามีความรู้ที่จำเป็นต้องมีอยู่ หรือไม่และต้องมีอะไรบ้าง ถ้ามีแล้วองค์กรก็ต้องหาวิธีการในการดึงความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ที่อาจอยู่กระจัดกระจายมารวมไว้ เพื่อจัดทำเนื้อหาให้เหมาะสม และตรงกับความต้องการของผู้ใช้ สำหรับความรู้ที่จำเป็นต้องมีแต่ยังไม่มีนั้นองค์กรอาจสร้างความรู้จากความรู้เดิมที่มีอยู่ก็ได้ หรือนำความรู้จากภายนอกองค์กรมาใช้ นอกจากนี้องค์กรอาจจะต้องพิจารณากำจัดความรู้ที่ไม่จำเป็น หรือล้าสมัยทิ้งไป เพื่อประหยัดทรัพยากรในการจัดเก็บความรู้เหล่านั้น หัวใจสำคัญของขั้นตอนนี้ คือ การกำหนดเนื้อหาของความรู้ที่ต้องการ และการดักจับความรู้ที่กระจัดกระจายให้ได้ ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ขั้นตอนนี้ประสบความสำเร็จ คือ บรรยากาศ และวัฒนธรรมขององค์กรที่เอื้อให้บุคลากรกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน เพื่อใช้ในการสร้างความรู้ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ระบบสารสนเทศก็มีส่วนช่วยให้บุคลากรสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันได้รวดเร็วขึ้น และทำให้การแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ จากภายนอกทำได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization)

เมื่อมีเนื้อหาความรู้ที่ต้องการแล้ว องค์กรต้องจัดความรู้ให้เป็นระบบ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นหาและนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์การจัดความรู้ให้เป็นระบบนั้นหมายถึงการจัดทำสารบัญ และจัดเก็บความรู้ประเภทต่าง ๆ เพื่อให้การเก็บรวบรวม การค้นหา หรือการนำมาใช้สามารถทำได้ง่าย และรวดเร็ว การแบ่งชนิด หรือประเภทของรู้นั้นจะขึ้นอยู่กับว่าผู้เข้าไปใช้อย่างไร และลักษณะการทำงานของบุคลากรในองค์กรเป็นแบบไหน โดยทั่วไปการแบ่งประเภทความรู้จะแบ่งตามสิ่งดังต่อไปนี้

- ความชำนาญ หรือความเชี่ยวชาญของบุคลากร
- หัวข้อ/หัวเรื่อง
- หน้าที่/กระบวนการ
- ประเภทของผลิตภัณฑ์ บริการ กลุ่มตลาด หรือกลุ่มลูกค้า

ความครอบคลุม (แนวราบ) และความละเอียด (แนวตั้ง) ของการแบ่งประเภทของความรู้จะขึ้นอยู่กับการใช้รู้นั้น ๆ ถ้าเป็นความรู้ที่มีผู้ใช้มาก และมีความหลากหลาย การแบ่งจะครอบคลุมความรู้มากมายหลายประเภท แต่ถ้าเป็นความรู้ที่ใช้เฉพาะกลุ่ม การแบ่งจะไม่ครอบคลุมมากนักแต่จะลงลึกในรายละเอียด

4. การประมวล และกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement)

นอกเหนือจากการจัดทำสารบัญความรู้อย่างเป็นระบบแล้ว องค์กรต้องประมวลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบ และภาษาที่เข้าใจง่าย และใช้ได้ง่ายซึ่งอาจทำได้ในหลายลักษณะ ดังนี้

4.1 การจัดทำ หรือปรับปรุงรูปแบบของเอกสารให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งองค์กรจะช่วยให้การป้อนข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ การจัดเก็บ การค้นหา และการใช้ข้อมูลทำได้สะดวกและรวดเร็ว

4.2 การใช้ต้องเป็นภาษาเดียวกันที่มีความเข้าใจ และรับรู้ทั้งองค์กร โดยองค์กรควรจัดทำอภิธานศัพท์ของคำจำกัดความ ความหมายของคำต่าง ๆ ที่แต่ละหน่วยงานจะใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ซึ่งจะเป็นการช่วยให้การป้อนข้อมูล ความรู้ การแบ่งประเภท และการจัดเก็บมีมาตรฐานเดียวกัน และต้องมีการปรับปรุงอภิธานศัพท์ให้ทันสมัยตลอดเวลา รวมทั้งต้องให้ผู้ใช้สามารถค้นหา และเปิดใช้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

4.3 การเรียบเรียง ตัดต่อ และปรับปรุงเนื้อหาให้มีคุณภาพดีในด้านต่าง ๆ อาทิ ความครบถ้วน เที่ยงตรง ทันสมัย สอดคล้อง และตรงตามความต้องการของผู้ใช้

5. การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access)

ความรู้ที่ได้มานั้นจะไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ถ้าหากไม่ถูกนำไปเผยแพร่ เพื่อให้ผู้อื่นได้นำไปใช้ ดังนั้นองค์กรจะต้องมีวิธีการในการจัดเก็บ และกระจายความรู้ทั้งความรู้ประเภท Explicit และ Tacit ซึ่งการส่ง หรือการกระจายความรู้ให้ผู้ใช้ประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ

5.1 การป้อนความรู้ (Push) คือ การส่งข้อมูล หรือความรู้ให้ผู้ใช้ โดยผู้รับไม่ได้ร้องขอ หรือต้องการ หรือเรียกง่าย ๆ ว่าเป็นแบบ Supply-based เช่น การส่งหนังสือเวียนแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับกิจกรรม ข่าวสาร หรือข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กรอย่างมีคุณภาพซึ่งโดยทั่วไปวิธีการป้อนความรู้จะทำให้ผู้รับรู้สึกที่ได้รับข้อมูล หรือความรู้มากเกินไป หรือไม่ตรงตามความต้องการ

5.2 การให้โอกาสเลือกใช้ความรู้ (Pull) เป็นการที่ผู้รับสามารถเลือกรับ หรือใช้แต่เฉพาะข้อมูลหรือความรู้ที่ต้องการเท่านั้น ซึ่งทำให้ลดปัญหาการได้รับข้อมูล หรือความรู้ที่ตนเองไม่ต้องการมากเกินไป (Information Overload) การกระจายความรู้แบบการให้โอกาสเลือกใช้ความรู้เป็นแบบ Demand-based

ดังนั้น แต่ละองค์กรควรมีการบริหารจัดการให้เกิดความสมดุลระหว่างการกระจายความรู้แบบการป้อนความรู้ และการให้โอกาสเลือกใช้ความรู้ เพื่อให้ข้อมูล และความรู้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้ใช้ และลดปัญหาการเสนอข้อมูล หรือความรู้ไม่ตรงจุดประสงค์ และความต้องการของผู้ใช้

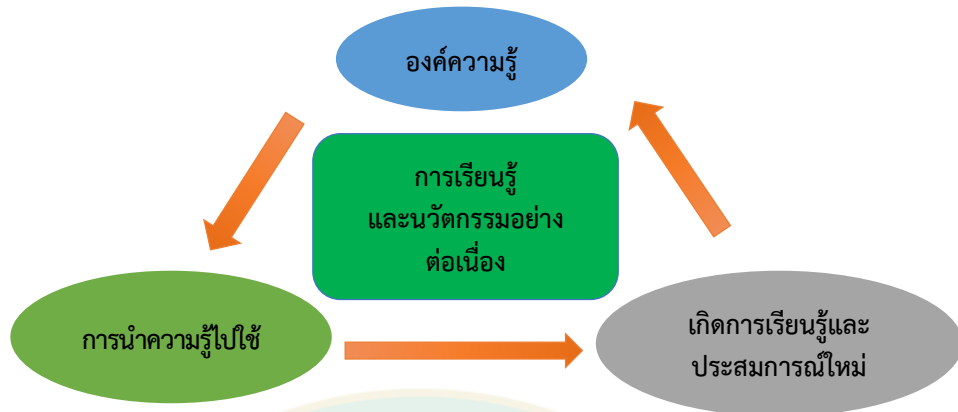
6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing)

การจัดทำเอกสาร การจัดทำฐานความรู้ รวมทั้งการทำสมุดหน้าเหลือง โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จะช่วยให้เข้าถึงความรู้ได้ง่าย และรวดเร็วขึ้น แต่จะเหมาะสม และใช้ได้ดีสำหรับความรู้ประเภท Explicit เท่านั้น สำหรับการแบ่งปัน และแลกเปลี่ยนความรู้ประเภท Tacit นั้นจะต้องทำด้วยการพบปะกันตัวต่อตัว หรือเป็นกลุ่ม หรือที่เรียกว่า “Socialization” โดยทำได้ใน

หลายรูปแบบซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการ และวัฒนธรรมองค์กร โดยส่วนใหญ่จะใช้วิธีผสมผสาน เพื่อให้บุคลากรได้เลือกใช้วิธีการตามความถนัด และสะดวก ดังต่อไปนี้

- 1) ทีมข้ามสายงาน (Cross-Functional Team)
 - 2) Innovation & Quality Circles (IQCs)
 - 3) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community of Practice หรือ CoP)
 - 4) ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System)
 - 5) การสับเปลี่ยนงาน (Job Rotation) และการยืมตัวบุคลากรมาช่วยงาน (Secondment)
 - 6) เวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Forum)
7. การเรียนรู้ (Learning)

วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดในการจัดการความรู้ คือ การเรียนรู้ของบุคลากร และการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา และปรับปรุงองค์กร ดังนั้นขั้นตอนนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถึงแม้องค์กรจะมีวิธีการในการกำหนด รวบรวม คัดเลือก ถ่ายทอด และแบ่งปันความรู้ที่ดีเพียงใด แต่หากบุคลากรไม่ได้เรียนรู้ และขาดการนำไปประยุกต์ใช้ให้ประโยชน์ ก็เป็นการสูญเปล่าของเวลาและทรัพยากรที่ใช้ไป ดังนั้น องค์กรจะต้องกระตุ้น และสร้างบรรยากาศที่จะทำให้บุคลากรทุกคนกล้าคิด กล้าทำ กล้าลองผิดลองถูก โดยผู้บริหารจะต้องยอมรับผลลัพธ์ที่จะออกมา ทั้งในส่วนของความสำเร็จ และความล้มเหลว เพราะกระบวนการเรียนรู้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผลลัพธ์เพียงอย่างเดียว แต่มาจากประสบการณ์ที่ได้รับในการลองนำความรู้ที่ได้มาฝึกปฏิบัติหากล้มเหลว ก็จะไม่ทำผิดซ้ำอีกในครั้งต่อไป และการเรียนรู้จะต้องสอดคล้องกับทิศทาง และค่านิยมขององค์กรด้วย จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ของบุคลากรจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ขึ้นมากมาย ซึ่งจะไปเพิ่มพูนองค์ความรู้ขององค์กรที่มีอยู่แล้วให้มากขึ้นเรื่อย ๆ ความรู้เหล่านี้ก็จะถูกนำไปใช้ เพื่อสร้างความรู้ใหม่ ๆ อีกเป็นวงจรที่ไม่มีที่สิ้นสุดที่เรียกว่า “วงจรการเรียนรู้” (บุญดี บุญญาภิจ และคณะ, 2549)

ภาพที่ 2 วงจรการเรียนรู้

ที่มา: บุญดี และคณะ (2549)

กระบวนการความรู้ถือเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญในการช่วยให้องค์กร หรือบุคคลสามารถจัดการกับความรู้ทั้งที่มีอยู่เดิมภายในองค์กร และความรู้ใหม่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ดังสรุปเป็นแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 3 กระบวนการความรู้

ที่มา: บุญดี และคณะ (2549)

5. การวัดความรู้

เป็นการวัดสมรรถภาพสมองด้านการระลึกออกของความจำหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการวัดเรื่องราวที่เคยมีประสบการณ์ หรือเคยรู้เห็นและที่ทำมาก่อนแล้วทั้งสิ้น ซึ่งผู้ที่ทำการวัดสามารถใช้เครื่องมือที่มีลักษณะลักษณะเป็นคำถามได้ ลักษณะของคำถามอาจจะแตกต่างกันไปตามชนิดของความรู้หรือความจำ แต่จะมีลักษณะร่วมประการหนึ่ง คือ เป็นคำถามที่ให้ระลึกถึงเรื่องราวและประสบการณ์ที่ผ่านมา ที่จำได้ไว้ก่อนแล้วไม่ว่าจะเป็นในรูปของคำศัพท์ นิยาม ทฤษฎี ระเบียบแบบแผน หรือหลักการต่าง ๆ

Bloom et al. (1971) ได้เสนอแนวทางในการวัดความรู้ทางพฤติกรรมในสิ่งต่อไปนี้

1. ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการจำ ซึ่งอาจแสดงออกมาในรูปของการจำได้ การระลึกได้ในส่วนเนื้อหาสาระ กระบวนการ แนวความคิดและทฤษฎีต่าง ๆ
2. ความสามารถในการตีความ และความเข้าใจในเนื้อหาสาระ เมื่อปรากฏอยู่ในรูปตาราง แผนภูมิ สัญลักษณ์ หรือรูปแบบอื่น ๆ
3. ความสามารถในการประยุกต์ วิเคราะห์ สรุปและประเมินค่าจากเนื้อหาสาระในสถานการณ์ต่าง ๆ

ธนพล สมัครการ (2550) ได้กล่าวถึง การวัดความรู้ไว้ว่า การวัดความรู้ไว้ว่า การวัดความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์และนิยาม คือ การวัดว่า "คำ" หรือ "กลุ่มคำ" หรือ ความหมายคำแปลของเครื่องหมายรูปภาพ ตัวอย่าง และสัญลักษณ์ต่าง ๆ นั้น คืออะไรมีความหมายทั่วไปหรือความหมายเฉพาะว่าอย่างไร มีคุณสมบัติอะไร การวัดความรู้กับกฎและความจริง คือ การวัดค่าสูตร กฎเกณฑ์ ความจริง ข้อเท็จจริง เรื่องราว ใจความ หรือเนื้อความสำคัญ ได้มีการพิสูจน์หรือการยอมรับแล้วเป็นอย่างไร

การวัดความรู้ในวิธีการดำเนินการ คือการวัดความจำ หรือกระบวนการและแบบแผนวิธีทำงานหรือแบบแผนต่าง ๆ ว่ามีที่มาอย่างไร ใช้วิธีการใด มีการดำเนินการเป็นขั้น ๆ อย่างไร มีได้มุ่งวัดถึงการนำไปปฏิบัติกันมาอย่างไร เข้าใจอย่างไร

การวัดความรู้เกี่ยวกับระเบียบแบบแผน คือ การวัดค่า แบบแผน แบบฟอร์มตามจารีตธรรมเนียมประเพณี ที่เคยปฏิบัติกันมาอย่างไร

สามารถสรุปได้ว่า ความรู้หมายถึงผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นจากการศึกษา การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติ และทักษะความเข้าใจ หรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ สิ่งที่ได้รับจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิดหรือการปฏิบัติ นำไปสู่การปฏิบัติอย่างชำนาญและเกิดความกระฉับกระเฉงในเรื่องนั้น ๆ

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติ

1. ความหมายของการปฏิบัติ

การปฏิบัติ หมายถึง การกระทำ หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมอง อารมณ์ ความคิด และความรู้สึกเกี่ยวข้องกับความต้องการ และความรู้สึกนึกคิด เป็นผลมาจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า และปฏิกิริยาต่อการกระทำ หรือพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้า ที่สามารถมองเห็นได้ เมื่อบุคคลได้รับความรู้ ซึ่งอาจจะได้รับมาจากการรับฟัง การอ่าน หรือการมองเห็น จะทำให้บุคคลพยายามที่จะทำความเข้าใจกับความรู้ นั้น ๆ จากนั้นบุคคลจะนำความรู้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหา หรือวิเคราะห์ปัญหา หรือสถานการณ์ออกเป็น ส่วน ๆ เพื่อทำความเข้าใจในแต่ละส่วนของสถานการณ์นั้น สามารถมองเห็นความสัมพันธ์อย่างแน่นชัดระหว่างส่วนประกอบ แล้วนำเอาส่วนประกอบเหล่านั้นมารวมกันเป็นส่วนรวมที่มีโครงสร้างแน่ชัด โดยนำความรู้ที่มีอยู่เดิม มารวมกับความรู้ใหม่ที่ได้รับแล้วสร้างเป็นแบบแผนการปฏิบัติ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2520)

การปฏิบัติ หมายถึง เป็นปฏิกิริยาการกระทำ หรือพฤติกรรมเกี่ยวกับสมอง อารมณ์ ความคิด และความรู้สึก ซึ่งมีสาเหตุเกี่ยวข้องกับความต้องการรู้สึกนึกคิด เป็นผลต่อการตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็นปฏิกิริยาการกระทำ หรือพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่สามารถมองเห็นได้ (ธรรมรส โชติกาญจนา, 2519)

การปฏิบัติ หรือการนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม ไปใช้อย่างเหมาะสมถูกต้อง ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสถานการณ์ใหม่ ๆ (Bloom et al, 1971)

ความตั้งใจในการปฏิบัติมีพื้นฐานมาจากความรู้ ข้อมูล เจตคติ หรือความเชื่อ (Attitude or belief)

การปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ ความเข้าใจที่มีในเรื่องราวข้อเท็จจริง ในวิธีการต่าง ๆ ไปใช้ในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน หรือในสถานการณ์ที่คล้ายคลึง (ไพศาล หวังพาณิชย์, 2526)

ผกาพรรณ วัชรประดิษฐ์ (2535) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติไว้ว่า การปฏิบัติเป็นความสามารถในด้านการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกาย ซึ่งเป็นการยอมรับการปฏิบัติของบุคคล จะมีกระบวนการยอมรับนวัตกรรมซึ่งแบ่งกระบวนการยอมรับเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นรู้
2. ขั้นสนใจ
3. ขั้นไตร่ตรองตัดสินใจ
4. ขั้นลองปฏิบัติ

5. ขันยอมรับนำไปปฏิบัติอย่างสมบูรณ์

การปฏิบัติเป็นกริยาการแสดงออกทางร่างกายและการกระทำใด ๆ ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเกิดจากการสั่งการจากสมอง มีผลมาจากสิ่งที่ได้รับรู้ รับทราบ สภาวะทางอารมณ์ สิ่งเร้า จากภายนอกและภายในบุคคล เพื่อที่จะได้รับการตอบสนองตามที่คาดไว้ ทั้งนี้พื้นฐานของการปฏิบัติต่าง ๆ เกิดจากความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ ด้วย

การปฏิบัติ คือ สิ่งที่มีมนุษย์รับทราบถึง การปฏิบัติของกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การฝึกว่ายน้ำ ก็จะต้องเริ่มจากความพยายามจะเลียนแบบ (Imitation) แล้วควบคุมให้เป็นไปตามแบบที่เห็น (Manipulation) ทำให้ถูกต้องมากที่สุด (Precision) แล้วเชื่อเข้าด้วย (Articulation) จากนั้นก็ฝึกหัดจนปฏิบัติได้อย่างเป็นธรรมชาติ (Naturalization) (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, 2542)

การปฏิบัติเป็นการใช้ความสามารถที่แสดงออกทางร่างกาย ซึ่งรวมทั้งการปฏิบัติ หรือพฤติกรรมที่แสดงออก และสังเกตได้ในสถานการณ์หนึ่งหรืออาจเป็นพฤติกรรมที่ล่าช้า คือ เป็นพฤติกรรมที่บุคคลไม่ได้ปฏิบัติในทันที และคาดคะเนว่าจะปฏิบัติในโอกาสต่อไป (มัลลิกา มติโก, 2534)

การปฏิบัติหรือพฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมใด ๆ ของคนเราส่วนใหญ่ เป็นการแสดงออกของบุคคลโดยมีพื้นฐานที่มาจากความรู้ และทัศนคติบุคคล การที่บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เนื่องมาจากการมีความรู้และทัศนคติที่แตกต่างกันเกิดขึ้นได้ก็เพราะความแตกต่างอันเนื่องมาจากการเปิดรับสื่อและความแตกต่างในการแปลความสารที่ตัวเองได้รับ จึงก่อให้เกิดประสบการณ์สั่งสมที่แตกต่างกัน อันมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคล (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533)

การปฏิบัติ หมายถึง การที่สามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ไปใช้ในสถานการณ์จริง หรือสถานการณ์จำลองที่คล้ายคลึงกัน หรือสามารถนำทฤษฎี กฎเกณฑ์ และวิธีดำเนินการต่าง ๆ ของเรื่องนำไปใช้แก้ปัญหาในทำนองเดียวกันได้ (ชนวน รัตนวราหะ, 2550)

Roger and Shoemaker (1971 อ้างใน บุญธรรม จิตต่อนันต์, 2536) กล่าวไว้ว่า กระบวนการยอมรับแนวคิดใหม่ไปปฏิบัติหรือเรียกสั้น ๆ ว่ากระบวนการยอมรับ (adoption process) ว่าเป็นกระบวนการทางใจของบุคคล ซึ่งเริ่มต้นด้วยการรับรู้หรือได้ยินเกี่ยวกับแนวคิดใหม่ แล้วไปสิ้นสุดลงด้วยการตัดสินใจยอมรับไปปฏิบัติ แต่อย่างไรก็ตามลักษณะการยอมรับของบุคคลจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่างไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ทำการเผยแพร่ ลักษณะของเทคโนโลยี วิธีการติดต่อสื่อสาร และลักษณะของผู้รับเอง นอกจากนี้แล้วขั้นตอนของการยอมรับยังแบ่งออกได้อีกหลายขั้นตอน แต่ละขั้นตอนก็มีผลต่อการตัดสินใจยอมรับขั้นตอนดังแนวคิดใหม่ที่แตกต่างกันออกไป และการที่บุคคล จะยอมรับแนวคิดใหม่ไปปฏิบัตินั้นจะผ่านขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นรู้หรือรับรู้ (awareness) ขั้นนี้เป็นขั้นเริ่มต้นที่บุคคลได้รับรู้เกี่ยวกับแนวคิดใหม่หรือเรื่องใหม่แต่ขาดรายละเอียดคือ รู้ว่าเรื่องนั้นเรื่องนี่เกิดขึ้นแล้วหรือทำได้แล้ว แต่เป็นเรื่องใหม่สำหรับตนเองเพราะไม่เคยได้ยินหรือได้เห็นมาก่อน การรับรู้อาจเกิดขึ้นโดยบังเอิญด้วยการเห็นด้วยตนเองหรือการเผยแพร่ของเจ้าหน้าที่รัฐ

2. ขั้นสนใจ (interest) เป็นขั้นที่บุคคลเมื่อรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดใหม่แล้วหากเขาไม่สนใจเขาก็รู้สึกเฉย ๆ แต่ถ้าเขาเกิดความรู้สึกสนใจเขาก็พยายามติดต่อหรือสอบถามผู้รู้ในรายละเอียดและปัญหาต่าง ๆ ในแนวคิดนั้น จุดสำคัญในแนวคิดนี้ถ้าหากว่าเราได้รายละเอียดมาไม่ดีก็อาจจะทำให้เกิดความล้มเหลวในขั้นต่อไป

3. ขั้นไตร่ตรอง (evaluation) ขั้นนี้บุคคลจะศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิดใหม่และการเปรียบเทียบกับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบันว่าถ้ารับเอาแนวคิดใหม่มาปฏิบัติจะเกิดผลดีหรือไม่ดีอย่างไรบ้าง หรือในอนาคตควรหรือไม่ที่จะทดลองดูก่อน ถ้าเราไตร่ตรองหรือประเมินดูแล้ว จะเห็นได้ว่าเกิดผลดีมากกว่าผลเสียเขาก็จะตัดสินใจทดลองดูเพื่อให้เกิดความแน่ใจก่อนที่จะรับไปปฏิบัติ

4. ขั้นทดลองทำ (trial) ขั้นนี้บุคคลจะทำการทดลองตามแนวคิดใหม่ โดยทำการทดลองแต่เพียงเล็กน้อย เพื่อดูว่าเข้ากันได้หรือไม่กับสถานะเหตุการณ์ในปัจจุบันของตนและผลจะออกมาตามที่คาดคิดไว้หรือไม่

5. ขั้นนำไปปฏิบัติ (adoption) ขั้นตอนนี้จะเกิดขึ้นหลังจากได้มีการทดลองทำและทราบผลเป็นที่พอใจแล้ว จึงตัดสินใจยอมรับแนวคิดใหม่ไปปฏิบัติ ซึ่งกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับแนวคิดใหม่นี้ อาจจะประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

5.1 ขั้นความรู้ (knowledge) ขั้นนี้บุคคลจะรับทราบเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่และมีความคิดบางอย่างเกี่ยวกับหน้าที่การงานของแนวความคิดใหม่

5.2 ขั้นจูงใจ (Persuasion) บุคคลจะสร้างเจตคติที่ดีต่อแนวคิดใหม่หลังจากการเรียนรู้แล้ว

5.3 ขั้นตัดสินใจ (decision) บุคคลจะเข้าไปเกี่ยวข้องในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับแนวความคิดใหม่

5.4 ขั้นยืนยัน (confirmation) ขั้นนี้บุคคลจะแสวงหาแรงเสริมเพื่อยอมรับการใช้แนวความคิดใหม่ต่อไป แต่เขาอาจจะเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจหากพบข้อมูลขัดแย้งเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่ก็ได้

2. การวัดการปฏิบัติ

การวัดการปฏิบัติ จำเป็นต้องอาศัยการสังเกตอย่างดีทั้งวิธีการดำเนินงาน การสังเกตผลงานที่ออกมา ดังนั้นจึงต้องใช้เครื่องมืออื่นประกอบการสังเกต เพื่อให้มีหลักเกณฑ์ และเชื่อถือได้ เครื่องมือที่นิยมใช้ ประกอบการสังเกต ได้แก่ แบบตรวจสอบรายการ (checklist) และแบบประเมินค่า (rating scale) แบบตรวจรายการเป็นมาตรฐานในการบันทึกข้อมูลที่สังเกตได้อย่างหนึ่ง สำหรับแบบประเมินค่าเป็นเกณฑ์การตัดสินคุณภาพของการปฏิบัติ นอกจากนี้ การวัดการปฏิบัติอาจใช้แบบสอบถาม การวัดความตั้งใจที่จะกระทำซึ่งพฤติกรรม Kothandapani (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2522) อธิบายว่า ส่วนประกอบของแบบสอบถามที่เกี่ยวข้อง กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติ (intention to act) จะเป็นส่วนที่เป็นตัวแทนส่วนประกอบของการปฏิบัติ (behavioral component) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการแสดงออกที่บุคคลอื่นสังเกตได้ (overt behavior)

จากความหมายของการปฏิบัติ สรุปได้ว่าการปฏิบัติ หมายถึง การที่บุคคลสามารถนำความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่ไปใช้ในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ การปฏิบัติ หมายถึง การที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ นำความรู้ด้านประเมินศักยภาพที่ได้รับจากการฝึกอบรม และการติดต่อเจ้าหน้าที่นำมาปฏิบัติได้จริงในขั้นตอนการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (1977) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและควรทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมในการเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

Arnstein (1969) กล่าวว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยไม่มีบทบาทอะไรเลยย่อมไม่ได้ผล การมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพนั้นผู้เข้าร่วมจะต้องรู้จักใช้อำนาจและสามารถควบคุมกิจกรรมได้ดี จึงจะทำให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ

Berkley (1975) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมคือ การที่ผู้นำได้เปิดโอกาสให้ผู้ตามทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการทำงานเท่าที่จะสามารถทำได้

Erwin (1976 อ้างใน ปรีดา เจษฎารางกุล, 2550) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ

แก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงกับประชาชนใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนแก้ไขร่วมกับการใช้วิทยกรที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง

สัญญา เคนาภูมิ (2551) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกได้มีโอกาสร่วมคิด ร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมจะต้องมาจากความสมัครใจ พึงพอใจ และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากชุมชนโดยส่วนรวมร่วมกัน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมติดตามผล

แนวคิดการมีส่วนร่วม

Kasperson and Breitbank (1974 อ้างใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546: 19) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนทำตนเป็นผู้สร้างสรรค์กิจกรรมในกระบวนการพัฒนาซึ่งจะบังเกิดผลคือ สามารถแสดงบทบาทที่ สร้างสรรค์ได้และผลของกิจกรรมจะต้องย้อนกลับมาสู่พวกเขาเอง United Nations Research 8 Institute of Social Development (UNID) ระบุความหมายว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ประชาชนในเรื่อง

1. การตัดสินใจ
2. การเข้าร่วมกิจกรรม
3. การร่วมรับผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมที่เกิดจากกิจกรรมนั้น ๆ

สหประชาชาติ (United Nation Organization, 1981: 11) ให้ความหมายการมีส่วนร่วม (Participation) ไว้ว่า

1. การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา
2. การเข้ามีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนา
3. การเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในเรื่องพัฒนา

Lisk (1985 อ้างใน ปรีดา เจษฎาวรางกุล, 2550: 24) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีความสัมพันธ์กับแนวคิดของการเชื่อใจและการยอมรับตนเองเพื่อที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถสังเกตได้จากระดับความพึงพอใจระดับความไว้วางใจและต้องครอบคลุมทัศนคติความคาดหวังและกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน

Fairchild et al. (1964 อ้างใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546: 19) ได้ให้ความหมายของ คำว่าการมีส่วนร่วมไว้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกันหรือ การเข้ามามีส่วนติดต่อสัมพันธ์กันและหมายถึงสถานการณ์ทางสังคมด้วยก็ได้

อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง (2522) ได้อธิบายเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่าการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการ เปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อปฏิบัติ กล่าวคือ จะต้องเป็นความเห็นพ้องต้องกัน จะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการณ์นั้น ๆ เหตุผลเบื้องต้นแรกของการที่มีคนมารวมกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดหรือ การกระทำทั้งหมดที่ทำได้โดยกลุ่มหรือทำในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์การ (Organization)

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานเรื่องใด เรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกันให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่ กำหนดไว้

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528) ได้นิยามความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการที่ประชาชนเข้ามา เกี่ยวข้องโดยการใช้ความพยายามหรือทรัพยากรในส่วนของตนต่อกิจกรรมซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมต้องมีองค์ประกอบ 2 ประการดังนี้

1. ประชาชนเข้าเกี่ยวข้องในกิจกรรมการพัฒนา
2. ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน หรือทรัพยากรบางอย่าง เช่น เงินและวัสดุในกิจกรรมพัฒนา

วรรณิการ์ ภูมิวงศ์พิทักษ์ (2540) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ การมีส่วนร่วม ของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้อง ต้องกันเข้ามา มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานโดยการร่วมคิด ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมแบ่งปัน ผลประโยชน์ และร่วมในการติดตามประเมินผล

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงน่าจะ หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุมการ ใช้และกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทาง เศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคมและได้พัฒนาการรับรู้ และภูมิปัญญา ซึ่งแบ่งออกในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

มรกต (2535 อ้างใน ณรงค์ วารีชล, 2550: 5) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ และอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น ทำให้เกิดการรับผิดชอบร่วมกัน

จักรพงษ์ พวงงามชื่น (2552) ได้นิยามความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นขบวนการของการให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ และเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของบุคคลในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดริเริ่ม และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ไขปัญหา

พีรพล ไชยพงศ์ (2539) ได้นิยามการมีส่วนร่วมหมายถึง กระบวนการที่รัฐส่งเสริมชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กร อาสาสมัคร รูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่อง ร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

กลุ่มสังคมศาสตร์สาธารณสุข (2525: 21 อ้างใน ขนิษฐา ศรีนนท์, 2544: 35) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนหมายถึง การสร้างประชาธิปไตย คือ อำนาจแห่งการกำหนดการพัฒนาให้แก่ประชาชน ในกระบวนการนี้อย่างน้อยที่สุดประชาชน ต้องมีการกำหนดวางแผนและดำเนินการในเรื่องทั้งปวง อันมีผลต่อการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่และอนาคตของพวกเขาซึ่งจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อประชาชนได้อำนาจ ได้ทรัพยากรของพวกเขากลับคืนมาและนั้นย่อมหมายถึงกระบวนการทางประชาธิปไตยและการปกครองตนเอง

Wliam (1980 อ้างใน ธนวัฒน์ คำภีสถานนท์, 2550: 9) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การเกี่ยวข้องทางสังคมด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์ (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบ

สรุปจากความหมายของการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า “การมีส่วนร่วม” หมายถึง การที่ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีแนวคิดหรือจุดมุ่งหมายที่เหมือนกันเข้ามาดำเนินการนั้น ให้แล้วเสร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดแล้วรับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งต้องเข้ามามีส่วนร่วมใน ทุกขั้นตอน คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมจะต้องมาจาก ความสมัครใจ พึงพอใจ และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากชุมชนโดยส่วนรวมร่วมกัน

2. ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วม

Andrew and Stiefel (1980 อ้างใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546: 19) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) การที่ประชาชนได้เริ่มเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในการวางแผน การกำหนดนโยบาย และการจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาด้วยตัวเอง ซึ่งถือว่าเป็นการระดมความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2. การมีส่วนร่วมในขั้นปฏิบัติการ (Implementation) เป็นการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ รวมไปถึงการบริหารงาน การประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) การได้รับผลประโยชน์ร่วมกันจากการดำเนินงาน โดยจะพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์และโทษที่เกิดขึ้น

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สิ่งที่ต้องคำนึง คือ ความเห็น ความชอบ และความคาดหวังของบุคคลและกลุ่ม ซึ่งอาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

อิระวัชร จันทระประเสริฐ (2541 อ้างใน ณรงค์ วารีชล, 2550: 6) กล่าวไว้คือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะตัวบุคคลให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม

2. การมีส่วนร่วมในลักษณะของกลุ่มขบวนการที่มุ่งสร้างพื้นฐานอำนาจจากการสร้างกลุ่มและโครงสร้างภายในหน่วยงาน

3. การมีส่วนร่วมในลักษณะโครงการให้ความสำคัญที่การจัดโครงการอันก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เน้นกลุ่มเป้าหมายการถ่ายทอดระบบเทคนิค ความรู้ การกระจายอำนาจสู่ประชาชน

4. การมีส่วนร่วมในลักษณะสถาบันให้ความสำคัญในแง่ของการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสถาบัน มีการถ่ายทอดหรือขยายโครงการสร้างอำนาจของกลุ่มผลประโยชน์และชนชั้นทางสังคม

5. การมีส่วนร่วมในลักษณะนโยบาย เน้นเรื่องหลักการยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เสียเปรียบในสังคม และนำมากำหนดนโยบายและแผนงานระดับชาติ

สุธี ศรสวรรค์ (2538: 37 - 38) ได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 10 แบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมประชุม
2. การมีส่วนร่วมออกเงิน
3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
5. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์
6. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน
7. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค
8. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ประกอบการ
9. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน
10. การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์

Chapin (อ้างใน ยุพิน ระพีพันธุ์, 2544: 21) ได้ทำการศึกษาแบบของการมีส่วนร่วมและแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมร่วมประชุม
2. การมีส่วนร่วมออกเงิน
3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ

Cohen and Uphoff (1977 อ้างใน ธนวัฒน์ คำภีลานนท์, 2550: 21 - 22) ได้อธิบายและวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจและตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (implementation) ประกอบไปด้วยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรการเข้าร่วมในการบริหารและการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ทางด้านต่าง ๆ ประกอบไปด้วยผลประโยชน์ทางด้านวัสดุผลประโยชน์ทางสังคมและผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

3. เงื่อนไขการมีส่วนร่วม

Chaturvedi and Mitra (อ้างใน สุวรรณี คงทอง, 2536: 17) ได้เสนอเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดการพัฒนา 3 ประการคือ

1. ความช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งอาจจะเป็นองค์กรพัฒนาของรัฐ องค์กรเอกชน นักวิชาการและนักพัฒนา ในรูปของการช่วยเหลือทางการเงิน การเมืองและความรู้เทคนิค
2. ความพร้อมภายใน เช่น ผู้นำ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและกายภาพ โอกาสการเข้าร่วมวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น
3. การบำรุงรักษา เช่น ในรูปของสิ่งจูงใจ การบริหารและการจัดการองค์กรและกิจกรรมตลอดจนแทรกแซงจากภายนอก

4. ข้อกำหนดเกี่ยวกับเงื่อนไขของการมีส่วนร่วม

1. ประชาชนต้องมีอิสระและสามารถที่จะมีส่วนร่วมได้อย่างเสรี โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเกินความสามารถของเขา

2. ประชาชนต้องได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย เช่น หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน และนักพัฒนาท้องถิ่น
3. ประชาชนต้องมีความสนใจที่จะมีสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมนั้น และสามารถสื่อสารรู้เรื่องในกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างดี
4. เครื่องชี้วัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

เครื่องชี้วัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน มีผู้เสนอไว้ต่าง ๆ ดังนี้

Hapin (อ้างใน สุวรรณิ คงทอง, 2536: 18) ได้เสนอเครื่องชี้วัดระดับการมีส่วนร่วมของทางสังคม โดยกำหนดระดับความสำคัญของการมีส่วนร่วมกิจกรรมของสมาชิกในองค์กรของชุมชนดังนี้

1. การมีความสนใจและร่วมประชุม
2. การให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือ
3. การเป็นสมาชิกและกรรมการ
4. การเป็นเจ้าของหน้าที่

ทั้งนี้ดูจากลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงออกคือ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การบริจาคเงินทอง วัสดุสิ่งของ การเสียสละเวลา แรงงาน เป็นสมาชิกของคณะกรรมการและเป็นผู้ดำเนินการให้กิจกรรมนั้นโดยตรง

ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีการกระทำทางสังคม (The Theory of Social Action) ของ เยาวมาลย์ จ้อยจุฬี (2542: 15 -16) ได้อธิบายถึงการกระทำทางของมนุษย์ (Action of Human) ในลักษณะที่สามารถนำไปปรับใช้ทางสังคมทั่วไปกล่าวคือ การกระทำใด ๆ ของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับความสนใจ และระบบค่านิยมของบุคคล

1. บุคลิกภาพของแต่ละบุคคล (Personality)
2. ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ (Social System)
3. วัฒนธรรม (Culture)

ในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่และวัฒนธรรมนี้จะเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อถือ (dea of Believes) ความสนใจ (Primary of Interest) และระบบค่านิยมของบุคคล (Ystem of Value Orientation)

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ (2532: 60 - 63) ได้ศึกษาเรื่องการกระทำของมนุษย์ (Human Action) โดยให้กำหนดความการกระทำว่าเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งที่เป็นแบบเปิดและลึกลับซึ่งบุคคลผู้ทำกำหนดให้มีความหมายเป็นส่วนตัว ความเข้าใจในระบบความหมายเกิดขึ้นได้ 2 ประการ กล่าวคือ

1. ความหมายส่วนตัวจากการกระทำของบุคคลหนึ่งสามารถเข้าใจได้จากการสังเกตโดยตรง
2. มีการเข้าใจสิ่งเร้าเราสามารถแสดงความรู้สึกออกมาด้วยตัวเองในการให้เหตุผล ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของผู้นำหรือถ้าการกระทำของบุคคลไม่มีเหตุผลแล้วอาจจะเข้าใจในส่วนประกอบแห่งอารมณ์ที่มีการกระทำเกิดขึ้นโดยอาศัยการเข้าไปมีส่วนร่วมที่มีความเห็นอกเห็นใจต่อมนุษย์ ผู้สังเกตไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยกับแนวทฤษฎีหรือจุดหมายขั้นสูงสุดหรือค่านิยมของผู้นำ แต่โดยสติปัญญาแล้วเราอาจเข้าใจสถานการณ์และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องอีกนัยหนึ่งการกระทำบางอย่างเกิดขึ้นจากแรงกระตุ้นสามารถถือได้ว่าการอธิบายที่แท้จริงของการกระทำเพราะแรงกระตุ้นจะมีอยู่ในส่วนลึกของจิตใจผู้กระทำและสำหรับผู้สังเกตนั้น แรงกระตุ้นเป็นพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับ การศึกษาพฤติกรรมในการกระทำทางสังคม 4 ชั้น คือ

2.1 การกระทำที่มีเหตุผลเป็นการกระทำที่ใช้วิธีการอันเหมาะสมในอันที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่เลือกไว้อย่างมีเหตุผลการกระทำดังกล่าวมุ่งไปในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

2.2 การกระทำที่เกี่ยวกับค่านิยม เป็นการกระทำเช่นนี้มุ่งไปในด้านจริยธรรมและศีลธรรมอย่างอื่นเพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบในชีวิตทางสังคม

2.3 การกระทำตามประเพณี เป็นการกระทำที่ไม่เปลี่ยนแปลงโดยยึดแบบอย่างที่ทำกันมาในอดีตเป็นหลัก พฤติกรรมการกระทำตามประเพณีที่ไม่คำนึงถึงเหตุผล ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วม

กล่าวสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยมีเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดการพัฒนา 3 ประการ ได้แก่ ความช่วยเหลือจากภายนอก ความพร้อมภายใน และการบำรุงรักษา และมีเครื่องชี้วัดระดับการมีส่วนร่วม คือ การมีความสนใจและเข้าร่วมประชุม การให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือ การเป็นสมาชิกและกรรมการ และการเป็นเจ้าหน้าที่

แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) มาจากคำว่า “วิสาหกิจ” (Enterprise) ซึ่งแปลว่า การประกอบการ หรือกิจการ รวมกับคำว่า ชุมชน (Community) ซึ่งหมายถึง กลุ่มคนที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิต ร่วมกัน อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน เมื่อรวมคำว่า “วิสาหกิจ” กับคำว่า “ชุมชน” เป็น “วิสาหกิจชุมชน” จึงมีความหมายตรงตัวว่า เป็นกิจการหรือการประกอบการที่ดำเนินการโดยกลุ่มคนในชุมชน เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน

วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการที่เกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความผูกพันกันมีความคิดที่คล้ายคลึงกันร่วมกันผลิตสินค้า การให้บริการหรือกิจการอื่นๆ เพื่อตอบสนองต่อสภาพเศรษฐกิจ เพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นการพัฒนาชุมชนให้ชุมชนนั้นมีขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่อยู่ภายในชุมชนของตนเอง ทำให้เกิดรายได้ของคนในชุมชน สร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในชุมชนถึงศักยภาพของตนเอง

หลักการพื้นฐานของวิสาหกิจชุมชนนั้น ส่วนใหญ่อยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งและสามารถพัฒนาไปได้ในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งการดำเนินการโดยองค์กรชุมชนนั้นจะต้องการร่วมมือกับภาครัฐ และเอกชน เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้ไร้ขีดจำกัดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมภายในชุมชน

1. ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศ และสุภาส จันทร์หงส์ (2548) ได้ให้นิยามคำว่า วิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) คือ การประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพึ่งพาตนเอง “ทุน” ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลิตผล ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม (กฎเกณฑ์ทางสังคมที่ร้อยรัดผู้คนให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน เป็นพี่เป็นน้องไว้ใจกัน)

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล (2550) กล่าวว่า เป็นการประกอบการของชุมชนที่ชุมชน เป็นเจ้าของและผู้รับผิดชอบแทนทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

เสรี พงศ์พิศ และสุภาส จันทร์หงส์ (2548) ให้ความหมายว่า การประกอบการโดยคนในชุมชนเพื่อ การจัดการ “ทุน” ของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองและความพอเพียงของครอบครัวและ ชุมชน โดย “ทุนชุมชน” ประกอบด้วย ทุนที่เป็นเงิน ทรัพยากรธรรมชาติ ผลิตผล ความรู้ภูมิปัญญาและทุนทางสังคม ซึ่งได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรม ความเป็นพี่น้อง และความไว้วางใจ ของคนในชุมชน

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 บัญญัติว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบ กิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเอง ของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ดังนั้น วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการหรือกิจการของชุมชนที่กลุ่มคนในชุมชน เป็นเจ้าของและร่วมกันดำเนินการ โดยการใช้ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม และความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ด้วยการผลิต

สินค้าหรือบริการตอบสนอง การพึ่งตนเองและการสร้างรายได้ให้กับครอบครัวชุมชน และระหว่างชุมชน ตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกลุ่มคนหรือคณะบุคคลที่ดำเนินการ อาจเป็นนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคลก็ได้ วิสาหกิจชุมชน อาจเรียกได้ว่าเป็นธุรกิจชุมชนรูปแบบหนึ่งที่แม่ต้องการรายได้และผลกำไร แต่มีใจ กำไรสูงสุด โดยมีจุดเน้นคือการทำกิจกรรมที่หลากหลายเกื้อกูลกันเพื่อให้ชุมชนพึ่งตนเองได้และให้ความสำคัญ กับการรักษาสภาพแวดล้อม การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน และหากจะเปรียบเทียบกับสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน มีการบริหารจัดการที่คล้ายกัน แต่ต่างกันในขนาดและระเบียบกฎเกณฑ์ ทำให้วิสาหกิจชุมชนมีความคล่องตัวมากกว่า และเหมาะกับเกษตรกรที่ส่วนใหญ่มีเงินทุนจำกัด (เอกสารการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการเข้าสู่ AEC เอกสารวิชาการที่ 4/2557)

2. องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน

องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน (เสรี พงศ์พิศ และสุภาส จันทร์หงส์, 2546) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชนควรมี 7 ประการ คือ

1. ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการเอง บางครั้งอาจมีคนนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือ แต่ไม่ใช่หุ้นส่วนใหญ่ที่มีอำนาจตัดสินใจ
2. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ซึ่งอาจนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกได้
3. ริเริ่มสร้างสรรค์โดยชุมชนเพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเอง ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ โดยไม่เลียนแบบหรือแสวงหาสูตรสำเร็จ
4. มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาสากล
5. ดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงหลายๆ กิจกรรมประสานแผนีพลังและเกื้อกูล
6. การเรียนรู้เป็นหัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
7. การพึ่งพาตนเองเป็นเป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน

3. แนวคิด และลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน เป็นการประกอบการในโลกปัจจุบันที่ไม่ขัดขวางกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ในขณะเดียวกันก็มีจุดยืนอยู่บนแนวคิดโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ครอบคลุมเชื่อมโยง ในกรอบใหญ่ และหาแนวทางปฏิบัติให้เหมาะสมกับท้องถิ่น และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก การทำกิจการวิสาหกิจชุมชนจึงอาศัยหลักการบูรณาการผสมผสานองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับองค์ความรู้สมัยใหม่ ผนวกกับการใช้ความคิดสร้างสรรค์

สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรและผลผลิตที่มีในชุมชนเพื่อสร้าง รายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน ระหว่างชุมชน ตามแนวทางของเศรษฐกิจแบบพอเพียง วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นการประกอบการของชุมชนที่มีแนวคิดแนวปฏิบัติเป้าหมายและลักษณะสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. การสร้างความหลากหลายของผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรและทุนในชุมชน เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองของครอบครัวชุมชน และระหว่างชุมชนตามแนวทางของเศรษฐกิจแบบพอเพียง จึงมีหลักคิดที่สำคัญ คือ การสร้างความหลากหลายของผลผลิตหรือ ผลิตภัณฑ์บนฐานทรัพยากรและทุนในชุมชน ซึ่งทำให้เกิดผลในเชิงบวกที่สำคัญอย่างน้อย 2 ประการ คือ

- ทำให้เกิดผลผลิตที่หลากหลายเพื่อการกิน การใช้ภายในครอบครัวและซื้อขายกันภายใน ชุมชน เพื่อให้ครอบครัวและชุมชนพึ่งตนเองได้และหากเป็นผลผลิตที่สามารถทดแทนการซื้อหาจากภายนอก จะนำไปสู่การลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้เกิด “วงจรถุนชุมชน” ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความสะดวกให้กับเศรษฐกิจชุมชน

- การทำกิจกรรมที่หลากหลายเป็นแนวทางหนึ่งของการจัดการความเสี่ยง (Risk Management) กล่าวคือ เมื่อกิจกรรมหนึ่งไม่ประสบความสำเร็จ แต่ยังมีกิจกรรมอื่นอีกหลายกิจกรรม คอยค้ำจุนให้ชุมชนยังอยู่ได้ ซึ่งตรงกับหลักของการสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ตามแนวทางของเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2. การใช้ความคิดสร้างสรรค์สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตและทรัพยากรชุมชน วิสาหกิจชุมชน เป็นกระบวนการในการสร้างคุณค่าและมูลค่าจากผลผลิตและทรัพยากรในชุมชน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นการประกอบการที่ให้ความสำคัญกับการใช้ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) สร้างสิ่งใหม่ ๆ (นวัตกรรม : Innovation) ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น (Local Identity) และสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) จากผลผลิตและทรัพยากรชุมชน ซึ่งทำให้เกิดผลในเชิงบวกที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ

- เป็นโอกาสดีในการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ทรงคุณค่าในอดีต และนำมาประยุกต์ให้เข้าสมัย เพื่อผลิตสินค้าและบริการที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น (Local Identity) ตอบสนอง ความต้องการของตลาดทุกระดับ รวมทั้งการส่งออก

- เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตส่วนเกินและทรัพยากรชุมชน ซึ่งมีอยู่จำกัด อันเป็นผลมาจากการใช้ไปอย่างมากมายในอดีต (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562)

- การใช้ความคิดสร้างสรรค์จะนำไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ (นวัตกรรม : innovation) ที่ไม่ซ้ำแบบใคร (Unique) หรือมีความเป็นเอกลักษณ์ (Identity) รวมทั้งสามารถสร้างความต่างของผลิตภัณฑ์ (Product differentiation) เพื่อตลาดภายนอกและการส่งออก

3. มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ วิสาหกิจชุมชน เป็นกระบวนการทางเศรษฐกิจของชุมชนที่ผสมผสานกับกระบวนการทางสังคม จึงต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในเชิงธุรกิจพร้อมกับการจัดการผลประโยชน์ให้กับสมาชิกในชุมชนซึ่งสัมพันธ์กันเป็นเครือข่ายที่เป็นพี่ เป็นน้อง ด้วยเหตุผลที่สำคัญอย่างน้อย 2 ประการ คือ

- วิสาหกิจชุมชน เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจจึงต้องดำเนินกิจการอย่างเป็นระบบในเชิงธุรกิจ ทั้งด้านการตลาด การผลิต การบริหารบุคคล การเงินการบัญชีและต้องมีแผนปฏิบัติการที่ดี บริหารจัดการด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ มีความสม่ำเสมอเป็นที่เชื่อถือของผู้บริโภคทุกระดับ ซึ่งจะส่งผลให้กิจการพัฒนาและเติบโตอย่างมั่นคง

- วิสาหกิจชุมชน เป็นกิจการที่คนในชุมชนจะต้องผนึกพลังกันเพื่อ “ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทุน ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมกันเป็นเจ้าของ” เพราะทำคนเดียวอาจทำได้ไม่ดี ต้องทำร่วมกันเพราะแต่ละคนมีความรู้ความสามารถกันคนละด้าน เมื่อมาร่วมกันทำ จึงต้องมีระบบของการบริหารจัดการและแบ่งบทบาทความรับผิดชอบกันตามความถนัดของสมาชิกแต่ละคน

- ต้องมีสวัสดิการคืนสู่ชุมชน

4. เป็นกระบวนการสร้างคนควบคู่การพัฒนากิจการและรองรับด้วยการจัดการที่ดี วิสาหกิจชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจวิสาหกิจชุมชนจึงให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้เพื่อนำไปสู่การปรับวิธีคิดวิธีปฏิบัติและวิธีการจัดการซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาตามศักยภาพ ความพร้อม และสภาพความเป็นจริงของชุมชน วิสาหกิจชุมชน จึงเป็นกระบวนการสร้างคนพร้อมกับการพัฒนากิจการที่มีระบบการจัดการที่รองรับด้วยเหตุผลอย่างน้อย 3 ประการ คือ

- กระบวนการเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชนเริ่มด้วยการเรียนรู้เพื่อรู้จักตัวเองรู้ว่าตัวเองมีความรู้ และศักยภาพแค่ไหน และในขณะเดียวกันก็ต้องเรียนรู้ความเป็นไปของโลกภายนอก ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลาเนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ การรู้จักตัวเองและรู้จักโลกภายนอกจะนำไปสู่การปรับวิธีคิด และการกำหนดทิศทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

- วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการที่ทำบนฐานความรู้คือต้องเรียนรู้ก่อนลงมือทำ หรือทำในสิ่งที่รู้แล้ว และระหว่างที่ทำก็ต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันความผิดพลาด

- วิสาหกิจชุมชนต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากกิจการขนาดเล็กสำหรับบริโภคในครอบครัวและภายในชุมชน แล้วจึงค่อยขยายเป็นกิจการที่ใหญ่ขึ้นเพื่อตอบสนองตลาดภายนอกจนถึง ระดับประเทศและการส่งออก การทำกิจการขนาดเล็กถือเป็นการเรียนรู้ฝึกฝนให้มีทักษะและประสบการณ์ เพื่อที่จะทำกิจการที่ใหญ่ขึ้นแต่มีความผิดพลาดน้อยที่สุด ด้วยแนวคิดและเป้าหมายที่กล่าวไว้ข้างต้น จึงอาจสรุปได้ว่าลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชนที่ทำให้ มีความแตกต่างจากกิจการชุมชนในลักษณะอื่น ประกอบด้วย 1) เป็นกิจการซึ่งคนในชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการคนนอกชุมชนอาจมีส่วนร่วมได้แต่ไม่ใช่ คนกลุ่มใหญ่ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ 2) ใช้ทุน

ความรู้แรงงาน และวัตถุดิบในชุมชนเป็นหลัก และดำเนินการอยู่ภายในชุมชน 3) มีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานและต่อยอดด้วยภูมิปัญญาสากลหรือเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อประยุกต์ให้เข้าสมัยแต่ยังคงมีเอกลักษณ์ถิ่น 4) ใช้ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์สร้างมูลค่าเพิ่ม (Value added) จากผลผลิตและทรัพยากรชุมชน 5) กิจกรรมที่ดำเนินการมีความหลากหลาย เชื่อมโยง เกื้อกูลกัน และตอบสนองการพึ่งตนเองของชุมชน 6) ดำเนินการแบบมีส่วนร่วมและบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 7) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ และการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมาย

4. รูปแบบของกิจการวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562) ได้อธิบายรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน ดังนี้ วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของคนใน ชุมชน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นกลุ่มของกิจกรรมที่มีรูปแบบที่หลากหลายแต่เชื่อมโยงและเกื้อกูลกันไม่ว่าจะเป็น กิจกรรมในการผลิตสินค้าและกิจกรรมด้านบริการ ดังนี้

1. การผลิตสินค้า

- การแปรรูปหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของชุมชน เป็นการแปรรูปหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นอาชีพหลัก ของคนในชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตทางการเกษตร เช่น การแปรรูปข้าวเป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ ในกลุ่มคนที่มีอาชีพทำนาหรือกลุ่มคนที่เป็นเครือข่ายกับชาวนาการทำผลไม้แปรรูปในกลุ่มคนที่เป็นชาวสวนผลไม้ หรือกลุ่มคนที่เป็นเครือข่ายกับชาวสวนผลไม้ เป็นต้น ฯลฯ

- การทำสินค้าหรือผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชน เพื่อการพึ่งตนเองหรือเพิ่มรายได้เช่น การทำยาสมุนไพร เครื่องดื่มสมุนไพร เครื่องสำอางที่มีส่วนผสมของสมุนไพร หรือการสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์เช่น การทอผ้าไหมลายพื้นเมืองย้อมสีธรรมชาติ ฯลฯ

- การทำสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ทดแทนการซื้อจากภายนอกเพื่อลดรายจ่ายและตอบสนอง การพึ่งตนเองของชุมชน เช่น ปุ๋ยอินทรีย์เครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร น้ำดื่ม สบู่แชมพู น้ำยา ล้างจาน ฯลฯ

2. กิจกรรมด้านบริการ เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างงานสร้างรายได้ให้กับสมาชิก และชุมชน กิจกรรมด้านบริการจึงมีได้หลายรูปแบบ เช่น การบริการด้านการเงินและการสะสมทุน เช่น ออมทรัพย์ธนาคารชุมชน, การบริการด้านการตลาด เช่น ร้านค้าชุมชน ปิมน้ำมันชุมชน ตลาดนัดชุมชน, การบริการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเช่น ท่องเที่ยวเชิงชุมชน โฮมสเตย์สปา นวดแผนไทย และ การบริการที่เป็นการสร้างรายได้การอำนวยความสะดวก หรือแก้ปัญหาให้กับอาชีพหลัก เช่น ลานเทพาภิรม การรวบรวมและปรับปรุงคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร การบริการซ่อมเครื่องจักรกลการเกษตร

5. ประเภทของกิจการวิสาหกิจชุมชน

กิจการวิสาหกิจชุมชนแม้จะมีหลากหลายรูปแบบ แต่จัดแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ขึ้นกับวัตถุประสงค์ ระดับกิจการ และตลาดที่เป็นเป้าหมาย ได้แก่

1. วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เป็นกิจการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกิน ใช้ซื้อขายกันภายในชุมชน หรือระหว่าง ชุมชน หรือมุ่งเพียงตลาดท้องถิ่น เป็นกิจการที่ทำด้วยเทคนิควิธีการที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน แต่ต้องถูกหลักสุขอนามัย เช่น เครื่องแกง น้ำดื่ม น้ำยาล้างจาน แชมพูสมุนไพร ปุ๋ยหมักชีวภาพ ข้าวกล้องจากโรงสีชุมชน เป็นต้น เป้าหมายของวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน คือ การลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และเพื่อให้คนในชุมชนมี สินค้าที่ดีสำหรับอุปโภค บริโภค

2. วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า เป็นกิจการที่พัฒนาต่อเนื่องจากวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน ใช้ความรู้ ประสบการณ์ เทคโนโลยีที่สูงขึ้น มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและด้วยรูปแบบที่ทันสมัย กิจการที่ต้องมี การควบคุมคุณภาพทุกขั้นตอน ได้รับการรับรองคุณภาพตามมาตรฐานสากล และควรคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ถิ่นเพื่อบอกกล่าวความเป็นมาที่น่าสนใจอันเป็นจุดขายที่สำคัญ เป้าหมายของวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า คือ ตลาดใหญ่ภายนอก หรือตลาดแข่งขันทั้งระดับใน ประเทศ จนถึง การส่งออกต่างประเทศ เช่น ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ชนิดต่าง ๆ ที่เกิดจากกระบวนการวิสาหกิจชุมชน

อย่างไรก็ตาม บางกิจการวิสาหกิจชุมชน มีเป้าหมายเพื่อใช้ประโยชน์ในชุมชน หรือระหว่างชุมชน จึงไม่ต้องใช้วิธีการหรือเทคโนโลยีที่ยุ่งยากซับซ้อน ในขณะที่บางกิจการมีเป้าหมายเพื่อตลาดใหญ่หรือ ตลาดภายนอก กลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจึงควรแยกแยะให้ชัดเจนว่า อะไรทำเพื่อตลาดชุมชน อะไรทำเพื่อตลาดภายนอก เพื่อที่จะได้ทำการผลิตและจัดการให้ถูกต้อง เช่น

- เครื่องแกง น้ำดื่ม ปุ๋ยหมักชีวภาพ ทำ เพื่อซื้อขายกันในชุมชน หรือตลาดท้องถิ่น ใช้วิธีการ ที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน จัดว่าเป็นวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน

- ผ้าไหมแพรวาลายลูกแก้วย้อมสีธรรมชาติซึ่งมีเอกลักษณ์ถิ่นและมีการควบคุมคุณภาพ สี และลายในการผลิตของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์จำ หน่ายในตลาดทั่วไปและส่งออก หรือ แบ่งขนมจีนของ วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชใช้เทคโนโลยีในการผลิต และมีการจัดการอย่างเป็นระบบทั้งการผลิต การควบคุมคุณภาพจำหน่ายในเกือบทุกจังหวัดของภาคใต้ ทั้ง 2 กิจการ นั้น จัดว่าเป็นวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า

6. การส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การค้นหาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน (เรียนรู้เพื่อให้รู้จักตนเอง)

การค้นหาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน เป็นขั้นตอนแรกของการดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน โดยมีวิธีปฏิบัติ 2 วิธี คือ การประเมินศักยภาพ และการวิเคราะห์สถานการณ์การผลิตสินค้าหรือบริการเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบระดับความเข้มแข็งและผลลัพธ์ของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้สามารถวางแผนพัฒนาได้ตามความพร้อมของแต่ละวิสาหกิจชุมชน

โดยทั่วไปการค้นหาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนใช้วิธีการประเมินศักยภาพซึ่งประยุกต์จากแนวทางจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management หรือ TQM) แต่หากว่าข้อมูลที่ได้รับยังไม่เพียงพอต่อการจัดทำแผนพัฒนาตนเอง อาจใช้วิธีการของ SWOT Analysis การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค เข้ามาช่วยด้วย

1.1 การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

1.1.1 การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้รู้จักศักยภาพและความสามารถของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ในเรื่องทิศทางของวิสาหกิจชุมชน การวางแผนการดำเนินงาน การบริหารตลาด การจัดกระบวนการเรียนรู้การบริหารสมาชิก กระบวนการจัดการสินค้าและบริการและผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยข้อมูลที่ได้จะนำมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาตนเองและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องใช้พิจารณากำหนดแนวทางส่งเสริมตามศักยภาพ ซึ่งคณะทำงานประเมินศักยภาพมี 2 ระดับ ได้แก่

1) ระดับจังหวัด ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเกษตรจังหวัดและหน่วยงานภาคีตามที่เหมาะสม มีหน้าที่ให้ความรู้แก่ทีมพี่เลี้ยงระดับอำเภอเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

2) ระดับอำเภอ ประกอบด้วย เกษตรอำเภอและทีมงาน หน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่วิสาหกิจชุมชนในการประเมินศักยภาพ

1.1.2 แนวทางและวิธีดำเนินการในการประเมินศักยภาพ มีดังนี้

1) แนะนำ กระตุ้น ช่วยเหลือให้วิสาหกิจชุมชนวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจกำหนดแผนการพัฒนาของแต่ละวิสาหกิจชุมชน

2) ในกรณีที่วิสาหกิจชุมชนมีผู้นำ ที่เข้าใจกระบวนการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ควรมีการประเมินด้วยตนเอง โดยเจ้าหน้าที่หรือคณะทำงานประเมินศักยภาพระดับ

อำเภอ ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงหรือผู้อำนวยการความสะอาด วิสาหกิจชุมชนจะเกิดการเรียนรู้และรู้จักตนเอง ได้ดียิ่งขึ้น มีความยืดหยุ่นตามความพร้อมของตนเองและความต้องการของวิสาหกิจชุมชน

3) ทำการประเมินด้วยวิธีกระบวนการกลุ่ม โดยใช้แบบประเมินศักยภาพ วิสาหกิจชุมชน (ฉบับปรับปรุง ปี 2562) เป็นเครื่องมือ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ ประกอบด้วย 6 ประเด็น ได้แก่ผู้นำ และการบริหาร จัดการวิสาหกิจชุมชน การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน การบริหาร การตลาดการจัดการความรู้และข้อมูลการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และการจัดการสินค้าหรือ บริการ

ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

4) ช่วงเวลาประเมินวิสาหกิจชุมชนที่มีการประกอบอาชีพระยะหนึ่ง ควรส่งเสริมให้มีการประเมินศักยภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็น ขั้นตอน โดยอาจประเมินศักยภาพทุกปีหรือตามความต้องการของวิสาหกิจชุมชน

5) สถานที่ประเมิน ใช้ที่ทำการหรือที่ตั้งของวิสาหกิจชุมชน หรือสำนักงาน เกษตรอำเภอ

6) การประเมินผล เมื่อวิสาหกิจชุมชนบันทึกข้อมูลในแบบประเมินฯ เรียบร้อยแล้วให้เจ้าหน้าที่ป้อนข้อมูลการประเมินฯ ในระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชนเพื่อ ประมวลผล

7) การแจ้งผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ให้เจ้าหน้าที่พิมพ์ ใบแจ้งผลการประเมินและมอบให้วิสาหกิจชุมชน พร้อมทั้งให้คำแนะนำการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ ต่อไป

1.2 การวิเคราะห์สถานการณ์การผลิตสินค้าหรือบริการ

เป็นข้อมูลข้อมูลตามสถานการณ์จริงว่า กิจกรรมที่ดำเนินการอยู่นั้นจำเป็นต้องพัฒนา ในเรื่องใดบ้างและจึงมากำหนดเป็นแผนพัฒนา ซึ่งอาจมีได้หลายแผนขึ้นกับผลการวิเคราะห์ แผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นแผนที่ผู้นำและสมาชิกวิเคราะห์และจัดทำขึ้นมาเพื่อพัฒนากิจการ โดยกลุ่มเอง สำหรับรายละเอียดของแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ต้องประกอบด้วย

1.2.1 ชื่อเรื่องที่ต้องการพัฒนา

1.2.2 เหตุผลและวัตถุประสงค์

1.2.3 วิเคราะห์ศักยภาพ

1.2.4 การบริหารจัดการ สมาชิก ทุน วัตถุดิบ ตลาด

1.2.5 สถานที่ดำเนินการ

1.2.6 ระยะเวลา

1.2.7 ผู้รับผิดชอบ

การค้นหาคักยภาพของวิสาหกิจชุมชน เป็นการให้วิสาหกิจชุมชนค้นหาคักยภาพของตนเอง โดยการสำรวจและเรียนรู้บริบท สภาพแวดล้อม จุดแข็ง และจุดอ่อน ที่ตนเองมีเพื่อให้รู้ว่าวิสาหกิจชุมชนควรจะพัฒนาไปในทิศทางใด และจะต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด ประโยชน์ที่ได้จากการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนนอกจากจะช่วยให้วิสาหกิจชุมชนได้ทราบศักยภาพของตนเอง เพื่อให้สามารถกำหนดแผนพัฒนาได้อย่างเหมาะสมแล้ว ยังเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการส่งเสริมและสนับสนุนให้สอดคล้องกับความพร้อมและศักยภาพของแต่ละวิสาหกิจชุมชนนั้นด้วย

2. การเรียนรู้จากภายนอก (วิสาหกิจชุมชนสู่การเรียนรู้หรือการเรียนรู้เพิ่มเติม)

การทำกิจการให้ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นวิสาหกิจชุมชนในระดับใด หัวใจ คือ การเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ คือทั้งผู้นำและสมาชิกต้องเรียนรู้ร่วมกันตั้งแต่ต้นและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งมีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน โดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม มีการจัดการที่เป็นระบบ มีกฎ ระเบียบ และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาความเป็นไปได้ของเรื่องที่จะทำ เพื่อให้รู้ข้อมูลเบื้องต้นหลังจากที่ชุมชนได้พบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่น่าสนใจ ผู้นำและสมาชิกต้องร่วมกันวิเคราะห์และหาคำตอบว่าสิ่งที่ทำนั้นทำ เพื่ออะไร ตลาดอยู่ไหน มีข้อมูลเรื่องที่จะทำ หรือไม่ มีภูมิปัญญาและความรู้ในการทำ วัตถุประสงค์ สถานที่ กระบวนการผลิต เงินลงทุน ควรลงทุนหรือไม่ ถ้าไม่พอจะทำอย่างไร การบริหารจัดการ แบ่งหน้าที่ ทั้งนี้เมื่อผู้นำและสมาชิกได้ คำตอบจากการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันแล้วสรุปว่า “คุ้มที่จะทำ” จึงค่อยเข้าสู่การเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป

2.2 การเรียนรู้เรื่องที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

2.2.1 เรียนรู้เรื่องตลาด ตลาดสำหรัวิสาหกิจชุมชน มี 2 ประเภทคือ ตลาดชุมชนหรือตลาดท้องถิ่น ซึ่งเป็นตลาดที่ฝึกทักษะก่อนจะเข้าสู่ตลาดใหญ่ และตลาดใหญ่หรือตลาดแข่งขันเป็นตลาดที่มีการใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น คุณภาพต้องได้มาตรฐาน และมีความเป็นเอกลักษณ์

2.2.2 เรียนรู้เรื่องการบริหารจัดการเชิงธุรกิจ วิสาหกิจชุมชนต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเชิงธุรกิจ ซึ่งประกอบด้วย การจัดการด้านการตลาด การจัดการด้านการผลิต การเงินและบัญชีและการบริหารบุคคล

2.2.3 เรียนรู้เทคนิควิธีการในการทำและฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญจนนำไปสู่การผลิตที่มีคุณภาพ

2.2.4 เรียนรู้เรื่องการสร้างเครือข่าย เพราะเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเป็นกลไกประสานประโยชน์ระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับวิสาหกิจชุมชนด้วยกันหรือระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับคนหรือองค์กรอื่น

2.2.5 เรียนรู้เรื่องห่วงโซ่อุปทาน และโลจิสติกส์การจัดการห่วงโซ่อุปทานให้เกิดประสิทธิผลควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้สนับสนุน และต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ทั้งในและนอกองค์กรเพื่อให้เกิดวงจรของความร่วมมือและนำไปสู่การสร้างเครือข่ายเพื่อให้กิจการวิสาหกิจชุมชนมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ห่วงโซ่อุปทาน และโลจิสติกส์ เป็นเรื่องสำคัญที่วิสาหกิจชุมชนทุกระดับควรเรียนรู้โดยเฉพาะในวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้าเนื่องจากการทำกิจการเชิงธุรกิจในตลาดแข่งขันจำเป็นต้องคำนึงถึงกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันทั้งระบบโดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ ความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้บริโภครวมทั้งการเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพของการแข่งขัน

2.2.6 เรียนรู้ความเป็นไปได้ของโลกภายนอกทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงสถานการณ์โลกในด้านต่างๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลกระทบต่อวิสาหกิจชุมชนและภาคส่วนต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ “การเรียนรู้โลกภายนอกทำให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสามารถปรับตัวและพัฒนากิจการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้”

2.2.7 เรียนรู้วิธีการจัดทำแผน แผนเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการและการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนทั้งวิสาหกิจชุมชนระดับพื้นฐานและระดับก้าวหน้า หากไม่มีแผนกิจการวิสาหกิจชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ยากหรืออาจล้มเหลวได้ แผนสำหรับวิสาหกิจชุมชนได้แก่ แผนธุรกิจสำหรับวิสาหกิจชุมชน แผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

2.3 แหล่งเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชนอาจเป็นวิสาหกิจชุมชนอื่น ชุมชน หรือหน่วยประกอบการอื่นที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนา เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเพิ่มเติมจากข้อมูลการประเมินศักยภาพของตนเอง โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

2.3.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนว่ามีสิ่งใดที่วิสาหกิจชุมชนควรรู้และต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม

2.3.2 กำหนดประเด็นที่จะศึกษาดูงานให้ชัดเจนว่าจะศึกษาเรื่องอะไร

2.3.3 เลือกพื้นที่ต้นแบบที่จะศึกษาดูงานตรงกับประเด็นที่ต้องการ

2.3.4 ทำความเข้าใจกับวิสาหกิจชุมชนให้เข้าใจว่าการดูงานเป็นการเรียนรู้ศึกษาแนวคิดไม่ใช้การลอกเลียนแบบการเรียนรู้ในด้านการบริหารจัดการ การใช้เทคโนโลยี

2.3.5 เจ้าหน้าที่ช่วยอำ นวยความสะดวกในการประสานงานกับแหล่งเรียนรู้ให้วิสาหกิจชุมชน

2.3.6 วิสาหกิจชุมชนต้องกำหนดผู้รับผิดชอบในการเก็บและบันทึกข้อมูล การศึกษาดูงานในประเด็นต่าง ๆ เช่น กรอบแนวคิดวิธีการจัดการดำเนินงาน การจัดสรรผลประโยชน์ ต่อสมาชิกส่วนรวมและชุมชน

2.3.7 หลังจากศึกษาดูงาน จัดเวทีเรียนรู้เพื่อสรุปบทเรียนร่วมกันอะไรบ้าง ที่เหมาะสมเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของตน

3. การจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (วิสาหกิจชุมชนกำหนดแผนการพัฒนา)

วิสาหกิจชุมชนที่ได้ทำการประเมินศักยภาพตนเองแล้ว ไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดก็ตาม ควรจะต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยดำเนินการต่อเนื่องจากการที่วิสาหกิจชุมชน ได้ไปเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอก แล้วนำมาปรับใช้ในการกำหนดแผนพัฒนากิจการของตนเอง ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไปแผนพัฒนาที่เกิดขึ้นนี้อาจประกอบไปด้วยแผนพัฒนาที่วิสาหกิจชุมชน สามารถดำเนินการได้เอง หรือเป็นแผนที่ต้องการการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนไม่สามารถดำเนินการตามลำพังเฉพาะกลุ่มได้ ดังนั้น แผนจึงเป็นเครื่องมือ สำคัญในการบริหารจัดการและการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนหากไม่มีแผน กิจการวิสาหกิจชุมชน อาจประสบความสำเร็จได้ยากหรืออาจล้มเหลวได้แผนสำหรับวิสาหกิจชุมชน มีดังนี้

3.1 แผนธุรกิจ

แผนธุรกิจคือเอกสารที่แสดงถึงทิศทางและแนวทางในการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจ ชุมชนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแผนธุรกิจที่ดีต้องมีความชัดเจน ครบถ้วน ตรงตามความเป็นจริง เรียบง่าย แต่ไม่ซับซ้อนแผนธุรกิจสำหรับวิสาหกิจชุมชน จึงเป็นแผน ที่แสดงถึงภาพรวมและทิศทางการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย แผนย่อย ๆ คือ แผนการตลาด แผนการผลิต แผนบริหารจัดการ แผนการเงิน การบัญชีและแผนปฏิบัติการ ซึ่งมี แนวทางในการจัดทำแผนธุรกิจสำหรับวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

3.1.1 ใช้เวทีเรียนรู้ระหว่างผู้นำและสมาชิก เพื่อช่วยกันรวบรวมและประมวล ข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และแจกแจงสาระสำคัญภายใต้แผนย่อยแต่ละแผน ซึ่งได้แก่ แผนการตลาด แผนการผลิต แผนบริหารจัดการ แผนการเงินการบัญชี

3.1.2 เจ้าหน้าที่เข้ามามีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำ เพื่อให้การจัดทำ รายละเอียดของแต่ละแผนย่อยเป็นไปตามวิธีการที่กำหนด และควรเป็นการบูรณาการการทำงาน ระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่น เช่น การจัดทำแผนการเงินการบัญชี ควรมีเจ้าหน้าที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์หรือเจ้าหน้าที่ของธนาคารออมสินหรือธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตรร่วมด้วย หรือการจัดทำแผนการตลาด ควรมีเจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทรวง พาณิชยกรรมร่วมด้วย เป็นต้น

3.1.3 ขั้นตอนการจัดทำแผนธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1) จัดทำข้อมูลทั่วไป และกำหนดชนิดผลิตภัณฑ์ที่ต้องการจัดทำแผนธุรกิจ พร้อมทั้งวิสัยทัศน์วัตถุประสงค์เป้าหมายและปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1.1) จัดทำข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยชื่อ ที่อยู่ของวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์หลักและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของวิสาหกิจชุมชน ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม ผลการดำเนินงาน ในรอบปีที่ผ่านมา

1.2) กำหนดชนิดผลิตภัณฑ์ที่ต้องการจัดทำแผนธุรกิจในการจัดทำแผนธุรกิจคำถามที่ต้องพิจารณาอันดับแรกคือผลิตภัณฑ์อะไรที่ต้องการจัดทำแผนธุรกิจและใครคือลูกค้าซึ่งหากผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์และศึกษาความเป็นไปได้ในการทำธุรกิจแล้วจะจัดทำรายละเอียดในข้อนี้ได้

1.3) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ปัจจัยแห่งความสำเร็จการดำเนินกิจการทุกประเภทจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจวัตถุประสงค์และเป้าหมายและควรกำหนดปัจจัยแห่งความสำเร็จไว้ด้วย

2) จัดทำแผนการตลาด ประกอบด้วย

2.1) กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ควรระบุให้เฉพาะเจาะจง หรือระบุให้ชัดเจน เนื่องจากสินค้าหรือบริการที่ผลิตขึ้นจะสามารถตอบสนองตรงตามความต้องการของกลุ่มลูกค้า และการกำหนดลักษณะและจำนวนของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายอาจกำหนดได้จากพฤติกรรมหรือจิตวิทยาของผู้บริโภค ประชากร ภูมิศาสตร์ทั้งนี้ควรระบุจำนวนลูกค้าที่คาดว่าจะเป็นผู้ซื้อสินค้าหรือบริการไว้ด้วย

2.2) กลยุทธ์ทางการตลาด เป็นการแสดงถึงวิธีการหรือกระบวนการทางการตลาดที่จะนำ เสนอสินค้าหรือบริการเพื่อไปให้ถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่กำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการขาย

2.2.1) กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ วิธีการผลิตสินค้าหรือการให้บริการเพื่อตอบสนองต่อกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย องค์ประกอบที่ควรแสดงไว้ในกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ เช่น ความหลากหลาย คุณภาพ การออกแบบ คุณลักษณะ ตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ ขนาด การบริการ การรับประกัน การส่งคืนผลิตภัณฑ์

2.2.2) กลยุทธ์ด้านราคา การกำหนดราคาหรือการตั้งราคาเพื่อตอบสนองต่อกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย องค์ประกอบที่ควรแสดงไว้ในกลยุทธ์ด้านราคา เช่น ราคาต่อหน่วย ส่วนลด

2.2.3) กลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าหรือบริการเพื่อสนองต่อกลุ่มลูกค้าเป้าหมายให้สามารถซื้อสินค้าและบริการได้

โดยสะดวก องค์กรประกอบที่ควรแสดงไว้ในกลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เช่น ช่องทางการจัดจำหน่าย ทำเลที่ตั้ง และการขนส่ง

2.2.3) กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการขาย การกำหนดวิธีการในการส่งเสริมการขายรวมถึงการประชาสัมพันธ์เพื่อตอบสนองต่อกลุ่มลูกค้าเป้าหมายในการที่จะให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายรับรู้จัดจำหน่ายมีความสนใจ และตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้าและบริการหรือเป็นการเพิ่มยอดขายสินค้าและบริการจากเดิมที่เป็นอยู่องค์ประกอบที่ควรแสดงไว้ในกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการขาย เช่น การประชาสัมพันธ์การขายในรูปแบบต่าง ๆ การใช้พนักงานขาย การทำการตลาดทางตรง

3) จัดทำแผนการผลิต ประกอบด้วย

3.1) ที่ตั้งของสถานประกอบการ เป็นการแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับที่ตั้งในการผลิตสินค้าหรือการให้บริการ ได้แก่ ที่อยู่เลขที่ ถนน ตำบล อำเภอ จังหวัด หมายเลขโทรศัพท์ หมายเลขโทรสาร E-mail Address และควรจัดทำแผนที่แสดงที่ตั้งไว้ด้วย

3.2) ตัวผลิตภัณฑ์ รายละเอียดเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์สินค้าหรือบริการที่วิสาหกิจชุมชนประสงค์จะจัดทำแผนธุรกิจ โดยควรแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะผลิตภัณฑ์ให้ครบถ้วน

3.3) อุปกรณ์และเครื่องมือในการผลิต รายละเอียดเกี่ยวกับอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิต ตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบจนแปรรูปวัตถุดิบเป็นสินค้าสำเร็จรูปพร้อมจำหน่าย

3.4) ขั้นตอนและกระบวนการผลิตแสดงขั้นตอนและกระบวนการผลิตตั้งแต่เริ่มต้นจนแล้วเสร็จสมบูรณ์ตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ การแปรรูปวัตถุดิบ การบรรจุหีบห่อ การควบคุมคุณภาพ จนกระทั่งเป็นผลิตภัณฑ์พร้อมจำหน่าย

3.5) แผนผังกระบวนการผลิตแสดงแผนผังของกระบวนการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ตั้งแต่ต้นจนจบทุกขั้นตอนโดยเขียนเป็นภาพแผนผังแสดงลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในกรณีที่มีหลายส่วนงานในการผลิตอาจแยกเป็นส่วน ๆ ตามลักษณะของกระบวนการในการผลิตก็ได้

3.6) แผนดำเนินการในการผลิตแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับแผนดำเนินการในการผลิตตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ โดยอาจแยกแต่ละกิจกรรมที่ดำเนินการ และระยะเวลาที่ดำเนินการตามกิจกรรมนั้น ควรแสดงขั้นตอนต่าง ๆ และช่วงระยะเวลาตามแผนการผลิต ซึ่งควรสอดคล้องกับแผนผังของขั้นตอนและกระบวนการผลิต

4) จัดทำแผนการบริหารจัดการ ประกอบด้วย

4.1) แผนผังการบริหาร เป็นแผนผังและโครงสร้างการบริหารซึ่งรวมถึงการแสดงจำนวนสมาชิก เพื่อใช้ในการกำหนดแผนงานและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสมาชิก ทั้งในส่วนการผลิต ส่วนบริหารและการจำหน่าย โดยอาจเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะของงานหรือการทำงานของสมาชิกแต่ละตำแหน่ง

4.2) รายชื่อคณะกรรมการ รายชื่อและรายละเอียดของกรรมการให้ครบทุกคนตามบทบาทของการบริหาร

5) จัดทำแผนการเงินการบัญชีประกอบด้วย

5.1) นโยบายทางการเงิน เป็นการแสดงรายละเอียดของนโยบายการดำเนินการด้านการเงิน การกำหนดที่มาของรายได้และรายจ่าย และการบริหารจัดการด้านการเงิน

5.2) ประมาณการในการลงทุน รายการการลงทุนที่มีมาก่อนหน้าและการลงทุนใหม่โดยแสดงเป็นลำดับรายการ ส่วนใหญ่จะแยกมูลค่าการลงทุนเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนเงินลงทุนจากกลุ่มและ/หรือสมาชิกกลุ่มที่เป็นเจ้าของและส่วนที่เป็นเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงิน ในกรณีที่มีการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น เป็นเงินให้เปล่า เงินกู้ไม่มีดอกเบี้ย ก็ให้แสดงรายการแยกไว้ให้ชัดเจน แล้วหาผลรวมเพื่อแสดงมูลค่าการลงทุนทั้งหมด

5.3) ประมาณการรายได้การกำหนดโครงสร้างรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์โดยกำหนดจากแผนการตลาดและแผนการผลิตว่าจะสามารถผลิตสินค้าได้เท่าไรและมีจำนวนลูกค้าที่จะซื้อสินค้า ในปริมาณเท่าไร

5.4) ต้นทุนการผลิตรายละเอียดเกี่ยวกับต้นทุนผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปคำนวณหาต้นทุนขายผลิตภัณฑ์ต่อไป

5.5) ต้นทุนขายผลิตภัณฑ์ต้นทุนที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์ที่พร้อมจะขายซึ่งธุรกิจหรือกิจการวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ต้นทุนขายผลิตภัณฑ์จะไม่เท่ากับต้นทุนการผลิต เนื่องจากมีต้นทุนของผลิตภัณฑ์คงเหลือรวมเป็นส่วนของต้นทุนขายซึ่งอาจมากกว่าหรือน้อยกว่าก็ได้

5.6) ค่าใช้จ่ายบุคลากร แสดงค่าใช้จ่ายของบุคลากร ซึ่งเป็นต้นทุนส่วนหนึ่งของวิสาหกิจชุมชน โดยคำนวณประมาณการจากอัตราจ้างและจำนวนประมาณการที่ใช้ในการบริหารและการขาย

5.7) ค่าใช้จ่ายในการบริหารและการขายเป็นการแสดงรายการค่าใช้จ่าย ที่เกี่ยวข้องเฉพาะกับการบริหารกิจการและการขายผลิตภัณฑ์เท่านั้น เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต โดยพิจารณาว่าไม่ว่าจะมีการผลิตหรือไม่ก็ต้องมีต้นทุนค่าใช้จ่ายส่วนนี้

5.8) การจัดทำประมาณการทางการเงินล่วงหน้าเป็นการจัดทำประมาณการทางการเงินล่วงหน้า โดยแสดงงบการเงินของวิสาหกิจชุมชนภายในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

ตามลักษณะของวัตถุประสงค์อย่างน้อยควรแสดงมากกว่า 1 ปีขึ้นไป ระยะเวลาที่แสดงทั่วไป จะกำหนดรอบระยะเวลา 3 ปี

5.9) งบกำไรขาดทุน เป็นงบการเงินแสดงผลการดำเนินงานกิจการในรอบระยะเวลาหนึ่งโดยทั่วไปจะกำหนดรอบระยะเวลา 1 ปี

5.10) งบดุล เป็นงบการเงินที่แสดงฐานะทางการเงินของวิสาหกิจชุมชน ภาระผูกพันในการชำระหนี้และส่วนทุนของวิสาหกิจชุมชน ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็น ณ วันสิ้นงวดของรอบระยะเวลาบัญชี

6) จัดทำแผนดำเนินการ เป็นการกำหนดการทำกิจกรรมภายใต้แผนธุรกิจด้านต่าง ๆ ในรอบปีเพื่อใช้ควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด โดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติแต่ละเดือน

3.2 แผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

แผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นแผนเพื่อพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยจะมีทั้งแผนระยะยาว แผนระยะปานกลาง และแผนระยะสั้น ประกอบด้วยส่วนย่อย ๆ ได้แก่ ที่มา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขั้นตอนและวิธีการ ระยะเวลา งบประมาณ ผลที่ได้รับ และใครเป็นผู้รับผิดชอบ โดยมีแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

3.2.1 การจัดทำแผนพัฒนาสำหรับวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน

ใช้เวทีเรียนรู้ระหว่างผู้นำและสมาชิก โดยมีเจ้าหน้าที่ที่เป็นพี่เลี้ยงและให้การสนับสนุน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลตามข้อเท็จจริงว่ากิจการที่ดำเนินการอยู่นั้นจำเป็นต้องพัฒนาในเรื่องใดบ้างอาจต้องทำการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมในเรื่องจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ร่วมด้วยแล้วจึงมากำหนดเป็นแผนและจัดทำรายละเอียดของเรื่องที่จะพัฒนา ข้อมูลที่ควรใช้ในการทำแผนมาจาก 2 แหล่งที่สำคัญ ได้แก่

1) ข้อมูลจากการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 จะต้องทำการประเมินศักยภาพซึ่งเป็นการเรียนรู้เบื้องต้นเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนรู้จักตัวเอง โดยใช้ “แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน” ซึ่งเป็นแบบประเมินตนเองที่กรมส่งเสริมการเกษตร ในฐานะสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนได้จัดทำขึ้นสำหรับวิสาหกิจชุมชนที่ได้จดทะเบียนแล้ว ทั้งนี้ ประเด็นในการประเมินศักยภาพ ประกอบด้วย การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลลัพธ์การดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชนที่ประเมินศักยภาพแล้วนอกจากจะได้ทราบระดับศักยภาพเบื้องต้นว่าอยู่ในระดับดีหรือระดับปานกลาง หรือระดับที่ต้องปรับปรุง แล้วจะทราบด้วยว่าประเด็นที่ควรพัฒนา คืออะไรเช่น ภาวะผู้นำ หรือการจัดการความรู้การบริหารตลาด หรือการบริหารสมาชิก

2) ข้อมูลจากการวิเคราะห์สถานการณ์การผลิตสินค้าหรือบริการ

เป็นข้อมูลตามสถานการณ์จริงว่า กิจกรรมที่ดำเนินการอยู่นั้นจำเป็นต้องพัฒนาในเรื่องใดบ้าง แล้วจึงมากำหนดเป็นแผนพัฒนาซึ่งอาจมีได้หลายแผนขึ้นกับผลจากการวิเคราะห์แผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในลักษณะเช่นนี้ เป็นแผนที่ผู้นำ และสมาชิกร่วมกันวิเคราะห์และจัดทำขึ้นเพื่อพัฒนากิจการ โดยกลุ่มเองรายละเอียดของแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยชื่อเรื่องที่ต้องการพัฒนา (ทำอะไร) เหตุผลและวัตถุประสงค์ (ทำ ทำไม) เป้าหมาย (ทำจำ นวนเท่าไร และให้มีคุณภาพระดับใด) วิเคราะห์ศักยภาพ (สิ่งที่มี) และปัญหา (สิ่งที่ขาด) การบริหารจัดการด้านสมาชิกทุน วัตถุดิบ ตลาด (ทำอย่างไร) สถานที่ดำเนินการ (ทำที่ไหน) ระยะเวลา (ทำเมื่อไหร่) และผู้รับผิดชอบ (ใครทำ)

3.2.2 การจัดทำแผนพัฒนาสำหรับวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า

วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้าซึ่งมีเป้าหมายสู่ตลาดใหญ่หรือตลาดแข่งขัน จะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าสินค้าอะไรที่จะผลักดันในเชิงธุรกิจ ซึ่งจำ เป็นต้องใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ศักยภาพเพิ่มขึ้น เพื่อให้ได้ประเด็นที่ต้องการพัฒนาอย่างแท้จริง มีการใช้เวทีเรียนรู้ระหว่างผู้นำและสมาชิกเช่นเดียวกับวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน แต่ต้องตกลงหรือร่วมกันกำหนดให้ชัดเจนว่า สินค้าอะไรที่ผลักดันในเชิงธุรกิจ อาจจำเป็นต้องใช้เครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ว่า สินค้านั้นควรพัฒนาเรื่องใดบ้าง เครื่องมือที่นิยมใช้ในปัจจุบัน เช่น การวิเคราะห์ขีดความสามารถในการแข่งขันตามระบบเพชร (Diamond Model) ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขัน 4 ด้าน ได้แก่ด้านปัจจัยการผลิตด้านสถานะอุปสงค์หรือความต้องการซื้อสินค้าด้านอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน และด้านยุทธการ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน หรือการจัดทำแม่แบบการทำโมเดลธุรกิจ หรือ ผืนผ้าใบธุรกิจ (Business Model Canvas) ใช้ในการมองภาพรวมของธุรกิจที่เรากำลังจะทำ หรือกำลังทำอยู่ โดยการลงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อตอบคำถามสำคัญของการทำธุรกิจ 4 ข้อ คือ ทำ (สินค้า) อะไร, ทำ (ขาย) ให้ใคร, ทำอย่างไรและคุ้มค่าแค่ไหน (ทางการเงิน) เป็นต้น จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) แล้วนำข้อมูลจาก SWOT Analysis มาทำการวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อนำ มาสู่การจัดทำแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน โดยเจ้าหน้าที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำในการใช้เครื่องมืออย่างใกล้ชิด

แผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ดีต้องมาจากข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบันและผ่านการวิเคราะห์ร่วมกันของผู้นำและสมาชิกอย่างไรก็ตาม แผนของวิสาหกิจชุมชนพื้นฐานหรือวิสาหกิจชุมชนที่ยังไม่เข้าสู่ตลาดแข่งขัน กับแผนของวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้าที่จะเข้าสู่ตลาดใหญ่หรือตลาดแข่งขัน อาจมีความแตกต่างกันในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเนื่องจากแผนสำหรับวิสาหกิจชุมชนพื้นฐานหรือวิสาหกิจชุมชนที่ยังไม่เข้าสู่ตลาดแข่งขัน อาจไม่ต้องอาศัยการวิเคราะห์ที่ซับซ้อนมากนักแต่

จะต้องวิเคราะห์ให้ได้ว่า จะทำอะไรหรือพัฒนาอะไรทำแล้วได้อะไร ทำที่ไหน ทำอย่างไร เมื่อไร ใครรับผิดชอบ แล้วจึงนำมากำหนดเป็นแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนซึ่งประกอบด้วย กลยุทธ์แผนงาน และโครงการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

กรณีแผนการพัฒนาที่กำหนดขึ้น จำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก วิสาหกิจชุมชนที่จะเสนอขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรใด ๆ ให้ศึกษารูปแบบการจัดทำรายละเอียดโครงการตามที่หน่วยงานหรือองค์กรนั้น ๆ กำหนด

การทำกิจการวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จวิสาหกิจชุมชนทั้งระดับพื้นฐานและระดับก้าวหน้าควรมีการจัดทำแผนไว้ทั้ง 2 แผน เนื่องจาก แผนธุรกิจ เป็นภาพรวมที่มีข้อมูลทุกเรื่องของกิจการ แผนพัฒนากิจการ ระบุเรื่องหรือประเด็นที่จะทำการพัฒนา ซึ่งมีได้หลายเรื่องหลายประเด็น ขึ้นกับผลการวิเคราะห์ที่ตัดสินใจ และจัดลำดับความจำเป็นในการพัฒนาร่วมกันของผู้นำและสมาชิก ดังนั้น การมีแผนทั้ง 2 แผนควบคู่กันจะช่วยให้การดำเนินกิจการเป็นไปอย่างมีทิศทางและการพัฒนาจะเป็นไปตามสถานการณ์จริง โอกาสที่จะได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจากแหล่งทุนและหน่วยงานต่าง ๆ เป็นไปได้มากยิ่งขึ้น

4. การส่งเสริมและสนับสนุนแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

การส่งเสริมและสนับสนุนแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนจัดทำขึ้น มี 2 กรณีคือ

4.1 กรณีที่วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินกิจการเองได้เจ้าหน้าที่ควรช่วยอำนวยความสะดวก หรือช่วยเหลือประสานงานในบางส่วน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินกิจการตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนมีการประเมินศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

4.2 กรณีที่วิสาหกิจชุมชนต้องการขอรับการส่งเสริมสนับสนุนจากภายนอกให้เกษตรกรอำเภอในฐานะเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนระดับอำเภอ นำเสนอคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอำเภอเพื่อพิจารณาสนับสนุนโดยจำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ

4.2.1 การส่งเสริมและสนับสนุนที่สอดคล้องกับบทบาทภารกิจของหน่วยงานหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งโดยเฉพาะ หรือแม้แต่วิสาหกิจชุมชนด้วยตนเองก็สามารถส่งเสริมสนับสนุนกันได้

4.2.2 การส่งเสริมและสนับสนุนที่ต้องใช้มาตรการของการบูรณาการ กรณีที่การขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนของวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน

หากวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้และมีการบริหารจัดการที่ดี ต้องการขอรับการสนับสนุนด้านการเงินเพื่อขยายกิจการ หรือพัฒนากิจการไปสู่ตลาดภายนอกให้เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการประสานแหล่งทุนการขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนของวิสาหกิจชุมชนใดที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเห็นสมควรให้มีการดำเนินการแต่เกิน

ขอบเขตอำนาจของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดให้นำเสนอคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเพื่อพิจารณาออกมาตรการที่เหมาะสมต่อไป

ในการนำเสนอหน่วยงานภาคีหรือคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาให้การส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน เกษตรอำเภอหรือเกษตรจังหวัดในฐานะเลขานุการควรรวบรวมข้อมูลอื่น ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย เช่น ข้อมูลวิสาหกิจชุมชน ยุทธศาสตร์ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ยุทธศาสตร์จังหวัด ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด แนวทางการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการพิจารณาส่งเสริมและสนับสนุน

5. การติดตามผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (วิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนแบบบูรณาการ) วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินศักยภาพ ผ่านกระบวนการเรียนรู้และจัดทำแผนพัฒนาแล้วสามารถขอรับการส่งเสริมสนับสนุนได้โดยวิธีการดังนี้

5.1 แจ้งความประสงค์ขอรับการสนับสนุน ณ สำนักงานเกษตรอำเภอ ตามวัน เวลา ราชการ

5.2 แนบเอกสารแผนประกอบการหรือโครงการที่จะดำเนินการซึ่งมีรายละเอียดประกอบด้วย ชื่อโครงการ (ทำอะไร) เหตุผล ความจำเป็น วัตถุประสงค์ที่ต้องการขอรับการส่งเสริมสนับสนุน รายละเอียดในการขอรับการส่งเสริมและสนับสนุน (ทำอะไร ทำ ที่ไหน) แผนและระยะเวลาดำเนินการ (ทำเมื่อไร) ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน และชื่อผู้รับผิดชอบ

5.3 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอดำเนินการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมบูรณาการงานส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนนั้นสามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์รวมถึงจะช่วยลดปัญหาความซ้ำซ้อนของการเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนดังกล่าวอีกด้วย

5.4 ในส่วนของข้อมูลวิสาหกิจชุมชน นายทะเบียน (เกษตรอำเภอ) สามารถส่งเสริมและสนับสนุนข้อมูลแก่หน่วยงานภาคีได้ 3 ส่วน ได้แก่

5.4.1 ข้อมูลพื้นฐานของวิสาหกิจชุมชนแต่ละวิสาหกิจชุมชนซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม

5.4.2 ข้อมูลประเภทกิจการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งโปรแกรมสารสนเทศจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนสามารถจำแนกประเภทกิจการได้เป็น 2 กลุ่มกิจการหลัก คือ กลุ่มการผลิตสินค้า 18 ประเภทกิจการ และกลุ่มการให้บริการ 6 ประเภทกิจการ

5.4.3 ข้อมูลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน และข้อมูลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งโอกาสและอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ

5.5 ติดตามผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

5.5.1 ส่วนที่วิสาหกิจชุมชนดำเนินการเองได้การติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่สามารถดำเนินการพัฒนาตนเองได้โดยไม่ต้องขอรับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานนอก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ทราบสถานการณ์การพัฒนาของวิสาหกิจชุมชน และพร้อมอำนวยความสะดวกหรือสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นตามลำดับ

5.5.2 ส่วนที่วิสาหกิจชุมชนขอรับการส่งเสริมการติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่ขอรับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรประสานงานกับหน่วยงานที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนเพื่อทราบผลการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และรวบรวมข้อมูลผลการส่งเสริม สนับสนุน ปัญหาอุปสรรคข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจากหน่วยงานดังกล่าว เพื่อปรับปรุงการทำงานหรือร่วมกันแก้ไขปัญหาและรายงานคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดต่อไป

6. การประเมินศักยภาพต่อเนื่อง

วิสาหกิจชุมชนที่มีการพัฒนาในระยะหนึ่งแล้ว เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ทราบศักยภาพที่แท้จริงและข้อมูลที่เป็นปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชนสามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งภาครัฐและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นข้อมูลในการเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนได้ตรงตามศักยภาพที่แท้จริงต่อไป

การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

“การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน” หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้ได้รับรู้ศักยภาพและความสามารถของวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ในเรื่อง ทิศทางของวิสาหกิจชุมชน การวางแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การบริหารตลาด การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ และผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยใช้แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และสรุปผลการประเมิน เพื่อเป็นข้อมูลให้วิสาหกิจชุมชนใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางพัฒนาตนเองและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องใช้พิจารณากำหนดแนวทางส่งเสริมสนับสนุนตามศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน

วัตถุประสงค์ของการประเมินศักยภาพ

เพื่อให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบระดับความเข้มแข็งและผลลัพธ์ของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนและสามารถวางแผนพัฒนาได้ตามความพร้อมของแต่ละวิสาหกิจชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการประเมินศักยภาพ

1. ทำให้ทราบศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนแต่ละแห่ง เพื่อวางแผนให้การส่งเสริมและสนับสนุนตามความพร้อมของวิสาหกิจชุมชนต่อไป
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน และวางแผนสนับสนุนได้ตามบทบาทหน้าที่
3. วิสาหกิจชุมชนได้ทราบศักยภาพของตนเองและนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาตนเอง

วิธีการประเมินศักยภาพ

การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. การจัดทีมประเมินร่วมกับวิสาหกิจชุมชน
คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด/กรุงเทพมหานคร แต่งตั้งทีมประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน อำเภอละ 1 ทีม ประกอบด้วย เกษตรอำเภอ และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาคีที่รับผิดชอบพื้นที่อำเภอ ได้แก่ พัฒนาชุมชน ธนากรเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เกษตร (ธ.ก.ส.) เจ้าหน้าที่จากองค์กรท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นๆตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ มีหน้าที่ช่วยเหลือหรือดำเนินการร่วมกับวิสาหกิจชุมชนในการประเมิน สรุปและรายงานผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบให้แก่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนรวมทั้งให้คำแนะนำเบื้องต้นแก่วิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ
2. การชี้แจงทำความเข้าใจแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน
จังหวัดจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อทำความเข้าใจแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน วิธีการประเมิน การสรุปผล แก่ทีมประเมินศักยภาพของอำเภอและทีมประเมินแต่ละอำเภอร่วมกันวางแผนออกประเมินในพื้นที่
3. การดำเนินการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน
 - 3.1 บุคคลเป้าหมายในการให้ข้อมูลควรประกอบด้วย ผู้นำ กรรมการ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน และผู้นำชุมชน
 - 3.2 ทำการประเมินโดยใช้กระบวนการกลุ่ม (Focus Group) ณ ที่ทำการวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ

4. การสรุปผลจากแบบประเมิน

ภายหลังการประเมิน ให้ทีมประเมินทำการสรุปผลการประเมินในแต่ละประเด็นของวิสาหกิจชุมชน โดยมีข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ ดังนี้

4.1 นำข้อมูลจากการประเมินศักยภาพ ใส่ในตารางสรุปผลการประเมิน เพื่อให้ทราบว่า มีประเด็นใดบ้างที่วิสาหกิจชุมชนดำเนินการอยู่ในระดับดี ปานกลางและต้องปรับปรุง ซึ่งควรแจ้งให้วิสาหกิจชุมชนทราบ

4.2 ประชุมร่วมกับวิสาหกิจชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาโดยนำข้อมูลจากการประเมินศักยภาพและข้อมูลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค ของวิสาหกิจชุมชน มาพิจารณาเพื่อทราบว่าประเด็นใดบ้างที่ควรพัฒนา

4.3 ร่วมกับวิสาหกิจชุมชนพิจารณาว่าแนวทางการพัฒนาใดวิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาได้ด้วยตนเอง แนวทางใดต้องการการสนับสนุน

4.4 นำข้อมูลที่ได้ไปกำหนดแผนการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน

5. การสรุปศักยภาพโดยรวมของวิสาหกิจชุมชน

ในแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนไม่มีการกำหนดคะแนนในแต่ละประเด็น เนื่องจากวัตถุประสงค์สำคัญของการประเมินเพื่อทราบข้อมูลศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนในประเด็นต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาตนเองและกำหนดแนวทางพัฒนาของภาคีที่เกี่ยวข้อง มิใช่การประกวดแข่งขัน ดังนั้น การสรุปผลจากแบบประเมินจะสามารถสรุปศักยภาพของแต่ละประเด็น ในระดับดี ปานกลาง และต้องปรับปรุง

การสรุปศักยภาพโดยรวม จะดำเนินการได้โดยการนำข้อมูลจากตารางสรุปผลการประเมิน มาแทนค่าด้วยคะแนน 3 ระดับ คือ ระดับดีมีค่าเท่ากับ 3 คะแนนระดับปานกลางมีค่าเท่ากับ 2 คะแนน และระดับปรับปรุงมีค่าเท่ากับ 1 คะแนน จากนั้นหาค่าเฉลี่ยคะแนนโดยการรวมคะแนนทั้งหมดที่ได้ หาค่าด้วยจำนวนข้อคำถามที่ประเมิน แล้วนำมาเปรียบเทียบกับช่วงคะแนนของแต่ละระดับการพัฒนา ดังนี้

ระดับดี มีช่วงคะแนนระหว่าง 2.34 – 3.00 คะแนน

ระดับปานกลาง มีช่วงคะแนนระหว่าง 1.67 – 2.33 คะแนน

ระดับปรับปรุง มีช่วงคะแนนระหว่าง 1.00 – 1.66 คะแนน

จะทราบว่าวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ มีศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับใด ทั้งนี้ การรายงานศักยภาพโดยรวมควรรายงานเพิ่มเติมด้วยว่ามีประเด็นใดบ้างที่วิสาหกิจชุมชนต้องปรับปรุง

6. การรายงานผลการประเมิน

6.1 ให้เลขานุการของทีมประเมินรายงานสรุปผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนแก่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด ภายในสิ้นเดือนที่มีการประเมิน

6.2 รวบรวมแบบประเมินไว้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในลำดับต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

ในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน กำหนดให้ใช้แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน เป็นเครื่องมือ ซึ่งได้จัดทำขึ้น โดยผู้แทนชุมชน และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานร่วมกับวิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่ ทั้งในระดับ ตำบล อำเภอ และจังหวัด ร่วมกันกำหนดเกณฑ์การประเมิน โดยผ่านความเห็นชอบจากหน่วยงานภาคีที่ร่วมปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ และได้รับความร่วมมือให้คำปรึกษา แนะนำในการนำเกณฑ์ประเมิน จัดทำเป็นแบบประเมิน จากสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ และสถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยในการจัดทำเครื่องมือ ได้นำแนวทางจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management) หรือ TQM มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชน ในปัจจุบันกรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดใช้แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ฉบับปรับปรุง ปี 2555 มาเป็นเครื่องมือในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุมาลี สันติพลวุฒิ และรสดา เวชฎาพันธ์ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมินผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษาการลงทุนพัฒนาเครื่องผลิตแผ่นข้าวตังของวิสาหกิจชุมชนโสธรพัฒนา จังหวัดฉะเชิงเทรา การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนมาดำเนินการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพเป็นพื้นฐานในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ก้าวไปสู่การเป็น SMEs ในอนาคตและเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการในวิสาหกิจชุมชนให้มีความสามารถในการแข่งขันและสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน ในการวิจัยนี้ใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งพบว่าการผลิตข้าวตังโดยใช้เตาที่พัฒนาขึ้นใหม่มีความคุ้มค่าในการลงทุนเนื่องจากมีค่า NPV, BRC และ IRR มากกว่า และมีระยะเวลาคืนทุนเร็วกว่ากรณีการใช้เตาผลิตแผ่นข้าวตังแบบเดิม ผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ เนื่องจากการใช้เตาดังกล่าว ทำให้ลดระยะเวลาในการผลิต ลดจำนวนแรงงาน ลดการสูญเสียส่วนเหลือจากการผลิตสามารถสร้างสินค้านวัตกรรมใหม่ ทำให้รายได้ของวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 15 ต่อเดือน พัฒนาช่องทาง การจัดจำหน่ายได้ 2 ช่องทางและวิสาหกิจชุมชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานและผลลัพธ์ของการดำเนินงานในระดับสูง

ชวโรจน์ ศรีทน (2557) ศึกษาเรื่อง การจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์จากเหล็กน้ำพี้ ในตำบล น้ำพี้ อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน สภาพปัจจุบันในการจัดการ และ รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์จากเหล็กน้ำพี้ ในตำบล น้ำพี้ อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ งานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบสังเกตและการจัดสนทนากลุ่ม ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์จากเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน จุดแข็ง คือ ผู้นำกลุ่มมีความรู้และเสียสละ จุดอ่อน คือ สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มน้อย โอกาส คือ ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และเอกชน ส่วนอุปสรรค คือ มีการลอกเลียนแบบของผลิตภัณฑ์ สภาพปัจจุบันของการจัดการมีประธานกลุ่มเป็นผู้จัดการหลัก โดยมีส่วนร่วมของสมาชิกรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการ คือ ขั้นแรกผู้นำมีความรู้ ความสามารถและมีคุณธรรม ขั้นที่ 2 กำหนดโครงสร้างหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมขององค์กรภายนอกหลายกลุ่ม ทั้งในส่วนองค์กรภาครัฐ และเอกชน ขั้นที่ 4 สร้างเครือข่ายทั้งในระดับจังหวัด และต่างจังหวัด เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ขั้นที่ 5 ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ขั้นที่ 6 การจัดการเงินทุนในรูปแบบของสหกรณ์ ขั้นที่ 7 ควบคุมการดำเนินงานที่ชัดเจน และขั้นสุดท้าย ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

ชญาภัทร ก่ออารีโย (2557) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการประเมินศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรางวัลวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับประเทศและระดับจังหวัดภาคกลาง เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง และเพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้แบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ประชากร คือ ประธานวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง 21 จังหวัด มีจำนวนทั้งสิ้น 7,256 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ประธานวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรางวัลวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับประเทศและระดับจังหวัดภาคกลาง 10 แห่ง และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม 12 คน ใช้การเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ผู้เชี่ยวชาญ/ประธานวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง จำนวน 120 คน ใช้วิธีสุ่มแบบอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ประกอบด้วย 5 ปัจจัยหลัก ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำ 2) ความรู้ ความเชี่ยวชาญและการพัฒนา

ตนเอง 3) การจัดทำแผนวิสาหกิจชุมชน 4) การสื่อสารและการประสานงาน 5) คุณธรรม จริยธรรม โดยมี 23 ปัจจัยย่อย ได้แก่ (1) การควบคุมตนเอง (2) ความเชื่อมั่นในตนเอง (3) การตัดสินใจ (4) การมอบหมายงาน (5) การสร้างแรงจูงใจ (6) กฎระเบียบข้อบังคับวิสาหกิจชุมชน (7) การเงิน/การบัญชี (8) การบริหารตลาด (9) การจัดการสินค้า (10) การเรียนรู้ตลอดชีวิต (11) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (12) การถ่ายทอดความรู้ (13) การกำหนดทิศทางและเป้าหมาย (14) การวางแผนการดำเนินงาน (15) การมีส่วนร่วมของสมาชิก (16) การประเมินผลและการติดตาม (17) การจัดทำแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน (18) การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร (19) การประสานงานภายในและภายนอก (20) การสร้างเครือข่าย (21) ความรับผิดชอบต่อนักที่ (22) ความรับผิดชอบต่อชุมชน (23) จริยธรรมผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ตามลำดับ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ

สุพัตรา รักการศิลป์ (2557) ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้นำที่มีผลต่อการจัดการความรู้วิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จภายใต้โครงการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว จังหวัดบุรีรัมย์ : การถอดบทเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการจัดการความรู้ ของวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จภายใต้โครงการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว จังหวัดบุรีรัมย์ 2) ศึกษาบทบาทของผู้นำที่มีต่อกระบวนการจัดการความรู้ของวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จภายใต้โครงการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว จังหวัดบุรีรัมย์ 3) ถอดบทเรียนบทบาทของผู้นำที่มีต่อกระบวนการจัดการความรู้ของวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จภายใต้โครงการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว จำนวน 4 กลุ่มได้จากการเลือกแบบเจาะจง แต่ละกลุ่มประกอบด้วย ประธาน และคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมจำนวน 34 คนเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แนวคำถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยใช้ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูล ทำโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า 1) ผลการศึกษากระบวนการจัดการความรู้วิสาหกิจชุมชนทุกวิสาหกิจชุมชน มีการบ่งชี้ความรู้จากฐานความรู้เดิมภายในชุมชนและฐานความรู้นอกชุมชนมีการสร้างและแสวงหาความรู้ โดยนำความรู้จากภายนอกมาบูรณาการกับความรู้เดิมที่มีอยู่เพื่อสร้างสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม และมีการจัดเก็บความรู้ไว้ที่ตัวบุคคลและผลิตในรูปแบบต่าง ๆ มากกว่ารูปแบบเอกสาร มีการประมวลและกลั่นกรองความรู้ด้วยการปรับปรุงออกแบบลดทอนผลิตภัณฑ์มีการเข้าถึงความรู้ที่เกิดจากกลุ่มจัดทำขึ้นเองยังมีไม่แพร่หลายนัก ลักษณะเด่นของการจัดการความรู้วิสาหกิจชุมชน คือ การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้มีการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้จากประธานกลุ่มกรรมการ ผู้สมาชิก และระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง) ผลการศึกษาบทบาทของผู้นำที่มีต่อกระบวนการจัดการความรู้วิสาหกิจชุมชนที่ประสบ

ความสำเร็จภายใต้โครงการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว สรุบบทบาทของผู้นำทั้ง 3 ด้านได้ ดังนี้ 2.1 บทบาทของผู้นำในฐานะผู้อำนวยประโยชน์ ได้แก่ บทบาทในการบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ และการจัดความรู้ให้เป็นระบบ 2.2 บทบาทผู้นำในฐานะผู้อื้อประโยชน์ ได้แก่ บทบาทในการประมวลและกลั่นกรองความรู้ บทบาทในการเข้าถึงความรู้ และบทบาทในการแลกเปลี่ยนความรู้ 2.3 บทบาทของผู้นำ ในฐานะผู้ประสานเชื่อมโยงเครือข่าย ได้แก่ บทบาทในการเรียนรู้ 3. ถอดบทเรียน บทบาทของผู้นำ ที่มีต่อกระบวนการจัดการความรู้ วิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ผลการศึกษา มีดังนี้ 3.1 วิสาหกิจชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง ผู้นำวิสาหกิจชุมชนกลุ่มนี้ เป็นผู้มีความสามารถในการบริหารจัดการ มอบหมายงานให้เหมาะสมกับคน บริหารในลักษณะแนวราบ มีบทบาทในการส่งเสริมให้สมาชิกร่วมกำหนดเป้าหมายของกลุ่ม โดยให้สมาชิกมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม แต่ยังคงสืบสานวัฒนธรรมภูมิปัญญาเดิม และพัฒนาปรับปรุงจากความรู้ฐานนอกชุมชน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ดีมีคุณภาพ สร้างรายได้เป็นอาชีพเสริมให้กับสมาชิก 3.2 วิสาหกิจชุมชนแบบพึ่งพาตนเองและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ผู้นำวิสาหกิจชุมชนกลุ่มนี้ สามารถบริหารจัดการ และการประสานงานทั้งภายในและภายนอก มอบหมายงานให้สมาชิกอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้สมาชิกได้ตระหนักถึงความสำคัญมูลค่าผลิตภัณฑ์ กำหนดเป้าหมายกลุ่มร่วมกัน ร่วมวางแผน ร่วมสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์กลุ่ม ที่ยังคงสืบสานวัฒนธรรมภูมิปัญญาเดิม มีบทบาทสร้างให้เกิดการเชื่อมโยงความรู้ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการถ่ายทอดความรู้ เพื่อสร้างรายได้เสริมให้แก่สมาชิก ผลจากการถอดบทเรียน บทบาทของผู้นำวิสาหกิจชุมชน ที่ประสบความสำเร็จนั้น สิ่งสำคัญคือ เป็นผู้ที่มีจิตอาสา ใช้หลักธรรม นำการบริหารงาน ยึดหลักคุณธรรม ทั้งด้านการครองตน ครองคน และครองงาน จึงส่งผลให้การดำเนินงานนั้นประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

ธวัชชัย สุจริตวรกุล (2554) ศึกษาเรื่องการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิตลำไยบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผลิตลำไยสาคร 2) ศึกษากระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผลิตลำไยสาคร 3) พัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผลิตลำไยสาคร 1 และ 4) ศึกษาปัจจัยการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรการผลิตลำไยสาคร 1 วิธีการวิจัยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ศึกษาจากประชากรทั้งหมด คือ ประธาน กรรมการ และสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกร 1 อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 16 คน ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบประเมินตัวชี้วัดความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ข้อมูลเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้คือประเด็นการสัมภาษณ์ รายงานการประชุมกลุ่ม และข้อมูลทุติยภูมิ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์ การจำแนก การจัดกลุ่มข้อมูล และการวิเคราะห์ SWOT ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติการวิเคราะห์ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า 1) วิสาหกิจ

ชุมชนกลุ่มเกษตรกรผลิตลำไยสาคร 1 จดทะเบียนเมื่อปี พ.ศ. 2553 กรรมการบริหารกลุ่มมี 5 คน คือ ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และปฏิคม ที่มาจากการเลือกตั้ง มีการแบ่งหน้าที่กันชัดเจน มีการระดมหุ้นจกสมาชิก การตลาดมีการประชาสัมพันธ์ กระจายผ่านพ่อค้าคนกลาง การเรียนรู้ใช้วิธี ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง 2) กระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนมี 8 ขั้นตอน คือ (1) การสำรวจพื้นที่ (2) การกำหนดเป้าหมายและจัดทำตัวชี้วัด (3) การประเมินวิสาหกิจชุมชนก่อนการพัฒนา (4) การ จัดทำยุทธศาสตร์ (5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (6) การจัดทำแผนพัฒนา (7) การติดตามการดำเนินงาน และ (8) การประเมินวิสาหกิจชุมชนหลังการพัฒนา 3) ยุทธศาสตร์กรพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิต ลำไยสาคร 1 มี 5 ด้านคือ (1) ยุทธศาสตร์การผลิตลำไย (2) ยุทธศาสตร์ด้านการจัดการทุน(3) ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม (4) ยุทธศาสตร์ด้านการตลาด (5) ยุทธศาสตร์ด้านการเรียนรู้ ปัจจัยการพัฒนามี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยทั่วไปที่เป็นปัจจัยภายใน ได้แก่ ผู้นำกลุ่ม สมาชิก ระบบการ บริหารงานและการเรียนรู้ ปัจจัยทั่วไปที่เป็นปัจจัยภายนอก ได้แก่ ภัยธรรมชาติ ปัจจัยการผลิต อายุ การเก็บเกี่ยวและส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยที่ 2 คือ ปัจจัยเฉพาะด้านการผลิตลำไย ได้แก่ ปัจจัยด้านเงินทุน ตลาด การผลิต การบริหารจัดการ และแรงงาน

เสาวภา สวัสดิมมงคล (2554) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจ ชุมชน ในอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในระดับดีและระดับปานกลางใน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ที่ได้รับการประเมินศักยภาพอยู่ในระดับดี จำนวน 129 กลุ่ม จำนวน 1,945 คน และ ระดับปานกลาง จำนวน 89 กลุ่มจำนวน 1,093 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 147 คน สุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบง่าย เป็นระดับดี จำนวน 94 คน และระดับปานกลาง จำนวน 53 คน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินศักยภาพอยู่ใน ระดับดี มีอายุเฉลี่ย 45.78 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนต้น ระยะเวลาการเป็น สมาชิกเฉลี่ย 4.13 ปี ส่วนใหญ่มีตำแหน่งทางสังคม ประกอบกรเกษตรเป็นอาชีพหลัก ส่วนสมาชิก วิสาหกิจชุมชน ที่ได้รับการประเมินศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง มีอายุเฉลี่ย 48.21 ปี ส่วนใหญ่ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนต้นระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 4.40 ปี มีตำแหน่งทางสังคม ประกอบกรเกษตรเป็นอาชีพหลัก (2) สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินศักยภาพอยู่ใน ระดับดีและระดับปานกลางมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผนการดำเนินงาน การจัดสรรผลประโยชน์ และการประเมินผล ในระดับมากและระดับน้อยตามลำดับ (3) สมาชิกกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินศักยภาพอยู่ในระดับดีและระดับปานกลางมีปัญหาในการมีส่วนร่วม

ในการดำเนินงานในระดับปานกลางและระดับมากตามลำดับ โดยมีข้อเสนอแนะให้ส่วนราชการเน้นความสำคัญของเครือข่ายและการประเมินศักยภาพของกลุ่ม จัดการอบรมให้ความรู้และการศึกษาดูงานแก่สมาชิก รวมทั้งประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้กว้างขวางขึ้น

กษมาพร พวงประยงค์ และนพพร จันทรนาชู (2556) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปและผลิตภัณฑ์ จังหวัดสมุทรสงครามที่มีสถานภาพแตกต่างกัน จะมีแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน โดยสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีสถานภาพโสดมีแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนมากกว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีสถานภาพสมรส และสถานภาพหม้าย/หย่า และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีสถานภาพสมรส มีแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนมากกว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ที่มีสถานภาพโสดมีความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ รวมไปถึงทักษะต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ และสถานภาพสมรสจะสามารถรับผิดชอบการดำเนินงานในการที่จะพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ก้าวหน้าสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ให้มีความหลากหลายมากขึ้น

สุดารัตน์ แซ่ม และคณะ (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนไวน์ศรีชุมแสง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนคิดเห็นว่ากลุ่มได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด ร้อยละ 40.5 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนนั้น พบว่ามาจากคณะกรรมการและสมาชิกภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 53.7 มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อมวลชนจากโทรทัศน์ ร้อยละ 41.6 และมีการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรมการเข้าฝึกอบรมร้อยละ 42.5

ภาคสรุป

จากการตรวจสอบเอกสารเบื้องต้นทั้งด้านแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีหลายปัจจัยที่จำเป็นในการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพ และสนับสนุนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เช่น สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ครอบครัว ตลอดจนสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และความคิดเห็นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่ทำให้วิสาหกิจชุมชน มีความรู้ ความเข้าใจในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้รวมของครัวเรือน รายได้จากการเข้าร่วมประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชน การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน การได้รับการอบรมเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน จำนวน

ครั้งการได้รับการฝึกอบรมเรื่องวิสาหกิจชุมชน การได้รับการศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระยะเวลาในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ระยะเวลาการดำเนินงานของกลุ่มล้วนมีพื้นฐานมาจากการศึกษาของนักวิชาการ หรือนักวิจัย องค์กรภาครัฐ และเอกชน หรือสถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งรูปแบบของหนังสือ ตำรา งานวิจัย บทความวิชาการ อันจะช่วยสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชน

ดังนั้น หากทราบปัจจัยที่มีผลต่อการความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ จะทำให้วิสาหกิจชุมชน และเจ้าหน้าที่นำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปวางแผนในการปฏิบัติการประเมินศักยภาพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ และนำผลการประเมินที่ได้ไปพัฒนาการดำเนินงานกิจการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป และจากการตรวจเอกสารดังกล่าวจึงเป็นที่มาของกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษา ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยการกำหนดตัวแปรในการศึกษา จำนวน 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่

1. ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพทาง การสมรส
2. ลักษณะด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพหลัก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้จากการเข้าร่วมประกอบกิจการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อปี รายได้นอกเหนือจากการเข้าร่วมประกอบกิจการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อปี
3. ลักษณะด้านสังคม ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน การได้รับการแนะนำส่งเสริมในเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจากเจ้าหน้าที่ การได้รับการอบรมเรื่อง การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน การเข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม การมีตำแหน่งทางสังคม

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ใน 7 ด้าน ได้แก่ การประเมินกระบวนการ ประกอบด้วย 1) ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน 2) การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน 3) การบริหารตลาด 4) การจัดการความรู้และข้อมูล 5) การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 6) การจัดการสินค้าหรือบริการ และการประเมินผลลัพธ์ ได้แก่ 7) ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

นอกจากนี้ได้ศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

(Independent Variables)

1. ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษาสูงสุด
- สถานภาพทางการสมรส

2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ

- อาชีพหลัก
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
- จำนวนแรงงานในครัวเรือน
- รายได้จากการเข้าร่วมประกอบกิจการกลุ่ม

วิสาหกิจชุมชนต่อปี

- รายได้นอกเหนือจากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อปี

3. ลักษณะทางสังคม

- การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

- การได้รับการแนะนำ ส่งเสริมในเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจากเจ้าหน้าที่

- การได้รับการอบรมเรื่องการประเมิน

ศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

- การเข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

- ระยะเวลาในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม

- การมีตำแหน่งทางสังคม

ตัวแปรตาม

(dependent Variables)

ความรู้และการปฏิบัติในการประเมิน

ศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก

วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

การประเมินกระบวนการ

1. ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน

2. การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

3. การบริหารตลาด

4. การจัดการความรู้และข้อมูล

5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

6. การจัดการสินค้าหรือบริการ

การประเมินผลลัพธ์

7. ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานงานวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาตั้งสมมติฐาน โดยการตรวจสอบเอกสาร การศึกษาทฤษฎี แนวคิด และการปฏิบัติ รวมทั้งรายงาน ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาประกอบการวิจัย จึงตั้งสมมติฐานของการวิจัย คือ ลักษณะพื้นฐาน ส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งการศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้วางแผนดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ประกอบด้วย สถานที่ดำเนินการวิจัย ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การทดสอบเครื่องมือ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ระยะเวลาในการวิจัย และงบประมาณในการวิจัย โดยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

สถานที่ดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีทั้งหมด 25 อำเภอ และได้ทำการสุ่มพื้นที่ดำเนินการวิจัย จำนวน 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเชียงดาว อำเภอแมริม อำเภอสันกำแพง อำเภอสันป่าตอง อำเภอแม่สาย อำเภอฝาง อำเภอสันทราย อำเภอหางดง และอำเภอดอยหล่อ

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage – Sampling) รายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสุ่มอำเภอโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย แบบจับสลาก โดยทำการสุ่ม 9 อำเภอ จากทั้งหมด 25 อำเภอ ได้ผลดังนี้ อำเภอเชียงดาว อำเภอฝาง อำเภอหางดง อำเภอดอยหล่อ อำเภอแม่สาย อำเภอแมริม อำเภอสันป่าตอง อำเภอสันกำแพง และอำเภอสันทราย

ขั้นที่ 2 การสุ่มตำบลจากแต่ละอำเภอๆ ละ 2 ตำบล ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (การจับสลาก) ได้ผลดังนี้ อำเภอเชียงดาว ได้แก่ ตำบลปิงโค้ง ตำบลเชียงดาว อำเภอฝาง ได้แก่ ตำบลแม่ข่า ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอหางดง ได้แก่ ตำบลบ้านปง ตำบลสันผักหวาน อำเภอดอยหล่อ ได้แก่ ตำบลดอยหล่อ ตำบลยางคราม อำเภอแม่ฮาด ได้แก่ ตำบลแม่ฮาด ตำบลแม่นาวาง อำเภอแมริม ได้แก่ ตำบลชี้เหล็ก ตำบลห้วยทราย อำเภอสันป่าตอง ได้แก่ ตำบลบ้านกลาง ตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันกำแพง ได้แก่ ตำบลสันกำแพง ตำบลทรายมูล และอำเภอสันทราย ได้แก่ ตำบลสันป่าเปา ตำบลหนองหาร

ขั้นที่ 3 การสุ่มกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลละ 4 กลุ่ม โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย แบบจับสลาก ได้รายละเอียดดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 รายชื่อวิสาหกิจชุมชนโดยการจับสลาก

ลำดับที่	รายชื่ออำเภอ	รายชื่อตำบล	รายชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
1	อำเภอ เชียงดาว	1. ตำบลปิงโค้ง	1) กลุ่มเกษตรกรแปรรูปดอยหลวง 2) ผู้ผลิตและแปรรูปมะม่วงคุณภาพเพื่อการ ส่งออกบ้านห้วยต้นโชค 3) กลุ่มผู้ผลิตมะม่วงคุณภาพเพื่อการส่งออก ชุมชนผาหลวง 4) เชียงดาวแมงโก้
		2. ตำบล เชียงดาว	1) กลุ่มหัตถกรรมย้อมสีธรรมชาติบ้านปางแดง ใน 2) กลุ่มอาชีพบ้านทุ่งดินแดง 3) ถิ่นนิยมเชียงดาว 4) ยางพาราเชียงดาว
2	อำเภอฝาง	1. ตำบลแม่ข่า	1) แม่บ้านเกษตรกรบ้านปาง 2) วิถีชีวิตเกษตรกรยั่งยืน 3) บ้านห้วยใจ หมู่ 13 4) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย ตำบลแม่ข่า

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	รายชื่ออำเภอ	รายชื่อตำบล	รายชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
2	อำเภอฝาง	2. ตำบล โป่งน้ำร้อน	1) ไม้กวาดบ้านเปียงกอก 2) น้ำพริกตาแดงบ้านต้นผึ้ง 3) น้ำดื่มบ้านหัวฝาย 4) กลุ่มวัยรุ่นนทำส้ม บ้านต้นผึ้ง
3	อำเภอหางดง	1.ตำบลบ้านปง 2. ตำบล สันผักหวาน	1) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพื้นที่สูงบ้านแม่ชนิด เหนือ หมู่ 6 2) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่สูงบ้านทุ่งโป่ง หมู่ 4 3) กลุ่มเกษตรกรคนปงยังมี 4) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพื้นที่สูงบ้านใหม่ สันคะยอม 1) กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านต้นจ้าว 2) เย็บจักรปักมือบ้านหัวฝาย 3) กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์บ้านหัวฝาย 4) กลุ่มผู้ปลูกและแปรรูปสมุนไพรเพื่อสุขภาพและ ความงาม
4	อำเภอ ดอยหล่อ	1. ตำบล ดอยหล่อ 2. ตำบล ยางคราม	1) การเกษตรเพื่อการตลาดดอยหล่อ 2) แปรรูปผลผลิตทางการเกษตรตราผาซ้อ 3) สมุนไพรดอยหล่อ 4) แปรรูปผักและผลไม้บ้านท่าล้อ 1) เย็บผ้าสำเร็จรูป หมู่ 4 2) กลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำอ่างห้วยปางหมู 3) กลุ่มเกษตรกรผักเชียงดาบ้านศรีแดนเมือง 4) ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลัวะ
5	อำเภอแม่เอย	ตำบลแม่เอย	1) กาแฟดอยกลาง ปางต้นเตื่อ 2) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทำไม้กวาดบ้านหล่าย อาย (ดอยกลาง) 3) ยอดชาใบเมี่ยง ดอยกลาง 4) แปลงใหญ่ข้าวแม่เอย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	รายชื่ออำเภอ	รายชื่อตำบล	รายชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
5	อำเภอแม่เมาะ	ตำบล แม่นาวาง	1) กลุ่มสตรี หมู่ที่ 13 2) กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร หมู่ 8 บ้านห้วยม่วง 3) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรบ้านคายนใน 4) เพื่อการเกษตรลุ่มน้ำฝาง
6	อำเภอแม่ริม	1. ตำบลชี้เหล็ก 2. ตำบล ห้วยทราย	1) กลุ่มแปกหลวง 2) ชี้เหล็กผักปลอดภัยผักปลอดสารพิษ 3) แปรรูปสมุนไพรอบแห้ง 4) สร้างป่าสร้างรายได้เพิ่มมูลค่าใบไม้ 1) กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าและโครเชต์ 2) โคนือปังวัง เชียงใหม่ 3) ผลิตภัณฑ์ใยกล้วยชงทรายทอง 4) สมุนไพรฮีโร่เพื่อสุขภาพ
7	อำเภอ สันป่าตอง	1. ตำบล บ้านกลาง 2. ตำบล น้ำบ่อหลวง	1) กลุ่มเลี้ยงผึ้งสันป่าตอง 2) กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ บ้านสันกอเกิด 3) กลุ่มแปรรูปผลผลิตการเกษตรบ้านสันกอเกิด 4) ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านท่ากาน 1) ชมรมหมอมือเพื่อสุขภาพมวลชน 2) แปรรูปอาหารทำขนม 3) แปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอย่าง สร้างสรรค์ 4) กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตหอมหัวใหญ่ บ้านหนอง ห้า หมู่ 5
8	อำเภอสัน กำแพง	1. ตำบลสัน กำแพง	1) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรบ้านน้อยหมู่ 11 ตำบล สันกำแพง 2) ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปบ้านอารามใหม่ 3) กลุ่มส่งเสริมอาชีพบ้านต้นไฉ่(คำขาว) 4) คนเลี้ยงแพะสันกำแพงจำกัดฟาร์ม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	รายชื่ออำเภอ	รายชื่อตำบล	รายชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
8	อำเภอสันกำแพง	2. ตำบล	1) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรบ้านสันกำแพงปลา
		ห้วยทราย	2) ไฮโดรเฟรช
			3) กระเป๋าด้าแฮนด์เมด บ้านดอนมูล หมู่ 1
			4) กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรงบ้านป่าเป่า
9	อำเภอสันทราย	1. ตำบล	1) กลุ่มเพียงดินสันป่าเป่า
		สันป่าเป่า	2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลสันป่าเป่า
			3) กลุ่มเกษตรพัฒนาชุมชนตำบลสันป่าเป่า
			4) ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตำบลสันป่าเป่า
			2. ตำบล
		หนองหาร	2) กลุ่มพัฒนาเกษตรอินทรีย์เทศบาลเมืองแม่โจ้
			3) กลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองสวยงามเชียงใหม่
			4) สันทรายซิสโก้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ในพื้นที่ 9 อำเภอ อำเภอละ 2 ตำบล ตำบลละ 4 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน รายละเอียดตามขั้นตอนที่ 1 – 3 ได้ประชากรทั้งหมด 1,166 คน และได้รวบรวมข้อมูลจากตัวแทนของประชากรที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยกำหนดขนาดการสุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973: 275) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และผู้วิจัยยอมเกิดความคาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 297 คน

การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยมีสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

e = ความคาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้น

กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อน = 0.05

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{1,116}{1+1,116(0.05)^2}$$

$$n = 297$$

ขั้นที่ 4 การสุ่มสมาชิกแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย แบบเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) กับประชากร จะได้จำนวนตัวอย่างสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในแต่ละกลุ่ม จำนวน 297 คน โดยขนาดตัวอย่างจะเป็นสัดส่วนกับประชากรทั้งหมดตามสมการดังนี้

จากสูตร

$$n_i = \frac{nN_i}{N}$$

แทนค่าในสูตร

n_i	คือ	จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม
n	คือ	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
N	คือ	จำนวนประชากรทั้งหมด
N_i	คือ	จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม

ได้รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแต่ละอำเภอ/ตำบล การสุ่มแบบ
3 ขั้นตอน (3 – Stage Sampling)

อำเภอ	ตำบล	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนตัวอย่าง (คน)
เชียงดาว	ปิงโค้ง	1) กลุ่มเกษตรกรแปรรูปดอยหลวงคุณภาพเพื่อการส่งออกชุมชนผาหลวง	21	5
		2) ผู้ผลิตและแปรรูปมะม่วงคุณภาพเพื่อการส่งออกบ้านห้วยต้นโชค	32	8
		3) กลุ่มผู้ผลิตมะม่วง	10	3
เชียงดาว	ปิงโค้ง	4) เชียงดาวแมงโก้	7	2
เชียงดาว	เชียงดาว	1) กลุ่มหัตถกรรมย้อมสีธรรมชาติบ้านปางแดงใน	24	6
		3) ถิ่นนิยมเชียงดาว	7	2
		4) ยางพาราเชียงดาว	18	5
ฝาง	แม่ข่า	1) แม่บ้านเกษตรกรบ้านปาง	33	8
		2) วิถีชีวิตเกษตรกรยั่งยืน	12	3
		3) บ้านห้วยใจ หมู่ 13	7	2
		4) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย ตำบลแม่ข่า	50	13
	โป่ง น้ำร้อน	1) ไม้กวาดบ้านเปียงกอก	21	5
		2) น้ำพริกตาแดงบ้านต้นผึ้ง	14	4
		3) น้ำดื่มบ้านหัวฝาย	9	2
		4) กลุ่มวัยรุ่นนทำส้ม บ้านต้นผึ้ง	9	2
หางดง	บ้านปาง	1) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพื้นที่สูงบ้านแม่ขนิลเหนือ หมู่ 6	23	6
		2) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่สูงบ้านทุ่งโป่งหมู่ 4	14	4
		3) กลุ่มเกษตรกรคนปงยังมี	11	3
		4) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพื้นที่สูงบ้านใหม่สันคะยอม	7	2

ตารางที่ 2 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนตัวอย่าง (คน)
หางดง	สันผักหวาน	1) กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านต้นจิว	12	3
		2) เย็บจักรปักมือบ้านท่าผาญู	7	2
		3) กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์บ้านท่าผาญู	18	5
	สันผักหวาน	4) กลุ่มผู้ปลูกและแปรรูปสมุนไพรเพื่อสุขภาพและความงาม	7	2
ดอยหล่อ	ดอยหล่อ	1) การเกษตรเพื่อการตลาดดอยหล่อ	7	2
		2) แปรรูปผลผลิตทางการเกษตรตราผาซ้อ	10	2
		3) สมุนไพรดอยหล่อ	8	2
		4) แปรรูปผักและผลไม้บ้านท่าล้อ	7	2
ยางคราม	ยางคราม	1) เย็บผ้าสำเร็จรูป หมู่ 4	8	2
		2) กลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำอ่างห้วยปางหมู	45	11
		3) กลุ่มเกษตรกรผักเชียงดาบ้านศรีแดนเมือง	7	2
		4) ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลัวะ	7	2
แม่เฒ่า	แม่เฒ่า	1) กาแฟดอยกลาง ปางต้นเตื่อ	8	2
		2) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทำไม้กวาดบ้านหล่ายอาย (ดอยกลาง)	10	2
		3) ยอดชา ใบเมี่ยง ดอยกลาง	18	5
		4) แปลงใหญ่ข้าวแม่เฒ่า	47	12
แม่เฒ่า	แม่เฒ่า	1) กลุ่มสตรี หมู่ที่ 13	8	2
		2) กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร หมู่ 8 บ้านห้วยม่วง	9	2

ตารางที่ 2 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนตัวอย่าง (คน)
		3) กลุ่มกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหัตถกรรมบ้านคายน	7	2
		4) เพื่อการเกษตรลุ่มน้ำฝาง	10	2
แม่ริม	ชี้เหล็ก	1) กลุ่มแปกหลวง	28	7
แม่ริม	ชี้เหล็ก	2) ชี้เหล็กผักปลอดภัยผักปลอดสารพิษ	18	5
		3) แปรรูปสมุนไพรบลูเบอรี่	8	2
		4) สร้างป่าสร้างรายได้เพิ่มมูลค่าใบไม้	7	2
	ห้วยทราย	1) กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าและโครเชต์	32	8
		2) โคนือปังวัง เชียงใหม่	10	2
		3) ผลิตภัณฑ์ใยกล้วยขงทรายทอง	30	8
		4) สมุนไพรฮีโร่รับเพื่อสุขภาพ	8	2
สันป่าตอง	บ้านกลาง	1) กลุ่มเลี้ยงผึ้งสันป่าตอง	20	5
		2) กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพบ้านสันกอเกิด	11	3
		3) กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสันกอเกิด	99	25
		4) ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านท่ากาน	20	5
	น้ำบ่อหลวง	1) ชมรมหมอบึงเมืองเพื่อสุขภาพมวลชน	19	4
		2) แปรรูปอาหารทำขนม	31	8
		3) แปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอย่างสร้างสรรค์	15	4
		4) กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตหอมหัวใหญ่บ้านหนองห้า หมู่ 5	11	3

ตารางที่ 2 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนตัวอย่าง (คน)
สันกำแพง	สันกำแพง	1) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้อย หมู่ 11 ด.สันกำแพง	11	3
		2) ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปบ้านอารามใหม่	10	2
สันกำแพง	สันกำแพง	3) กลุ่มส่งเสริมอาชีพบ้านต้นไฉก(คำขาว)	18	4
	ทรายมูล	4) คนเลี้ยงแพะสันกำแพงจำกัดฟาร์ม	7	2
สันทราย	สันป่าเปา	1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านสันกำแพงปลา	11	3
		2) ไฮโดรเฟรช	8	2
		3) วิสาหกิจชุมชนกระเป่าผ้าแฮนด์เมดบ้านดอนมูล หมู่1	7	2
		4) กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรงบ้านป่าเป่า	30	8
สันทราย	สันป่าเปา	1) กลุ่มเพียงดินสันป่าเปา	8	2
		2) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลสันป่าเปา	16	4
		3) กลุ่มเกษตรพัฒนาชุมชนตำบลสันป่าเปา	8	2
		4) ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตำบลสันป่าเปา	7	2
หนองหาร	หนองหาร	1) กลุ่มผู้ผลิตไม้ตัดดอกและหัวพันธุ์ปทุมมาและกระเจียว อ.สันทราย	10	2
		2) กลุ่มพัฒนาเกษตรอินทรีย์เทศบาลเมืองแม่โจ้	23	6
		3) กลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองสวงามเชียงใหม่	7	2
		4) สันทรายซิสโก้	8	2
รวม			1,166	297

เมื่อได้จำนวนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มตามสัดส่วนผู้ให้ข้อมูลแล้ว จึงหาสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ให้ข้อมูลจากรายชื่อสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย แบบจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และแนวคิดที่กำหนด โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (Close – ended Questions) และคำถามปลายเปิด (Open - ended Questions) ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

- แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพทางการสมรส
- แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพหลัก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้หลักต่อปี รายได้จากการเข้าร่วมประกอบกิจการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อปี รายได้นอกเหนือจากการเข้าร่วมประกอบกิจการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อปี
- แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางด้านสังคม ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน การได้รับการแนะนำ ส่งเสริมในเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจากเจ้าหน้าที่ การได้รับการอบรมเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน การเข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม การมีตำแหน่งทางสังคม

ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นคำถามที่ให้ตอบแบบถูก - ผิด จำนวน 17 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนใน 7 ด้าน จำนวน 55 ข้อ ได้แก่ การประเมินกระบวนการ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ การประเมินผลลัพธ์ ได้แก่ ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยผู้วิจัย เป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยมี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิก วิชาสหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2563/2564 โดยการเก็บแบบสอบถามเป็นรายบุคคล จำนวน 297 ราย

ขั้นตอนที่ 2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย

การทดสอบเครื่องมือ

การทดสอบเครื่องมือ ก่อนการนำไปใช้ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสำหรับสมาชิกวิชาสหกิจชุมชน ที่สร้างขึ้นไปทดสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Validity) และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเนื้อหาที่มีรายละเอียด ดังนี้

1. การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือในการทดสอบความเที่ยงตรงของ เนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ในแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบจะพิจารณาว่าข้อสอบวัดได้ ตรงตามจุดประสงค์หรือไม่ ถ้าแน่ใจว่าตรง จะกาเครื่องหมายในช่อง +1 ถ้าแน่ใจว่า ไม่ตรง จะกาเครื่องหมายในช่อง -1 และถ้าไม่แน่ใจตรง หรือไม่ จะกาเครื่องหมายในช่อง 0 แล้วนำเสนอประธานที่ปรึกษา คณะกรรมการ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาว่าแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีข้อคำถามวัดผลได้ตรงตาม นิยามศัพท์ รูปแบบของการวัด หรือวัดได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาวิจัยหรือไม่ เพื่อจะรวบรวม ข้อมูลต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ จากนั้นนำเสนอเพื่อตรวจสอบความชัดเจน และความเหมาะสมของ ข้อความ นำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา โดยผลการทดสอบ ความเที่ยงตรงของเนื้อหามีค่าเท่ากับ 0.88 เป็นค่าที่อยู่ในระดับที่ดี แสดงว่าข้อคำถามค่อนข้างตรง ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา สามารถนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลต่อไปได้

2. การทดสอบการเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบ จากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปทดสอบกับสมาชิกวิชาสหกิจชุมชนจังหวัดลำพูน จำนวน 30 คน ซึ่งเป็น ประชากรที่คล้ายคลึงกับประชากรที่จะศึกษาจริง จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นกับ ข้อคำถามที่เป็นแบบทดสอบวัดระดับการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา Cronbach (1970 อ้างใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) ซึ่งมีสูตร ดังนี้

จากสูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right]$$

โดยที่	α	หมายถึง สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	n	หมายถึง จำนวนข้อ
	$\sum s_i^2$	หมายถึง คะแนนความแปรปรวนของรายการแต่ละข้อ
	s^2	หมายถึง คะแนนความแปรปรวนของทั้งฉบับ

การวิจัยโดยทั่วไป จะกำหนดให้ค่าความเชื่อมั่นที่ได้นั้นจะต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.7 คือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความเที่ยงตรงที่น่าเชื่อถือได้ สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ได้ทดสอบความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.984 ซึ่งมีค่าเกิน 0.7 ซึ่งสามารถนำแบบสอบถามไปจัดเก็บข้อมูลได้

3. การทดสอบความยากง่าย (Difficulty index) คือ อัตราส่วนระหว่างจำนวนคนที่ตอบข้อสอบข้อนั้นถูกกับคนที่ตอบข้อนั้นทั้งหมด ถ้าข้อสอบมีคนที่ทำถูกมากแสดงว่าข้อสอบนั้นง่าย แต่ถ้าข้อสอบข้อใดคนทำถูกน้อย แสดงว่าข้อสอบข้อนั้นยาก

$$P = \frac{R}{N}$$

P คือ ค่าดัชนีความยากง่าย

R คือ จำนวนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ทำข้อนั้นถูก

N คือ จำนวนสมาชิกวิสาhekิจชุมชนทั้งหมดที่ทำข้อสอบข้อนั้น

ดัชนีความยากง่าย	ความหมาย
มากกว่า 0.8	ง่ายมาก (ปรับปรุงหรือทิ้ง)
0.60 – 0.08	ค่อนข้างง่าย
0.40 – 0.06	ปานกลาง
0.20 – 0.40	ค่อนข้างยาก
น้อยกว่า 0.20	ยากมาก (ปรับปรุงหรือตัดทิ้ง)

จากผลการทดสอบเครื่องมือ พบว่า ค่าความยากง่ายของข้อคำถามความรู้ที่อยู่ในระหว่าง 0.38 – 0.83 แสดงว่า ข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับที่ค่อนข้างง่าย จึงได้ทำการปรับปรุงข้อคำถามก่อนการนำแบบสอบถามไปจัดเก็บข้อมูล

4. การตรวจสอบอำนาจจำแนก (Discrimination) เป็นการตรวจสอบว่าข้อคำถามแต่ละข้อในแบบทดสอบนั้น ๆ สามารถแยกคนเก่งหรือไม่เก่งออกจากกันได้หรือไม่ โดยสามารถคำนวณได้ตามสูตร ดังนี้

$$r = \frac{H - L}{(n_1 + n_2)/2}$$

โดยที่ r = ค่าอำนาจการจำแนก

H = จำนวนคนที่ตอบข้อทดสอบข้อนั้นถูกในกลุ่มคนเก่ง

L = จำนวนคนที่ตอบข้อทดสอบข้อนั้นถูกในกลุ่มคนไม่เก่ง

n_1 = จำนวนคนในกลุ่มคนเก่ง

n_2 = จำนวนคนในกลุ่มคนไม่เก่ง

ค่าอำนาจการจำแนกเป็นได้ทั้งค่าที่เป็นบวกและติดลบ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังต่อไปนี้

0.60 – 1.00	หมายถึง	ดีมาก
0.40 – 0.59	หมายถึง	ดี
0.20 – 0.39	หมายถึง	พอใช้
0.10 – 0.19	หมายถึง	ต่ำ ต้องปรับปรุง
0.00 – 0.09	หมายถึง	ต่ำมาก ต้องปรับปรุง
-1.00 – 0.01	หมายถึง	ติดลบ ต้องปรับปรุง

ผลจากการตรวจสอบอำนาจการจำแนกของการทดสอบความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ด้านความรู้ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.70 – 0.73 แสดงว่า อยู่ในระดับที่ต่ำ จึงได้ทำการปรับปรุงข้อคำถามความรู้ก่อนการนำแบบสอบถามไปจัดเก็บข้อมูล สำหรับด้านการปฏิบัติได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.49 – 0.98 ซึ่งอยู่ในระดับดีขึ้นไป จึงสามารถนำแบบสอบถามนี้ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา จำนวน 297 ชุด มาจัดหมวดหมู่ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแปลงสภาพตัวแปรที่ต้องการศึกษาเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ และกำหนดค่าออกเป็นตัวเลขเพื่อลงรหัสข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science : SPSS/PC) ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพทางการสมรส อาชีพหลัก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้จากการเข้าร่วมประกอบกิจการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อปี รายได้นอกเหนือจากการเข้าร่วมประกอบกิจการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อปี การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน การได้รับการแนะนำ ส่งเสริมในเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจากเจ้าหน้าที่ การได้รับการอบรมเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน การเข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม การมีตำแหน่งทางสังคม

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อแจกแจงความถี่ ในการจัดลำดับชั้นของลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพทางการสมรส อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้หลักต่อปี รายได้จากการเข้าร่วมประกอบกิจการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อปี รายได้นอกเหนือจากการเข้าร่วมประกอบกิจการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อปี การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน การได้รับการแนะนำ ส่งเสริมในเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจากเจ้าหน้าที่ การได้รับการอบรมเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน การเข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม การมีตำแหน่งทางสังคม โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อทราบตัวแปรของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิดลักษณะให้เลือกตอบถูกหรือผิด โดยให้คะแนนสำหรับข้อที่ตอบถูกต้อง 1 คะแนน และให้ 0 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบไม่ถูกต้อง จำนวน 17 ข้อ เมื่อนำคะแนนความรู้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน มาปรับเป็นระดับความรู้ในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. หาอันตรภาคชั้น (Class Interval)

โดยใช้วิธีการหาค่าอันตรภาคชั้น (Class Interval) (1970 อ้างใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) มีสูตร ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย (Range)}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \end{aligned}$$

ในการวิจัยครั้งนี้

โดยที่	ค่าสูงสุด	หมายถึง	ค่าคะแนนสูงสุดของแบบทดสอบความรู้
	ค่าต่ำสุด	หมายถึง	ค่าคะแนนต่ำสุดของแบบทดสอบความรู้
	ระดับชั้น	หมายถึง	ระดับช่วงคะแนนของความรู้

$$\text{คะแนนสูงสุด} = 17 \text{ คะแนน}$$

$$\text{คะแนนต่ำสุด} = 0 \text{ คะแนน}$$

$$\text{จำนวนชั้น} = 3 \text{ ชั้น}$$

$$\text{แทนค่าในสูตรอันตรภาคชั้น} = \frac{17 - 0}{3} = 5.67$$

2. นำขนาดอันตรภาคและจำนวนชั้นมากำหนดเป็นเกณฑ์ระดับความรู้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนน 11.35 – 17 คะแนน หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ในระดับมาก

คะแนน 5.68 – 11.34 คะแนน หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ในระดับปานกลาง

คะแนน 0 – 5.67 คะแนน หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ในระดับน้อย

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลค่าน้ำหนักเฉลี่ย (Weight Mean Score : WMS) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

การปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การปฏิบัติของสมาชิกในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนใน 7 ประเด็น ได้แก่ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน การบริหารตลาด การจัดการความรู้และข้อมูล การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การจัดการสินค้าหรือบริการ และผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

มีค่าเท่ากับระดับการนำไปปฏิบัติมากที่สุด	คะแนน 5 คะแนน
มีค่าเท่ากับระดับการนำไปปฏิบัติมาก	คะแนน 4 คะแนน
มีค่าเท่ากับระดับการนำไปปฏิบัติปานกลาง	คะแนน 3 คะแนน
มีค่าเท่ากับระดับการนำไปปฏิบัติน้อย	คะแนน 2 คะแนน
มีค่าเท่ากับระดับการนำไปปฏิบัติน้อยที่สุด	คะแนน 1 คะแนน

จากนั้นนำคะแนนที่ผู้ให้ข้อมูลระบุมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์ค่าคะแนนเฉลี่ย ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์การพิจารณา โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ และนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51-5.00	หมายถึง	มีการนำไปปฏิบัติมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51-4.50	หมายถึง	มีการนำไปปฏิบัติมาก
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51-3.50	หมายถึง	มีการนำไปปฏิบัติปานกลาง
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.51-2.50	หมายถึง	มีการนำไปปฏิบัติน้อย
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00-1.50	หมายถึง	มีการนำไปปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เพื่อหาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติ ในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis)

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่เกี่ยวกับการปฏิบัติการประเมินศักยภาพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ และสรุปผลในลักษณะของการบรรยายรายงาน โดยการพรรณนา

ระยะเวลาในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้ระยะเวลาดำเนินการ 1 ปี ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563 – กรกฎาคม พ.ศ.2564

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 297 คน โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ 2) ศึกษาระดับความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดเชียงใหม่ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ 4) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ และผู้วิจัยได้แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบการอธิบายตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ และลักษณะทางสังคม ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 2 ข้อมูลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ข้อมูลการศึกษาการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน การบริหารตลาด การจัดการความรู้และข้อมูลการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การจัดการสินค้าหรือบริการ

ตอนที่ 4 ข้อมูลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 5 ข้อมูลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดเชียงใหม่ ในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

**ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ลักษณะเศรษฐกิจ
และลักษณะทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
ในจังหวัดเชียงใหม่**

1. ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล

1.1 เพศ

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างเป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.3 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 38.7 (ตารางที่ 3)

1.2 อายุ

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 55 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 21 ปี และสูงสุด 76 ปี ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 41-60 ปี ร้อยละ 51.2 รองลงมาคืออายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 34.3 และมีอายุไม่เกิน 40 ปี ร้อยละ 14.5 (ตารางที่ 3)

1.3 ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา หรือต่ำกว่า ร้อยละ 30.6 รองลงมาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) ร้อยละ 22.6 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. ร้อยละ 19.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า ร้อยละ 18.2 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา ปวส. หรือเทียบเท่า ร้อยละ 5.1 และจบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 4.0 (ตารางที่ 3)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา หรือต่ำกว่า ทั้งนี้ เนื่องจากการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับในสมัยนั้น เมื่อสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจบการศึกษาภาคบังคับแล้วจึงมักไม่ได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น

1.4 สถานภาพ

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 77.8 รองลงมา มีสถานภาพโสด ร้อยละ 11.4 และมีสถานภาพหม้ายและหย่าร้าง ร้อยละ 5.4 (ตารางที่ 3)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส โดยปกติคนที่มีความสมรสจะมีการสร้างฐานะทางครอบครัวให้มั่นคง และประสบความสำเร็จในชีวิต เพราะชีวิตการสมรสจะทำให้มีความรับผิดชอบสูง และมีความคิดที่รอบคอบในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการยอมรับจากสังคมและชุมชน

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล

(n=297)

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	115	38.7
หญิง	182	61.3
อายุ (ปี)		
ไม่เกิน 40	43	14.5
41-60	152	51.2
มากกว่า 60	102	34.3
$\bar{X} = 54.89$ $SD = 11.98$ $Min-Max = 21-76$		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า	91	30.6
มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)	67	22.6
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.	58	19.5
อนุปริญญา ปวส. หรือเทียบเท่า	15	5.1
ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	54	18.2
สูงกว่าปริญญาตรี	12	4.0
สถานภาพ		
โสด	34	11.4
สมรส	231	77.8
หม้าย	16	5.4
หย่าร้าง	16	5.4

2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ

2.1 อาชีพหลัก

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างมีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร ร้อยละ 68.7 รองลงมามีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 13.1 ถัดมามีอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 10.8 ถัดมามีอาชีพอื่นๆ เช่น ข้าราชการบำนาญ แม่บ้าน นักสิ่งแวดล้อม รับเงินเดือนประจำ ฯลฯ ร้อยละ 4.0 มีอาชีพข้าราชการ ร้อยละ 1.7 มีอาชีพพนักงานบริษัท ร้อยละ 1.3 และมีอาชีพพนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 0.3 (ตารางที่ 4)

2.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.42 คน โดยต่ำสุดมี 1 คน และสูงสุดมี 10 คน ซึ่งส่วนใหญ่จำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 3-4 คน ร้อยละ 53.5 รองลงมามีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-2 คน ร้อยละ 26.9 และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 4 คน ร้อยละ 19.5 (ตารางที่ 4)

2.3 จำนวนแรงงานรวม

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนแรงงานรวมเฉลี่ย 2.98 คน โดยต่ำสุดคือไม่มีแรงงานรวม และสูงสุดมี 30 คน ซึ่งส่วนใหญ่จำนวนแรงงานรวมอยู่ระหว่าง 1-2 คน ร้อยละ 49.8 รองลงมามีจำนวนแรงงานรวม 3-4 คน ร้อยละ 37.7 ถัดมามีจำนวนแรงงานรวมตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 9.8 และไม่มีแรงงาน ร้อยละ 3.0 (ตารางที่ 4)

2.4 จำนวนแรงงานในครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.19 คน โดยต่ำสุดคือไม่มีแรงงานในครัวเรือน และสูงสุดมี 7 คน ซึ่งส่วนใหญ่จำนวนแรงงานในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 1-2 คน ร้อยละ 62.3 รองลงมามีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 29.6 ถัดมาไม่มีแรงงานในครัวเรือน ร้อยละ 5.7 และและมีจำนวนแรงงานจ้างตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 2.4 (ตารางที่ 4)

2.5 จำนวนแรงงานจ้าง

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนแรงงานจ้างเฉลี่ย 0.79 คน โดยต่ำสุดคือไม่มีแรงงานจ้าง และสูงสุดมี 28 คน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีแรงงานจ้าง ร้อยละ 74.4 รองลงมาจำนวนแรงงานจ้างอยู่ระหว่าง 1-2 คน ร้อยละ 17.5 ถัดมามีจำนวนแรงงานจ้าง 3-4 คน ร้อยละ 4.7 และมีจำนวนแรงงานจ้างตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 3.4 (ตารางที่ 4)

2.6 รายได้จากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อปี

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้จากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 75,409.09 บาทต่อปี โดยต่ำสุดคือไม่มีรายได้ และสูงสุดมีรายได้

2,500,000 บาท ซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 1 – 50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 49.5 รองลงมายังไม่
มีรายได้จากการเข้าร่วมกลุ่ม ร้อยละ 21.9 ถัดมามีรายได้อยู่ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาทต่อปี
ร้อยละ 15.2 มีรายได้อยู่ระหว่าง 100,001 – 150,000 บาทต่อปี ร้อยละ 12.1 และมีรายได้มากกว่า
150,000 บาทต่อปี ร้อยละ 1.3 (ตารางที่ 4)

2.7 รายได้นอกเหนือจากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อปี

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้นอกเหนือจากการ
เข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 120,929.63 บาทต่อปี โดยต่ำสุดคือไม่มีรายได้
และสูงสุดมีรายได้ 2,098,000 บาท ซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 1 – 50,000 บาทต่อปี ร้อยละ
31.3 รองลงมา มีรายได้อยู่ระหว่าง 50,001 - 100,000 บาทต่อปี ร้อยละ 30.6 ถัดมามีรายได้อยู่
ระหว่าง 100,001 – 150,000 บาทต่อปี ร้อยละ 23.6 ยังไม่มีรายได้นอกเหนือจากการเข้าร่วมกลุ่ม
ร้อยละ 9.4 และมีรายได้มากกว่า 150,000 บาทต่อปี ร้อยละ 5.1 (ตารางที่ 4)

เมื่อจำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ที่นอกเหนือจากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้จากการทำเกษตร เฉลี่ยที่ 45,267
บาทต่อปี รองลงมา มีรายได้จากการประกอบธุรกิจ เฉลี่ยที่ 43,296 บาทต่อปี ถัดมามีรายได้จากแหล่ง
อื่นๆ เช่น เงินบำนาญ เงินปันผลจากกลุ่มอื่นๆ ค่าตอบแทน อสม. เงินเดือนผู้สูงอายุ ค่าวิทยากร
นายหน้า เบี้ยยังชีพ สามเณร เฉลี่ยที่ 11,673 บาทต่อปี มีรายได้จากการเป็นข้าราชการ พนักงาน
ของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานบริษัท เฉลี่ยที่ 9,348 บาทต่อปี มีรายได้จากการรับจ้าง เฉลี่ยที่
8,267 บาทต่อปี และมีรายได้จากการเป็นผู้นำชุมชน เฉลี่ยที่ 3,447 บาทต่อปี (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ

(n = 297)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
เกษตรกร	204	68.7
ข้าราชการ	5	1.7
พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	1	0.3
รับจ้างทั่วไป	32	10.8
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	39	13.1
พนักงานบริษัท	4	1.3
อื่นๆ เช่น ข้าราชการบำนาญ แม่บ้าน นัก สิ่งแวดล้อม รับเงินเดือนประจำ ฯลฯ	12	4.0
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
1 - 2	80	26.9
3 - 4	159	53.5
มากกว่า 4	58	19.5
$\bar{X} = 3.42$ $SD = 1.46$ $Min-Max = 1-10$		
แรงงานรวม (คน)		
ไม่มีแรงงาน	9	3.0
1 - 2	148	49.8
3 - 4	111	37.7
ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป	29	9.8
$\bar{X} = 2.98$ $SD = 2.87$ $Min-Max = 0-30$		
แรงงานในครัวเรือน (คน)		
ไม่มีแรงงาน	17	5.7
1 - 2	185	62.3
3 - 4	88	29.6
ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป	7	2.4
$\bar{X} = 2.19$ $SD = 1.13$ $Min-Max = 0-7$		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 297)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แรงงานจ้าง (คน)		
ไม่มีแรงงาน	221	74.4
1 - 2	52	17.5
3 - 4	14	4.7
ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป	10	3.4
$\bar{X} = 0.79$ $SD = 2.69$ $Min-Max = 0-28$		
รายได้จากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อปี (บาท)		
ยังไม่มีรายได้จากการเข้าร่วมกลุ่ม	65	21.9
1 - 50,000	147	49.5
50,001 - 100,000	45	15.2
100,001 - 150,000	36	12.1
มากกว่า 150,000 ขึ้นไป	4	1.3
$\bar{X} = 75,409.09$ $SD = 219,305.57$ $Min-Max = 0-2,500,000$		
รายได้นอกเหนือจากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อปี (บาท)		
ยังไม่มีรายได้นอกเหนือจากการเข้าร่วมกลุ่ม	28	9.4
1 - 50,000	93	31.3
50,001 - 100,000	91	30.6
100,001 - 150,000	70	23.6
มากกว่า 150,000 ขึ้นไป	15	5.1
$\bar{X} = 120,929.63$ $SD = 214,647.32$ $Min-Max = 0-2,098,000$		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 297)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ		
แหล่งที่มาของรายได้นอกเหนือจากการเข้าร่วม ประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	\bar{X} (บาท/ปี)	SD (บาท/ปี)
ประกอบธุรกิจ	43,296.30	175,904.15
ทำการเกษตร	45,266.89	67,596.85
ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ/ พนักงานบริษัท	9,347.95	51,850.26
ผู้นำชุมชน	3,446.92	17,142.61
รับจ้าง	8,266.97	25,683.52
อื่นๆ เช่น เงินบำนาญ เงินปันผลจากกลุ่ม อื่นๆ ค่าตอบแทนอสม. เงินเดือนผู้สูงอายุ ค่าวิทยากร นายหน้า เบี้ยยังชีพ สามี ฯลฯ	11,672.73	60,285.97

3. ลักษณะทางด้านสังคม

3.1 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 13.23 ครั้งต่อปี โดยต่ำสุด 2 ครั้งต่อปี และสูงสุดคือ 115 ครั้งต่อปี ซึ่งส่วนใหญ่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน 1 - 5 ครั้งต่อปี ร้อยละ 37.4 รองลงมาที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนมากกว่า 15 ครั้งต่อปี ร้อยละ 30.0 ถัดมาที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน 6 -10 ครั้งต่อปี ร้อยละ 18.5 และมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนอยู่ระหว่าง 11 – 15 ครั้งต่อปีร้อยละ 14.1 (ตารางที่ 5)

เมื่อจำแนกตามช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยกันเอง เฉลี่ยที่ 4 ครั้งต่อปี รองลงมารับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก Social media เฉลี่ยที่ 2 ครั้งต่อปี ถัดมารับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อเอกสารเผยแพร่ และหอกระจายข่าวหมู่บ้าน เฉลี่ยที่ 1 ครั้งต่อปี และรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ เพื่อนบ้าน โทรทัศน์ และสถาบันการศึกษา ไม่เกิน 1 ครั้งต่อปี (ตารางที่ 5)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ที่ 13 ครั้งต่อปี แสดงให้เห็นว่าสมาชิกส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากต้องศึกษาหาความรู้ เพื่อนำไปต่อยอดการพัฒนาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนของตนเอง โดยสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รองลงมารับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก Social media เนื่องจากเป็นช่องทางที่สะดวกปลอดภัยและสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบันได้บ่อยครั้ง

3.2 การได้รับการแนะนำ ส่งเสริมในเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมในเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในรอบ 3 ปีที่ผ่านมาโดยเฉลี่ยจำนวน 1.30 ครั้ง โดยต่ำสุดคือไม่ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ และได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่สูงสุด จำนวน 10 ครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 60.6 รองลงมาไม่ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 25.3 และได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ 3 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 14.1 (ตารางที่ 5)

3.3 การเข้ารับการอบรม เรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างส่วนใหญ่เข้ารับการอบรม เรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในรอบ 3 ปีที่ผ่านมาเฉลี่ยจำนวน 1.05 ครั้ง โดยต่ำสุดคือไม่ได้เข้ารับการอบรม และสูงสุดจำนวน 10 ครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่เข้ารับการอบรม 1-2 ครั้ง ร้อยละ 58.2 รองลงมาไม่ได้เข้ารับการอบรม ร้อยละ 33.3 และเข้ารับการอบรม 3 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 8.4 (ตารางที่ 5)

3.4 การเข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในรอบ 3 ปีที่ผ่านมาเฉลี่ยจำนวน 1.42 ครั้งโดยต่ำสุดคือไม่ได้เข้าร่วมการประเมิน และสูงสุดจำนวน 33 ครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่เข้าร่วมการประเมิน 1-2 ครั้ง ร้อยละ 45.5 รองลงมาไม่ได้เข้าร่วมการประเมิน ร้อยละ 32.7 และเข้าร่วมการประเมิน 3 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 21.9 (ตารางที่ 5)

3.5 ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 5.94 ปี โดยต่ำสุด 0 ปี และสูงสุดที่ 16 ปี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสมาชิก 1 – 5 ปี ร้อยละ 36.0 รองลงมาเป็นสมาชิกมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 27.9 ถัดมาเป็นสมาชิกยังไม่ถึง 1 ปี ร้อยละ 26.6 และเป็นสมาชิก 6 – 10 ปี ร้อยละ 9.4 (ตารางที่ 5)

จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมาอย่างยาวนาน จะทำให้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ทำให้สามารถประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.6 ตำแหน่งทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 63.0 รองลงมาเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 15.2 ถัดมาเป็นกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บทบาทสตรี ร้อยละ 8.1 เป็นสมาชิก อสม. ร้อยละ 4.7 เป็นกรรมการกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 4.0 เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอื่นๆ เช่น คณะกรรมการจังหวัดเชียงใหม่ ประธานสหกรณ์ ประชานศพก. ประธานผู้สูงอายุ อาสาสมัครปฎิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร ประธานกลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 2.0 และเป็นสมาชิก อบต. สท. ร้อยละ 1.0 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามลักษณะทางด้านสังคม

(n = 297)

ลักษณะทางด้านสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (ครั้ง/ปี)		
1 - 5	111	37.4
6 - 10	55	18.5
11 - 15	42	14.1
มากกว่า 15	89	30.0
$\bar{X} = 13.23$ $SD = 14.64$ $Min-Max = 2 - 115$		
ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน	\bar{X} (ครั้ง/ปี)	SD (ครั้ง/ปี)
สื่อเอกสารเผยแพร่	0.63	2.46
สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	4.41	4.70
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	4.18	4.03
หอกระจายข่าวหมู่บ้าน	0.56	1.96
หนังสือพิมพ์	0.02	0.15
เพื่อนบ้าน	0.41	1.82
โทรทัศน์	0.47	2.74
Social media (ไลน์ เฟสบุ๊ก)	2.17	5.89
สถาบันการศึกษา	0.38	1.84
การได้รับการส่งเสริมในเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ครั้ง/ 3 ปี)		
ไม่ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่	75	25.3
ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ 1 - 2 ครั้ง	180	60.6
ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ 3 ครั้งขึ้นไป	42	14.1
$\bar{X} = 1.30$ $SD = 1.26$ $Min-Max = 0-10$		
การเข้ารับการอบรม เรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ครั้ง/ 3 ปี)		
ไม่ได้เข้ารับการอบรม	99	33.3
เข้าร่วม 1 - 2 ครั้ง	173	58.2
เข้าร่วม 3 ครั้งขึ้นไป	25	8.4

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 297)

ลักษณะทางด้านสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
$\bar{X} = 1.05$ $SD = 1.11$ $Min-Max = 0-10$		
การเข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ครั้ง/ 3 ปี)		
ไม่ได้เข้าร่วมการประเมิน	97	32.7
เข้าร่วม 1 – 2 ครั้ง	135	45.5
เข้าร่วม 3 ครั้งขึ้นไป	65	21.9
$\bar{X} = 1.42$ $SD = 2.24$ $Min-Max = 0-33$		
ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ปี)		
เข้าร่วมยังไม่ถึง 1 ปี	79	26.6
เข้าร่วม 1 – 5 ปี	107	36.0
เข้าร่วม 6 - 10 ปี	28	9.4
เข้าร่วมมากกว่า 10	83	27.9
$\bar{X} = 5.94$ $SD = 5.52$ $Min-Max = 0-16$		
ตำแหน่งทางสังคม		
ไม่มีตำแหน่งทางสังคม	187	63.0
มีตำแหน่งเป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	6	2.0
มีตำแหน่งเป็นสมาชิก อบต./ สท.	3	1.0
มีตำแหน่งเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	45	15.2
มีตำแหน่งเป็นสมาชิก อสม.	14	4.7
มีตำแหน่งเป็นกรรมการกลุ่มเกษตรกร	12	4.0
มีตำแหน่งเป็นกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/ บทบาทสตรี	24	8.1
มีตำแหน่งเป็นอื่นๆ เช่น คณะกรรมการจังหวัด เชียงใหม่ ประธานสหกรณ์ ประธานศพก. มีตำแหน่งเป็นประธานผู้สูงอายุ อาสาสมัคร ปฏิบัติที่ดินเพื่อการเกษตร ประธานกลุ่มออม ทรัพย์	6	2.0

ตอนที่ 2 ข้อมูลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยได้จัดทำแบบทดสอบความรู้ เป็นจำนวนทั้งหมด 17 ข้อ จากนั้นได้นำมา ตรวนั้บคะแนน เพื่อจัดระดับความรู้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ค่าคะแนน 11.35 – 17.00 หมายถึงสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้อยู่ในระดับมาก

ค่าคะแนน 5.68 – 11.34 หมายถึงสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าคะแนน 0 – 5.67 หมายถึงสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้อยู่ในระดับน้อย

จากการทดสอบระดับความรู้พบว่า กลุ่มตัวอย่างสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้ เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่อยู่ใน ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 54.9 รองลงมาสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้อยู่ในระดับมาก คิดเป็น ร้อยละ 44.4 และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 0.7 เมื่อเฉลี่ย คะแนนความรู้ทั้งหมด 17 ข้อ พบว่าเกษตรกรมีความรู้เฉลี่ย 12 คะแนน โดยมีคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 0 คะแนน และสูงสุด 17 คะแนน (ตารางที่ 6)

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนมากมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นผลมาจากการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน แต่เนื่องด้วยการแพร่ระบาดของ โควิดติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (Covid-19) ทำให้การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนหรือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และการได้เข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอาจทำได้ ไม่เต็มที่นัก ดังนั้น สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจึงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพ วิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลาง

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพ
วิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

(n = 297)

ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาก	132	44.4
ปานกลาง	163	54.9
น้อย	2	0.7
$\bar{X} = 11.99$	Min-Max= 0-17	S.D. = 1.73

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตอบได้คะแนน ตั้งแต่ร้อยละ 81 ขึ้นไป มีจำนวน 10 ข้อ โดยเรียงจากข้อคำถามที่ตอบได้คะแนนสูงสุด (มากไปน้อย) คือ ข้อที่ 2 การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนมีเป้าหมาย เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนทราบถึงศักยภาพของตนเองและสามารถวางแผนการพัฒนากิจการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 99.3 รองลงมาเป็นข้อที่ 1 การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้รับรู้ถึงศักยภาพและความสามารถของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน คิดเป็นร้อยละ 99 ถัดมาคือ ข้อที่ 3 วัตถุประสงค์ของการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน คือ จะช่วยให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบระดับความเข้มแข็ง และผลของการดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 98.7 ถัดมาคือ ข้อที่ 17 เมื่อทราบผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ทีมที่เลี้ยงระดับอำเภอและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีหน้าที่ต้องร่วมกันวางแผนเพื่อพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนต่อไป คิดเป็นร้อยละ 97.6 ต่อมาเป็นข้อที่ 16 ผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน มี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับดี ระดับปานกลาง และระดับปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 96.6 ต่อมาเป็นข้อที่ 12 การสรุปผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ดำเนินการโดยทีมที่เลี้ยง ซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาคี คิดเป็นร้อยละ 95.6 ต่อมาเป็นข้อที่ 15 การประเมินผลลัพธ์ ตามแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน คือ ผลลัพธ์การดำเนินงานของกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 94.3 ต่อมาเป็นข้อที่ 8 การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จะมีทีมที่เลี้ยง ในระดับอำเภอคอยให้คำแนะนำและสนับสนุน คิดเป็นร้อยละ 93.9 ต่อมาเป็นข้อที่ 5 วิสาหกิจชุมชนที่เคยผ่านการประเมินศักยภาพครั้งแรกมาแล้ว ควรได้รับการประเมินศักยภาพต่อเนื่องทุกปี คิดเป็นร้อยละ 93.3 และข้อที่ 9 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน คือ แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน คิดเป็นร้อยละ 92.3

ข้อความที่กลุ่มตัวอย่างสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตอบได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 61-80 มีจำนวน 1 ข้อ คือข้อที่ 6 วิสาหกิจชุมชนสามารถยื่นขอรับการประเมินศักยภาพ หลังการต่อทะเบียนทุกปี หรือตามความต้องการของวิสาหกิจชุมชน คิดเป็นร้อยละ 78.8

ข้อความที่กลุ่มตัวอย่างสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตอบได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 60 ลงไป มีจำนวน 6 ข้อ โดยเรียงจากข้อความที่ตอบได้คะแนนสูงสุด (มากไปน้อย) คือ ข้อที่ 13 นายทะเบียนวิสาหกิจชุมชน คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกคนในสำนักงานเกษตรอำเภอ คิดเป็นร้อยละ 41.1 รองลงมาเป็นข้อที่ 10 สถานที่ทำการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน สามารถทำที่ไหนก็ได้ คิดเป็นร้อยละ 40.4 ถัดมาคือ ข้อที่ 11 ผู้ทำหน้าที่บันทึกข้อมูลการประเมินศักยภาพในระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน คิดเป็นร้อยละ 40.4 ถัดมาคือ ข้อที่ 7 การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ คิดเป็นร้อยละ 23.9 ถัดมาคือ ข้อที่ 14 การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้นำ, การวางแผน, การตลาด, การจัดการความรู้ และการบริหารสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 23.6 และข้อที่ 4 วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนใหม่ ควรได้รับการประเมินศักยภาพ ภายในระยะเวลา 180 วัน คิดเป็นร้อยละ 22.6 (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามการตอบคำถามความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

(n = 297)

ข้อที่	คำถามความรู้เกี่ยวกับถามการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	ผลการตอบคำถาม	
		ตอบได้ถูกต้อง	ตอบไม่ถูกต้อง
		จำนวนคน (ร้อยละ)	จำนวนคน (ร้อยละ)
1	การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้รับรู้ถึงศักยภาพและความสามารถของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน	294 (99.0)	3 (1.0)
2	การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนมีเป้าหมาย เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนทราบถึงศักยภาพของตนเองและสามารถวางแผนการพัฒนากิจการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	295 (99.3)	2 (0.7)
3	วัตถุประสงค์ของการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน คือ จะช่วยให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบระดับความเข้มแข็ง และผลของการดำเนินงาน	293 (98.7)	4 (1.3)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(n= 297)

ข้อที่	คำถามความรู้เกี่ยวกับผลการประเมินศักยภาพ วิสาหกิจชุมชน	ผลการตอบคำถาม	
		ตอบได้ถูกต้อง	ตอบไม่ถูกต้อง
		จำนวนคน (ร้อยละ)	จำนวนคน (ร้อยละ)
4	วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนใหม่ ควรได้รับการประเมิน ศักยภาพ ภายในระยะเวลา 180 วัน	67 (22.6)	230 (77.4)
5	วิสาหกิจชุมชนที่เคยผ่านการประเมินศักยภาพครั้งแรก มาแล้ว ควรได้รับการประเมินศักยภาพต่อเนื่องทุกปี	277 (93.3)	20 (6.7)
6	วิสาหกิจชุมชนสามารถยื่นขอรับการประเมินศักยภาพ หลังการต่อทะเบียนทุกปี หรือตามความต้องการของ วิสาหกิจชุมชน	234 (78.8)	63 (21.2)
7	การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ดำเนินการโดย เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ	71 (23.9)	226 (76.1)
8	การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จะมีทีมพี่เลี้ยง ใน ระดับอำเภอคอยให้คำแนะนำและสนับสนุน	279 (93.9)	18 (6.1)
9	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน คือ แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	274 (92.3)	23 (7.7)
10	สถานที่ทำการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน สามารถ ทำที่ไหนก็ได้	120 (40.4)	177 (59.6)
11	ผู้ทำหน้าที่บันทึกข้อมูลการประเมินศักยภาพในระบบ สารสนเทศวิสาหกิจชุมชน คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน	120 (40.4)	177 (59.6)
12	การสรุปผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ดำเนินการโดยทีมพี่เลี้ยง ซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงาน เกษตรอำเภอและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาคี	284 (95.6)	13 (4.4)
13	นายทะเบียนวิสาหกิจชุมชน คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตรทุกคนในสำนักงานเกษตรอำเภอ	122 (41.1)	175 (58.9)
14	การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้นำ,การวางแผน,การตลาด,การจัดการความรู้ และการบริหารสมาชิก	70 (23.6)	227 (76.4)
15	การประเมินผลลัพธ์ ตามแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชน คือ ผลลัพธ์การดำเนินงานของกลุ่ม	280 (94.3)	17 (5.7)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(n= 297)

ข้อที่	คำถามความรู้เกี่ยวกับถาพการประเมินศกยภาพ วิสาหกิจชุมชน	ผลการตอบคำถาม	
		ตอบได้ถูกต้อง	ตอบไม่ถูกต้อง
		จำนวนคน (ร้อยละ)	จำนวนคน (ร้อยละ)
16	ผลการประเมินศกยภาพวิสาหกิจชุมชน มี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับดี ระดับปานกลาง และระดับปรับปรุง	287 (96.6)	10 (3.4)
17	เมื่อทราบผลการประเมินศกยภาพวิสาหกิจชุมชน ทีมที่ เลี้ยงระดับอำเภอและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีหน้าที่ต้อง ร่วมกันวางแผนเพื่อพัฒนาศกยภาพวิสาหกิจชุมชนต่อไป	290 (97.6)	7 (2.4)

ตอนที่ 3 ข้อมูลการศึกษาการปฏิบัติในการประเมินศกยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติในการประเมินศกยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีการปฏิบัติในการประเมินทั้งหมด 7 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน หมวดที่ 2 การวางแผนและการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หมวดที่ 3 การบริหารตลาด หมวดที่ 4 การจัดการความรู้และข้อมูล หมวดที่ 5 การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน หมวดที่ 6 การจัดการสินค้าและบริการ และหมวดที่ 7 ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 53 ข้อ โดยวัดการประมาณค่า 5 ระดับการปฏิบัติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับการปฏิบัติในการประเมินศกยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ รวมทุกหมวดอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.92 เมื่อพิจารณาแต่ละหมวดพบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หมวดที่ 1 ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.04 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาหมวดที่ 5 การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.00 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ถัดมาหมวดที่ 2 การวางแผนและการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.98 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ต่อมาหมวดที่ 6 การจัดการสินค้าและบริการ มีค่าเฉลี่ย 3.93 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ต่อมาหมวดที่ 7 ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.85 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ต่อมาหมวดที่ 3 การบริหารตลาด และหมวดที่ 4 การจัดการความรู้และข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 3.83 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 ระดับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
ในจังหวัดเชียงใหม่

การปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	\bar{X}	SD	ระดับการปฏิบัติ
หมวดที่ 1 ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน	4.04	0.53	มาก
หมวดที่ 5 การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	4.00	0.74	มาก
หมวดที่ 2 การวางแผนและการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	3.98	0.62	มาก
หมวดที่ 6 การจัดการสินค้าและบริการ	3.93	0.72	มาก
หมวดที่ 7 ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	3.85	0.66	มาก
หมวดที่ 3 การบริหารตลาด	3.83	0.70	มาก
หมวดที่ 4 การจัดการความรู้และข้อมูล	3.83	0.60	มาก
รวม	3.92	0.58	มาก

หมายเหตุ	เกณฑ์คะแนนในการแปลผล	
	ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
	ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
	ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
	ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
	ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด
	เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละหมวดมีข้อมูลดังนี้	

หมวดที่ 1 ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 1 ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีข้อหลัก 4 ข้อ และข้อย่อยทั้งหมด 13 ข้อ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.04 มีรายละเอียดดังนี้

เมื่อเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อหลักที่ 2 ด้านโครงสร้างและกฎระเบียบ มีค่าเฉลี่ย 4.14 มีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบไปด้วยข้อย่อย 2 ข้อ เรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 2.2 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับร่วมกับสมาชิก มีค่าเฉลี่ย 4.15 และ ข้อ 2.1 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการกำหนดโครงสร้างและจัดแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน (มีคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน) มีค่าเฉลี่ย 4.13

รองลงมาข้อหลักที่ 1 ด้านผู้นำ มีค่าเฉลี่ย 4.09 มีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบไปด้วยข้อย่อย 5 ข้อ เมื่อเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 1.5 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการดำเนินกิจการที่มีความรับผิดชอบต่อลูกค้า (ไม่เอาเปรียบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา มีคุณภาพ ปลอดภัย) มีค่าเฉลี่ย 4.36 รองลงมาข้อ 1.4 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการใช้ทรัพยากรโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย 4.25 ถัดมาข้อ 1.1 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนร่วมกับสมาชิก มีค่าเฉลี่ย 4.08 ถัดมาข้อ 1.2 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่าน มีการวางแผนในการดำเนินงานร่วมกับสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย 4.05 และข้อ 1.3 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีความสามารถในการประกอบธุรกิจ และผลประกอบการมีกำไร มีค่าเฉลี่ย 3.71

ถัดมาข้อหลักที่ 3 ด้านการเงินและบัญชี มีค่าเฉลี่ย 3.98 มีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบไปด้วยข้อย่อย 4 ข้อ เมื่อเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 3.4 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย 4.13 รองลงมาข้อ 3.3 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์แก่สมาชิก โดยกำหนดวิธีการที่แน่นอน สมาชิกรับทราบและเข้าใจตรงกัน มีค่าเฉลี่ย 3.99 ถัดมาข้อ 3.2 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ และมีการใช้ประโยชน์จากการจัดทำบัญชี มีค่าเฉลี่ย 3.95 และข้อ 3.1 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการจัดระดมทุนหรือระดมทุนจากสมาชิก และบริหารเงินทุนอย่างมีระบบ มีค่าเฉลี่ย 3.86

และข้อหลักที่ 4 ด้านสวัสดิการสมาชิกและชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.93 มีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบไปด้วยข้อย่อย 2 ข้อ เรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 4.1 ผู้นำของท่านมีการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.97 และ ข้อ 4.2 ผู้นำของท่านมีการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์อย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย 3.90

จากการศึกษา โดยภาพรวมในประเด็นการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 1 ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน โดยรวมมีระดับการปฏิบัติในการประเมินอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย เบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติ การประเมินตามแบบประเมินศักยภาพวิชาชีพชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 1 ผู้นำและกรรมการบริหารวิชาชีพชุมชน

(n = 297)

	หมวดที่ 1 ผู้นำและกรรมการบริหารวิชาชีพชุมชน				ระดับการปฏิบัติ			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	SD	แปลผล
1. ด้านผู้นำ								
1.1 ผู้นำมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาวิชาชีพชุมชนร่วมกับสมาชิกวิชาชีพชุมชน	81 (27.3)	166 (55.9)	44 (14.8)	4 (1.3)	2 (0.7)	4.08	0.73	มาก
1.2 ผู้นำมีการวางแผนในการดำเนินงานร่วมกับสมาชิกวิชาชีพชุมชน อย่างสม่ำเสมอ	71 (23.9)	182 (61.3)	36 (12.1)	5 (1.7)	3 (1.0)	4.05	0.72	มาก
1.3 วิชาชีพชุมชนมีความสามารถในการประกอบธุรกิจ และผลการประกอบการมีกำไร	40 (13.5)	155 (52.2)	81 (27.3)	18 (6.1)	3 (1.0)	3.71	0.81	มาก
1.4 วิชาชีพชุมชนมีการใช้ทรัพยากรโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม	112 (37.7)	151 (50.8)	32 (10.8)	1 (0.3)	1 (0.3)	4.25	0.68	มาก
1.5 วิชาชีพชุมชนมีการดำเนินกิจการที่มีความรับผิดชอบต่อลูกค้า (ไม่เอาเปรียบ ชื้อสดดี ตรงต่อเวลา มีคุณภาพ ปลอดภัย)	131 (44.1)	142 (47.8)	23 (7.7)	1 (0.3)	0 (0.0)	4.36	0.63	มาก
2. ด้านโครงสร้างและกฎระเบียบ								
2.1 วิชาชีพชุมชนมีการกำหนดโครงสร้างและจัดแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน (มีคณะกรรมการวิชาชีพชุมชน)	93 (31.3)	156 (52.5)	43 (14.5)	5 (1.7)	0 (0.0)	4.13	0.71	มาก
2.2 กรรมการและสมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับ	87 (29.3)	172 (57.9)	34 (11.4)	4 (1.3)	0 (0.0)	4.15	0.66	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

(n = 297)

	การปฏิบัติ						ระดับการปฏิบัติ	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	SD	แปลผล
3. ด้านการเงินและบัญชี								
3.1 ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน								
3.1.1 วิสาหกิจชุมชนมีการจัดระดมทุนหรือระดมทุนจากสมาชิกและบริหารเงินทุนอย่างมีระบบ	73 (24.6)	156 (52.5)	39 (13.1)	12 (4.0)	17 (5.7)	3.98	0.64	มาก
3.2 วิสาหกิจชุมชนมีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ และมีการใช้ประโยชน์จากการจัดทำบัญชี	62 (20.9)	180 (60.6)	35 (11.8)	18 (6.1)	1 (0.7)	3.86	1.02	มาก
3.3 วิสาหกิจชุมชนมีการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์แก่สมาชิก มีการกำหนดวิธีการที่แน่นอน สมาชิกได้รับทราบและเข้าใจตรงกัน	63 (21.2)	173 (58.2)	55 (18.5)	6 (2.0)	0 (0.0)	3.95	0.79	มาก
3.4 วิสาหกิจชุมชนมีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ	89 (30.0)	167 (56.2)	31 (10.4)	10 (3.4)	0 (0.0)	3.99	0.69	มาก
4. ด้านสวัสดิการสมาชิกและชุมชน								
4.1 วิสาหกิจชุมชนมีการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกอย่างเหมาะสม	70 (23.6)	161 (54.2)	54 (18.2)	12 (4.0)	0 (0.0)	3.93	0.70	มาก
4.2 วิสาหกิจชุมชนมีการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์อย่างต่อเนื่อง	62 (20.9)	157 (52.9)	66 (22.2)	10 (3.4)	2 (0.7)	3.97	0.76	มาก
รวม						4.04	0.53	มาก

หมวดที่ 2 การวางแผนและการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 2 การวางแผนและการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีทั้งหมด 4 ข้อ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 มีรายละเอียดดังนี้

เมื่อเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 2 ผู้นำและสมาชิกมีการชี้แจงแผนและเปิดโอกาสให้คณะกรรมการและสมาชิกแสดงความคิดเห็น มีค่าเฉลี่ย 4.08 มีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือข้อที่ 3 ผู้นำและสมาชิกมีการปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ย 4.01 มีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก ถัดมาข้อที่ 4 ผู้นำและสมาชิกได้นำปัญหาการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย 3.99 มีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก และข้อที่ 1 ผู้นำและสมาชิกมีการจัดทำแผนการดำเนินงาน (รวบรวมข้อมูลทั้งภายในและภายนอกชุมชน มาวิเคราะห์) มีค่าเฉลี่ย 3.86 มีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษา โดยภาพรวมในประเด็นการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 2 การวางแผนและการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยรวมมีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 2 การวางแผนและการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

(n = 297)

	การปฏิบัติ				ระดับการปฏิบัติ			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	SD	แปลผล
1. วิสาหกิจชุมชนมีการจัดทำแผนการดำเนินงาน (โดยรวบรวมข้อมูลทั้งภายในและภายนอกชุมชนมาวิเคราะห์)	52 (17.5)	166 (55.9)	65 (21.9)	13 (4.4)	1 (0.3)	3.86	0.76	มาก
2. วิสาหกิจชุมชนมีการชี้แจงแผนและเปิดโอกาสให้คณะกรรมการและสมาชิกแสดงความคิดเห็น	72 (24.2)	186 (62.6)	30 (10.1)	8 (2.7)	1 (0.3)	4.08	0.69	มาก
3. วิสาหกิจชุมชนมีการปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดไว้	73 (24.6)	160 (53.9)	57 (19.2)	7 (2.4)	0 (0.0)	4.01	0.73	มาก
4. วิสาหกิจชุมชนมีการนำปัญหาการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง	58 (19.5)	185 (62.3)	47 (15.8)	7 (2.4)	0 (0.0)	3.99	0.67	มาก
รวม						3.98	0.62	มาก

หมวดที่ 3 การบริหารตลาด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 3 การบริหารตลาด ซึ่งมีทั้งหมด 5 ข้อ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.83 มีรายละเอียดดังนี้

เมื่อเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 4 ผู้นำและสมาชิกมีการกำหนดราคาในการจำหน่ายสินค้าได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.96 มีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือข้อที่ 1 ผู้นำและสมาชิกมีการกำหนดลูกค้า และแหล่งจำหน่าย และใช้เป็นข้อมูลก่อนประกอบกิจการ มีค่าเฉลี่ย 3.87 มีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก ถัดมาข้อที่ 5 ผู้นำและสมาชิกมีการส่งเสริมการขายและการจัดจำหน่ายสินค้าอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ย 3.77 มีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก ถัดมาข้อที่ 2 ผู้นำและสมาชิกสามารถหาแหล่งจำหน่ายหรือตลาด และเครือข่ายด้านการตลาด มีค่าเฉลี่ย 3.76 มีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก และข้อที่ 3 ผู้นำและสมาชิกมีการรวบรวม และติดตามข้อมูลลูกค้าอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย 3.75 มีระดับการปฏิบัติในการประเมินอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษา โดยภาพรวมในประเด็นการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 3 การบริหารตลาด โดยรวมมีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย เสนอมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติการประเมินตามแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ในหมวดที่ 3 การบริหารตลาด (n = 297)

หมวดที่ 3 การบริหารตลาด	การปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ			
	มากที่สุด	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	SD	แปลผล
1. วิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดลูกค้า และแหล่งจำหน่าย และใช้เป็นข้อมูลก่อนประกอบกิจการ	มากที่สุด 54 (18.2)	ปานกลาง 69 (23.2)	น้อย 10 (3.4)	น้อยที่สุด 1 (0.3)	3.87	0.75	มาก
2. วิสาหกิจชุมชนมีแหล่งจำหน่ายหรือตลาด และเครือข่ายด้านการตลาด	มากที่สุด 53 (17.8)	ปานกลาง 60 (20.2)	น้อย 18 (6.1)	น้อยที่สุด 9 (3.0)	3.76	0.92	มาก
3. วิสาหกิจชุมชนมีการรวบรวม และติดตามข้อมูลลูกค้าอย่างต่อเนื่อง	มากที่สุด 43 (14.5)	ปานกลาง 68 (22.9)	น้อย 20 (6.7)	น้อยที่สุด 1 (0.3)	3.75	0.82	มาก
4. วิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดราคาในการจำหน่ายสินค้าได้อย่างเหมาะสม	มากที่สุด 69 (23.2)	ปานกลาง 40 (13.5)	น้อย 8 (2.7)	น้อยที่สุด 11 (3.7)	3.96	0.85	มาก
5. วิสาหกิจชุมชนมีการส่งเสริมการขายและการจัดจำหน่ายสินค้าอย่างเป็นระบบ	มากที่สุด 60 (20.2)	ปานกลาง 70 (23.6)	น้อย 12 (4.0)	น้อยที่สุด 11 (3.7)	3.77	0.94	มาก
รวม					3.83	0.74	มาก

หมวดที่ 4 การจัดการความรู้และข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 4 การจัดการความรู้และข้อมูล ซึ่งมีทั้งหมด 8 ข้อ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.83 มีรายละเอียดดังนี้

เมื่อเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 4 ผู้นำและสมาชิกมีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่าย และบุคคลภายนอกอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย 3.92 รองลงมาคือ ข้อที่ 2 ผู้นำและสมาชิก มีการนำความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ มาผสมผสานกับภูมิปัญญาเดิม เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่ม และข้อที่ 8 ผู้นำและสมาชิกมีการถ่ายทอดองค์ความรู้และ สืบทอดความรู้จากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ มีค่าเฉลี่ย 3.89 ถัดมาข้อที่ 6 ผู้นำและสมาชิกมีการสร้าง ความรู้ใหม่ที่สามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่ม มีค่าเฉลี่ย 3.87 ถัดมาข้อที่ 5 ผู้นำและ สมาชิกมีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ (เช่น ศึกษาดูงาน การหาความรู้เพิ่มเติมจาก สื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ Internet Social Network ต่างๆ) มีค่าเฉลี่ย 3.85 ถัดมาข้อที่ 1 ผู้นำและ สมาชิกมีการกำหนดองค์ความรู้ของวิสาหกิจชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ย 3.83 ถัดมาข้อที่ 3 ผู้นำและสมาชิกมีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และเป็นปัจจุบัน พร้อมใช้งาน มีค่าเฉลี่ย 3.72 และข้อที่ 7 ผู้นำและสมาชิกมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก ภายในกลุ่มและเครือข่ายอื่นๆภายนอกกลุ่ม มีค่าเฉลี่ย 3.68

จากการศึกษา โดยภาพรวมในประเด็นการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 4 การจัดการความรู้และข้อมูล โดยรวมมีระดับการปฏิบัติ การประเมิน อยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติการประเมินตามแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ใน
หมวดที่ 4 การจัดการความรู้และข้อมูล

(n = 297)

	การปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X} SD
1. วิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดองค์ความรู้ของวิสาหกิจชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของ หน่วยงานภาคที่เกี่ยวข้อง	58 (19.5)	158 (53.2)	55 (18.5)	23 (7.7)	3 (1.0)	3.83 0.87
2. วิสาหกิจชุมชนมีการนำความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ มาผสมผสานกับภูมิปัญญาเดิม เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่ม	65 (21.9)	150 (50.5)	68 (22.9)	13 (4.4)	1 (0.3)	3.89 0.80
3. วิสาหกิจชุมชนมีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และเป็นปัจจุบัน พร้อมใช้งาน	43 (14.5)	144 (48.5)	95 (32.0)	14 (4.7)	1 (1.3)	3.72 0.78
4. วิสาหกิจชุมชนมีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่าย และบุคคลภายนอกอย่างสม่ำเสมอ	62 (20.9)	161 (54.2)	61 (20.5)	13 (4.4)	0 (0.0)	3.92 0.76
5. วิสาหกิจชุมชนมีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอ (เช่น ศึกษาดูงาน การหา ความรู้เพิ่มเติมจากสื่อต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ Internet Social Network ต่างๆ)	64 (21.5)	154 (51.9)	56 (18.9)	15 (5.1)	8 (2.7)	3.85 0.91
6. วิสาหกิจชุมชนมีการสร้างความรู้ใหม่ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานของ กลุ่ม	65 (21.9)	157 (52.9)	54 (18.2)	14 (4.7)	7 (2.3)	3.87 0.90

ตารางที่ 12 (ต่อ)

(n = 297)

หมวดที่ 4 การจัดการความรู้และข้อมูล	การปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X} SD	แปลผล
7. วิทยาลัยชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มและเครือข่ายอื่นๆ ภายนอกกลุ่ม	44 (14.8)	143 (48.1)	84 (28.3)	24 (8.1)	2 (0.7)	3.68 0.85	มาก
8. วิทยาลัยชุมชนมีการถ่ายทอดองค์ความรู้และสืบสานทอดความรู้จากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่น ใหม่	80 (26.9)	133 (44.8)	57 (19.2)	24 (8.1)	3 (1.0)	3.89 0.93	มาก
รวม						3.83 0.60	มาก

หมวดที่ 5 การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 5 การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีทั้งหมด 5 ข้อ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.00 มีรายละเอียดดังนี้

เมื่อเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 4 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนของท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน(ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์) และมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 4.09 รองลงมาคือข้อที่ 1 ผู้นำและสมาชิกมีการกำหนดเงื่อนไขในการรับสมาชิก และมีการบันทึกไว้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 4.02 ถัดมาข้อที่ 5 สมาชิกให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม (โดยวัดความร่วมมือจากการเข้าร่วมการประชุม) มีค่าเฉลี่ย 3.99 ถัดมาข้อที่ 3 ผู้นำมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่สมาชิกอย่างทั่วถึง เหมาะสม สมาชิกมีความพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ย 3.97 และข้อที่ 2 ผู้นำมีการพัฒนาสมาชิกอย่างเป็นขั้นตอน และต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย 3.92

จากการศึกษา โดยภาพรวมในประเด็นการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 5 การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยรวมมีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติการประเมินตามแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 5 การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

(n = 297)

	การปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ		
	มากที่สุด	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	SD
1. วิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดเงื่อนไขในการรับสมัครสมาชิกและมีการบันทึกไว้อย่างชัดเจน	71 (23.9)	40 (13.5)	12 (4.0)	0 (0.0)	4.02	0.73
2. วิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาสมาชิกอย่างเป็นขั้นตอน และต่อเนื่องสม่ำเสมอ	55 (18.5)	46 (15.5)	15 (5.1)	1 (0.3)	3.92	0.75
3. วิสาหกิจชุมชนการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่สมาชิกอย่างทั่วถึง เหมาะสม สมาชิกมีความพึงพอใจ	61 (20.5)	44 (14.8)	12 (4.0)	1 (0.3)	3.97	0.74
4. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น (ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์)	74 (24.9)	33 (11.1)	5 (1.7)	1 (0.3)	4.09	0.67
5. การให้ความร่วมมือของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (โดยวัดความร่วมมือจากการเข้าร่วมการประชุม)	57 (19.2)	44 (14.8)	8 (2.7)	0 (0.0)	3.99	0.67
รวม					4.00	0.60

หมวดที่ 6 การจัดการสินค้าและบริการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 6 การจัดการสินค้าและบริการ ซึ่งมีทั้งหมด 6 ข้อ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.93 มีรายละเอียดดังนี้

เมื่อเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 5 ผู้นำและสมาชิกมีการปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการอย่างเคร่งครัด มีค่าเฉลี่ย 3.97 รองลงมาคือข้อที่ 6 ผู้นำและสมาชิกมีการควบคุมตรวจสอบคุณภาพสินค้าทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ย 3.96 ถัดมาข้อที่ 1 ผู้นำและสมาชิกมีการดำเนินกิจกรรมที่หลากหลาย และบริหารให้เชื่อมโยงเกื้อกูลกัน มีค่าเฉลี่ย 3.93 ถัดมาข้อที่ 2 ผู้นำและสมาชิกมีการจัดการสถานที่ในการผลิตสินค้าและบริการที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.92 ถัดมาข้อที่ 4 ผู้นำและสมาชิกมีการกำหนดขั้นตอนกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ มีค่าเฉลี่ย 3.91 และข้อที่ 3 ผู้นำและสมาชิกมีการจัดการผลผลิตของวิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าและบริการ มีค่าเฉลี่ย 3.88

จากการศึกษา โดยภาพรวมในประเด็นการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 6 การจัดการสินค้าและบริการ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติการประเมินศักยภาพกิจกรรมตามแบบการประเมินศักยภาพชุมชนจังหวัดเชียงใหม่
 ในหมวดที่ 6 การจัดการสินค้าและบริการ

(n = 297)

หมวดที่ 6 การจัดการสินค้าและบริการ	การปฏิบัติ			ระดับการปฏิบัติ			
	มากที่สุด	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	SD	แปลผล
1. วิทยาลัยชุมชนมีการดำเนินการหลายกิจกรรม และบริหารให้เกิดความเชื่อมโยง เกือบกัน	67 (22.6)	61 (20.5)	13 (4.4)	0 (0.0)	3.93	0.78	มาก
2. วิทยาลัยชุมชนมีการจัดการสถานที่ในการผลิตสินค้าและบริการที่เหมาะสม	74 (24.9)	52 (17.5)	13 (4.4)	7 (2.4)	3.92	0.90	มาก
3. วิทยาลัยชุมชนมีการจัดการผลิตของวิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าและบริการ	64 (21.5)	54 (18.2)	11 (3.7)	8 (2.7)	3.88	0.88	มาก
4. วิทยาลัยชุมชนมีการกำหนดขั้นตอนกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ	60 (20.2)	47 (15.8)	19 (6.4)	1 (0.3)	3.91	0.80	มาก
5. วิทยาลัยชุมชนมีการปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการอย่าง เคร่งครัด	64 (21.5)	36 (12.1)	17 (5.7)	1 (0.3)	3.97	0.77	มาก
6. วิทยาลัยชุมชนมีการควบคุมตรวจสอบคุณภาพสินค้าทุกครั้ง	70 (23.6)	38 (12.8)	15 (5.1)	2 (0.7)	3.96	0.86	มาก
รวม					3.93	0.72	มาก

หมวดที่ 7 ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 7 ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีข้อหลัก 4 ข้อ และข้อย่อยทั้งหมด 12 ข้อ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.85 มีรายละเอียดดังนี้

เมื่อเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อหลักที่ 2 ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ มีค่าเฉลี่ย 3.96 มีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบไปด้วยข้อย่อย 3 ข้อ เรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ข้อ 2.1 ผู้นำและสมาชิกสามารถผลิตสินค้าโดยทำให้ลูกค้าพึงพอใจต่อสินค้าและบริการ มีค่าเฉลี่ย 4.05 ถัดมาข้อ 2.2 ผู้นำและสมาชิกสามารถผลิตสินค้าและบริการที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน มีค่าเฉลี่ย 3.93 และ ข้อ 2.3 ผู้นำและสมาชิกสามารถพัฒนาสินค้าและบริการให้มีความแตกต่างและเป็นที่ต้องการของตลาด มีค่าเฉลี่ย 3.89

รองลงมาข้อหลักที่ 4 ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.96 มีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบไปด้วยข้อย่อย 4 ข้อ เมื่อเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ข้อ 4.4 ผู้นำและสมาชิกสามารถประกอบกิจการได้และคืนประโยชน์สู่ชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.04 รองลงมาข้อ 4.3 ผู้นำและสมาชิกมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มมีค่าเฉลี่ย 3.98 ถัดมาข้อ 4.2 ผู้นำและสมาชิกสามารถถ่ายทอดความรู้ ทักษะในการทำงานให้ผู้อื่นได้ มีค่าเฉลี่ย 3.93 และข้อ 4.1 ผู้นำและสมาชิกประสบความสำเร็จในการประกอบกิจการค่าเฉลี่ย 3.91

ถัดมาข้อหลักที่ 1 ด้านผลลัพธ์ตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.87 มีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบไปด้วยข้อย่อย 3 ข้อ เมื่อเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 1.3 ผู้นำและสมาชิกประกอบกิจการโดยสามารถทำให้สมาชิกกลุ่มมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข อยู่ได้อย่างพอเพียง) มีค่าเฉลี่ย 3.69 รองลงมาข้อ 1.2 ผู้นำและสมาชิกประกอบกิจการโดยสามารถการเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.88 และข้อ 1.1 ผู้นำและสมาชิกประกอบกิจการโดยสามารถลดรายจ่ายของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.76

และข้อหลักที่ 3 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 3.60 มีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบไปด้วยข้อย่อย 2 ข้อ เรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 3.1 ผู้นำและสมาชิกสามารถลดต้นทุนในแต่ละกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.69 และ ข้อ 3.2 ผู้นำและสมาชิกสามารถลดความผิดพลาดและการสูญเสียในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 3.51

จากการศึกษา โดยภาพรวมในประเด็นการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดที่ 7 ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยรวมมีระดับการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติการประเมินตามแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่
หมวดที่ 7 ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

(n = 297)

	การปฏิบัติ					ระดับการปฏิบัติ		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	SD	แปลผล
หมวดที่ 7 ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน								
1. ด้านผลลัพธ์ตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน								
1.1 การลดรายจ่ายของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	57 (19.2)	139 (46.8)	82 (27.6)	14 (4.7)	5 (1.7)	3.87	.73	มาก
1.2 การเพิ่มรายได้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	62 (20.9)	159 (53.5)	61 (20.5)	10 (3.4)	5 (1.7)	3.76	.91	มาก
1.3 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข อยู่ได้อย่างพอเพียง)	62 (20.9)	175 (58.9)	48 (16.2)	10 (3.4)	2 (0.7)	3.88	.87	มาก
2. ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ								
2.1 ถูกคำมีความพึงพอใจต่อสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชน	77 (25.9)	176 (59.3)	31 (10.4)	7 (2.4)	6 (2.0)	3.96	.84	มาก
2.2 สินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชนได้รับการรับรองมาตรฐาน	80 (26.9)	151 (50.8)	45 (15.2)	7 (2.4)	14 (4.7)	4.05	.80	มาก
2.3 วิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาสินค้าและบริการ โดยพัฒนาสินค้าให้มีความแตกต่าง และเป็นที่ต้องการของตลาด	70 (23.6)	156 (52.5)	50 (16.8)	11 (3.7)	10 (3.4)	3.93	.97	มาก
3. ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน								
3.1 วิสาหกิจชุมชนมีการลดต้นทุนในแต่ละกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน	46 (15.5)	148 (49.8)	77 (25.9)	18 (6.1)	8 (2.7)	3.89	.92	มาก

ตารางที่ 15 (ต่อ)

(n = 297)

หมวดที่ 7 ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	การปฏิบัติ				ระดับการปฏิบัติ			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	SD	แปลผล
3.2 วิสาหกิจชุมชนมีการลดความผิดพลาดและการสูญเสียในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ	31 (10.4)	144 (48.5)	82 (27.6)	26 (8.8)	14 (4.7)	3.51	.96	มาก
4. ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน						3.96	.65	มาก
4.1 ความสำเร็จในการประกอบการของวิสาหกิจชุมชน	53 (17.8)	174 (58.6)	61 (20.5)	7 (2.4)	2 (0.7)	3.91	.73	มาก
4.2 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการทำงานและสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้	54 (18.2)	175 (58.9)	61 (20.5)	6 (2.0)	1 (0.3)	3.93	.70	มาก
4.3 ความพึงพอใจของสมาชิกจากการเข้าร่วมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน	63 (21.2)	174 (58.6)	53 (17.8)	6 (2.0)	1 (0.3)	3.98	.71	มาก
4.4 ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับการประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชน	71 (23.9)	175 (58.9)	44 (14.8)	6 (2.0)	1 (0.3)	4.04	.71	มาก
รวม						3.85	0.66	มาก

ตอนที่ 4 ข้อมูลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาว่าตัวแปรอิสระใดมีผลต่อตัวแปรตาม คือ ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และมีความสัมพันธ์กันในทิศทางใดกับตัวแปรตาม (เชิงบวกหรือเชิงลบ) ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระจำนวน 15 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพทางการสมรส อาชีพหลัก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้จากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รายได้นอกเหนือจากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนครั้งในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน การเข้ารับการแนะนำส่งเสริมในเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การเข้ารับการอบรมเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน การเข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และตำแหน่งทางสังคม เพื่อหาความสัมพันธ์กับตัวแปรตามจากความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปร	รายละเอียด	การวัดรหัส
ตัวแปรตาม		รวมตัวแปร
KNOW	ความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	คะแนน (0-17)
PRAC	การปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่	ค่าเฉลี่ย
ประกอบด้วยตัวแปรย่อย 7 ตัว		
P1	ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน	ค่าเฉลี่ย
P2	การวางแผนและการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	ค่าเฉลี่ย
P3	การบริหารตลาด	ค่าเฉลี่ย

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ตัวแปร	รายละเอียด	การวัดรหัส
P4	การจัดการความรู้และข้อมูล	ค่าเฉลี่ย
P5	การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	ค่าเฉลี่ย
P6	การจัดการสินค้าและบริการ	ค่าเฉลี่ย
P7	ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	ค่าเฉลี่ย
ตัวแปรอิสระ		
SEX	เพศ	ชาย=1 หญิง=0
AGE	อายุ	จำนวน (ปี)
EDU	ระดับการศึกษาสูงสุด	ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า=1 ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป=0
STAT	สถานภาพทางการสมรส	สมรส=1 อื่นๆ=0
OCCU	อาชีพหลัก	เกษตรกร=1 อื่นๆ=0
FAM	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน (คน)
LAB	จำนวนแรงงานในครัวเรือน	จำนวน (คน)
INCOM	รายได้จากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (บาท/ปี)
AP.INC	รายได้นอกเหนือจากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (บาท/ปี)
INFORM	จำนวนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับระบบการเพาะปลูกที่ดี	จำนวน (ครั้ง/เดือน)
OFFICER	การเข้ารับการแนะนำส่งเสริมในเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม	จำนวน (ครั้ง/ปี)
TRAIN	การเข้ารับการอบรม เรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (ครั้ง/ปี)
ASSE	การเข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (ครั้ง/ปี)
TIME	ระยะเวลาในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (ปี)
POSIT	ตำแหน่งทางสังคม	เป็น=1 ไม่เป็น=0

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกับความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย 15 ตัวแปร ได้แก่ เพศ (SEX) อายุ (AGE) ระดับการศึกษาสูงสุด (EDU) สถานภาพทางการสมรส (STAT) อาชีพหลัก (OCCU) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (FAM) จำนวนแรงงานในครัวเรือน (LAB) รายได้จากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (INCOME) รายได้นอกเหนือจากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (AP.INC) จำนวนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (INFORM) การเข้ารับการแนะนำส่งเสริมในเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (OFFICER) การเข้ารับการอบรม เรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (TRAIN) การเข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ASSE) ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (TIME) และตำแหน่งทางสังคม (POSIT) ต่อความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (KNOW)

เพื่อต้องการทราบว่าเป็นไปตามกรอบแนวคิดหรือไม่ โดยมีสมการแสดงความสัมพันธ์ ดังนี้

$$KNOW = b_0 + b_1SEX + b_2AGE + b_3EDU + b_4STAT + b_5OCCU + b_6FAM + b_7LAB + b_8INCOME + b_9AP.INC + b_{10}INFORM + b_{11}OFFICER + b_{12}TRAIN + b_{13}ASSE + b_{14}TIME + b_{15}POSIT$$

โดยที่ b_0 คือ ค่าคงที่ b_1, b_2, \dots, b_{15} เป็นค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระมีผล การวิเคราะห์การถดถอย พบว่าตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามคือ การปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนทั้งหมด 3 ตัวแปร ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีผลทางบวก ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน และระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรผันของตัวแปรตามหรือความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้ร้อยละ 14.0 ส่วนที่เหลือร้อยละ 86.0 เป็นอิทธิพลจากตัวแปรอื่น ๆ (ตารางที่ 18)

การอธิบายตัวแปรอิสระทั้งหมด 3 ตัวแปร ที่มีผลต่อตัวแปรตาม คือ ความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ระดับการศึกษาสูงสุด สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปจะมีผลทำให้ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น 0.751 คะแนน ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่จบการศึกษาในระดับสูงจะมีความสามารถด้านการเขียนการอ่านได้ดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า ทำให้มีความเข้าใจในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจึงง่ายต่อการเรียนรู้และการประเมินศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของมัทนา ไชยจิตต์ (2552) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทอผ้า อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก กล่าวว่าผู้นำที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าสมาชิก หรือเป็นผู้นำที่มีความรู้สามารถอ่านออกเขียนได้จะเป็นที่ยอมรับของสมาชิก เพราะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนจะต้องได้เขียนอ่านเอกสารต่าง ๆ อยู่เป็นประจำและต้องนำมาถ่ายทอดแก่สมาชิกให้ได้ถูกต้อง

2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น 1 ครั้งต่อปี จะมีผลทำให้คะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น 0.016 คะแนน ทั้งนี้เนื่องจากการได้รับข้อมูลข่าวสารที่บ่อยครั้งจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์และเกิดความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนันทน์ภัส พงศ์โกคินสสิต (2552) ที่ศึกษาการบริหารจัดการของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนอำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง กล่าวว่าการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนเป็นการเพิ่มพูนภูมิปัญญาและประสบการณ์ด้วยการอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน และรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

3. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีระยะเวลาเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนานขึ้น 1 ปี จะมีผลทำให้คะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น 0.049 คะแนน ทั้งนี้เนื่องจากการเป็นสมาชิกมาอย่างยาวนานจะเกิดการสั่งสมประสบการณ์และความรู้ที่มาก มีการปฏิบัติ พิสูจน์ ทดลอง จนได้ผลและเกิดองค์ความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุธิดา แจ็งประจักษ์ (2559) ที่ศึกษาเรื่องการจัดการวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษากลุ่มซอสพริกป่าพู่ ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ที่กล่าวว่ากลุ่มซอสพริกป่าพู่มีศักยภาพหรือจุดแข็งที่ทำให้สามารถดำเนินการผลิตมาอย่าง ต่อเนื่องเป็นเวลา 15 ปี ได้แก่ การมีทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง คือ ศักยภาพ ของแกนนำที่มีทั้งภูมิปัญญาในการผลิตซอสพริก ความตั้งใจทุ่มเททำงานให้แก่กลุ่ม และความสามารถในการจัดการความรู้กลุ่ม จึงทำให้กลุ่มเปรียบเสมือนองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีคนกลุ่มหนึ่งในองค์กรไม่หยุดนิ่งในการแสวงหาและถ่ายทอดความรู้ให้แก่กัน

ตารางที่ 17 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์

ตัวแปร	SEX	AGE	EDU	STAT	OCCU	FAM	LAB	INCOME	AP.INC	INFORM	OFFICER	TRAIN	ASSE	TIME
AGE		-0.057												
EDU		.360**												
STAT		.098	-.031											
OCCU		-.008	.071	.163**										
FAM		-.148*	-.156**	.181**	-.096									
LAB		-.157**	-.106	-.014	-.044	.000								
INCOME		-.066	-.106	-.053	.025	-.045	.383**							
AP.INC		-.244**	-.199**	-.103	-.100	-.008	.354**	.044						
INFORM		-.008	-.240**	.098	-.107	.138*	.181**	.177**	.090					
OFFICER		.066	-.099	.068	.009	.004	.027	.226**	-.041	.262**				
TRAIN		.057	-.011	.127*	.018	.012	.089	.286**	-.098	.186**	.595**			
ASSE		-.007	-.127*	.031	.012	-.039	.099	-.005	.241**	.156**	.276**	.387**		
TIME		.250**	-.013	.186**	.148*	.032	-.076	.016	-.151**	.135*	.256**	.204**	.233**	
POSIT	.020	-.029	-.011	-.026	.067	.039	-.027	-.073	.026	.029	.086	.072	-.034	-.092

หมายเหตุ - มีความสัมพันธ์เชิงตรงกันข้าม

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ตารางที่ 18 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิก
 วิชาทฤษฎีชุมชนกับความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิชาทฤษฎีชุมชนของสมาชิก
 วิชาทฤษฎีชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

(n= 297)

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม		
	ความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพ วิชาทฤษฎีชุมชนของสมาชิกวิชาทฤษฎีชุมชน		
	B	t	Sig.
1. เพศ	-.214	-1.011	.313
2. อายุ	.017	1.803	.072
3. ระดับการศึกษาสูงสุด	.751	3.146	.002**
4. สถานภาพทางการสมรส	-.058	-.236	.813
5. อาชีพหลัก	.302	1.362	.174
6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	.016	.218	.827
7. จำนวนแรงงานในครัวเรือน	.026	.630	.529
8. รายได้จากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิชาทฤษฎีชุมชน	-2.636E-7	-.505	.614
9. รายได้นอกเหนือจากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิชาทฤษฎีชุมชน	1.683E-7	.312	.755
10. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิชาทฤษฎีชุมชน	.016	2.218	.027*
11. การเข้ารับการแนะนำส่งเสริมในเรื่องการประเมินศักยภาพวิชาทฤษฎีชุมชน จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิชาทฤษฎีชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	.034	.338	.736
12. การเข้ารับการอบรม เรื่องการประเมินศักยภาพวิชาทฤษฎีชุมชน	.032	.264	.792
13. การเข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิชาทฤษฎีชุมชน	.009	.181	.857
14. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิชาทฤษฎีชุมชน	.049	2.390	.018*
15. ตำแหน่งทางสังคม	-.075	-.366	.715
ค่าคงที่	10.094	14.845	0.000**
R ²		0.140	14.0%
F	2.844		
Sig F	0.000 ^b		

หมายเหตุ ** มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01, * มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและความรู้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย 16 ตัวแปร ได้แก่ เพศ (SEX) อายุ (AGE) ระดับการศึกษาสูงสุด (EDU) สถานภาพทางการสมรส (STAT) อาชีพหลัก (OCCU) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (FAM) จำนวนแรงงานในครัวเรือน (LAB) รายได้จากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (INCOME) รายได้นอกเหนือจากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (AP.INC) จำนวนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน (INFORM) การเข้ารับการแนะนำส่งเสริมในเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (OFFICER) การเข้ารับการอบรม เรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (TRAIN) การเข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ASSE) ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (TIME) ตำแหน่งทางสังคม (POSIT) และตำแหน่งในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (POSIT.IN) ต่อการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ (PRAC)

เพื่อต้องการทราบว่าเป็นไปตามกรอบแนวคิดหรือไม่ โดยมีสมการแสดงความสัมพันธ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{PRAC} = & b_0 + b_1\text{SEX} + b_2\text{AGE} + b_3\text{EDU} + b_4\text{STAT} + b_5\text{OCCU} + b_6\text{FAM} \\ & + b_7\text{LAB} + b_8\text{INCOME} + b_9\text{AP.INC} + b_{10}\text{INFORM} + b_{11}\text{OFFICER} \\ & + b_{12}\text{TRAIN} + b_{13}\text{ASSE} + b_{14}\text{TIME} + b_{15}\text{POSIT} \end{aligned}$$

โดยที่ b_0 คือ ค่าคงที่ b_1, b_2, \dots, b_{16} เป็นค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระมีผลการวิเคราะห์การถดถอย พบว่าตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามคือการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนทั้งหมด 2 ตัวแปร โดยเป็นตัวแปรที่มีผลทางบวกทั้ง 2 ตัวแปร ได้แก่ สถานภาพทางการสมรส ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตัวแปรอิสระทั้งหมด สามารถอธิบายความแปรผันของตัวแปรตามหรือการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้ร้อยละ 13.0 ส่วนที่เหลือร้อยละ 87.0 เป็นอิทธิพลจากตัวแปรอื่นๆ (ตารางที่ 19)

การอธิบายตัวแปรอิสระทั้งหมด 2 ตัวแปร ที่มีผลต่อตัวแปรตามคือ การปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. สถานภาพทางการสมรส สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีสถานภาพสมรสจะมีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีสถานภาพอื่น อยู่ที่ 0.191 คะแนน เนื่องจากข้อมูลลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลที่ศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นเพศหญิง (61.3%) มีอายุเฉลี่ย 55 ปี มีสถานภาพสมรส และมีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร ซึ่งจะเป็นกลุ่มแม่บ้านที่จะมีเวลารว่างจากการทำการเกษตรภายหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวแล้ว ก็จะทำงานอยู่กับบ้าน จึงมีโอกาสดำเนินการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน และมีเวลามากพอที่จะศึกษา ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การประเมินให้เข้าใจอย่างชัดเจน ทำให้มีการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ กษมาพร และนพพร (2556) ที่ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีสถานภาพการสมรส มีแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนมากกว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลที่มีสถานภาพสมรสสามารถรับผิดชอบการดำเนินงานในการที่จะพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ก้าวหน้า สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้มีความหลากหลายมากขึ้น

2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนมากขึ้น 1 ครั้งต่อปี จะมีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีสถานภาพอื่นอยู่ที่ 0.009 คะแนน เนื่องจาก สมาชิกที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนบ่อยครั้งจะมีความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้มีการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากขึ้นตามไปด้วย โดยส่วนใหญ่มักจะได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ สุดารัตน์ และคณะ (2560) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนไวน์ศรีชุมแสง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่าการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนนั้น มาจากคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โทรทัศน์ และการเข้ารับฝึกอบรมมากที่สุด

ตารางที่ 19 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิก
วิสาหกิจชุมชนกับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก
วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

(n= 297)

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม		
	การปฏิบัติของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน		
	B	t	Sig.
1. เพศ	.018	.259	.796
2. อายุ	-.004	-1.191	.235
3. ระดับการศึกษาสูงสุด	.141	1.765	.079
4. สถานภาพทางการสมรส	.191	2.299	.022*
5. อาชีพหลัก	-.075	-1.004	.316
6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	.033	1.360	.175
7. จำนวนแรงงานในครัวเรือน	-.010	-.743	.458
8. รายได้จากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	-3.431E-8	-.196	.844
9. รายได้นอกเหนือจากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน	2.273E-7	1.256	.210
10. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน	.009	3.324	.001**
11. การเข้ารับการแนะนำส่งเสริมในเรื่องการประเมินศักยภาพ วิสาหกิจชุมชน จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนหรือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	.014	.416	.678
12. การเข้ารับการอบรม เรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชน	.023	.583	.560
13. การเข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	.010	.587	.558
14. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	.010	1.408	.160
15. ตำแหน่งทางสังคม	-.123	-1.792	.074
ค่าคงที่	3.823	16.686	0.000**
R ²		0.130	13.0%
F	2.559		
Sig F	0.001 ^b		

หมายเหตุ ** มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01, * มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

**ตอนที่ 5 ข้อมูลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ
ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่
ในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน**

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน โดยสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้กล่าวถึงปัญหา และอุปสรรคในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน

ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน พบว่า ผู้นำ และกรรมการยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก จึงให้ความสำคัญกิจกรรมด้านการเกษตรมากกว่า กิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในห้วงเวลาที่ต้องทำการประเมินศักยภาพกลุ่มที่ต้องเกี่ยวข้องกับข้อมูล เอกสาร การสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการจัดเก็บเอกสาร จึงทำให้ไม่ได้เข้าร่วม หากได้เข้าร่วมก็ทำไม่ได้เต็มที่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจึงได้เสนอแนะว่า ขอให้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความรู้แก่สมาชิกเกี่ยวกับความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน และผู้นำกลุ่มควรอธิบายหลักเกณฑ์การประเมินให้สมาชิกเข้าใจอย่างชัดเจน ก่อนทำการประเมิน และควรจัดหาบุคลากรเข้ามาช่วยงานด้านการบริหารจัดการกลุ่ม

2. ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า ไม่มีการวางแผนการบริหารจัดการรองรับความเสี่ยงในสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งได้เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID -19) ทำให้ไม่สามารถดำเนินการประเมินศักยภาพได้ตามแผนที่วางไว้ได้ โดยสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เสนอแนะว่า ควรให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานร่วมกับกรรมการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีการประชุมชี้แจงให้สมาชิกได้รับทราบแผนการดำเนินงานร่วมกัน และให้มีการจัดทำแผนการดำเนินงานเพื่อรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อกิจการของกลุ่มสามารถดำเนินต่อไปได้ โดยให้มีการติดต่อสื่อสาร เช่นการชี้แจง อบรม ประชุมต่างๆ รวมถึงการประเมินศักยภาพ ผ่านช่องทางออนไลน์ แทนการรวมกลุ่มแบบเดิม

3. ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล

ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับขั้นตอนการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ผลประโยชน์ที่จะได้รับ และการนำ ผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ ขาดการสื่อสารระหว่างสมาชิก ขาดการกระจายข่าวสารและการ ประสานงานอย่างเป็นระบบ และด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่สามารถลงพื้นที่เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เสนอแนะว่า ควรให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมด้านวิสาหกิจชุมชน หรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร จัดอบรม ชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน และให้ผู้นำ คณะกรรมการกลุ่มชี้แจงรายละเอียดให้สมาชิกมีความเข้าใจอย่างชัดเจนทุกครั้งก่อนทำการประเมิน ศักยภาพวิสาหกิจชุมชน และให้มีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารของวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และ ที่ผ่านมามีการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเพียงปีละ 1 ครั้ง ซึ่งอาจจะน้อยเกินไปจึงควรให้มีการ ประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ เชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารผ่าน Social Media ที่หลากหลายมากขึ้น เจ้าหน้าที่ที่เลี้ยงต้องสรุปและแจ้งผลการประเมินให้วิสาหกิจชุมชนทราบ และคืนข้อมูลให้สมาชิกกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน เพื่อกลุ่มจะได้นำไปกำหนดแผนการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่ม และใช้กำหนด แผนพัฒนากิจการร่วมกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง

4. ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีอายุมาก อายุเฉลี่ย 55 ปี จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ทำให้ไม่ค่อยเข้าใจในแบบประเมินศักยภาพ วิสาหกิจชุมชน และมีทักษะในการอ่าน เขียนน้อย ไม่กระตือรือร้น อีกทั้งยังไม่รู้บทบาทหน้าที่ในกลุ่ม ของตัวเองที่ชัดเจน จึงทำให้สมาชิกไม่ได้ทำหน้าที่ของตัวเอง และไม่เข้าร่วมการประเมินศักยภาพกลุ่ม อีกทั้งสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีอาชีพหลักเป็นของตัวเอง ทำให้ไม่มีเวลา หรือมีเวลาว่างที่ไม่ตรงกัน เพื่อทำการประเมิน สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เสนอแนะว่า อยากให้เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริม การเกษตรจัดอบรม ชี้แจง เพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจเรื่องการประเมินศักยภาพให้แก่สมาชิก วิสาหกิจชุมชนให้ตรงกันว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้ประเมินตนเอง เจ้าหน้าที่เป็นเพียงพี่เลี้ยง คอยให้ คำแนะนำ และคอยกระตุ้นในช่วงทำการประเมิน ผู้ให้ข้อมูลไม่จำเป็นต้องเป็นประธาน หรือ คณะกรรมการเท่านั้น สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการประเมินด้วยทุกครั้ง และควรมีการเพิ่มสมาชิก ที่เป็นคนรุ่นใหม่ เพื่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มจะได้คล่องตัวมากยิ่งขึ้น และจัดให้มีการประชุม ชี้แจง พูดคุย ประเมินตนเองให้เหมาะสมกับหน้าที่และความถนัดของบุคคลนั้น ๆ อีกทั้งขอให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดอบรม/พัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน

5. ด้านการผลลัพธ์การดำเนินงานสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ด้านการผลลัพธ์การดำเนินงานสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID -19) ทำให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนไม่สามารถดำเนินกิจกรรมตามแผนที่ได้กำหนดไว้ได้ ทำให้ผลลัพธ์การดำเนินงานสมาชิกวิสาหกิจชุมชนลดลง สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เสนอแนะว่าขอให้หน่วยงานทุกภาคส่วนควรส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID -19) ซึ่งได้แก่ องค์กรความรู้ต่าง ๆ การบริหารจัดการกลุ่ม แหล่งเงินทุน การพัฒนาสินค้าและบริการ การประชาสัมพันธ์และช่องทางการตลาด และให้มีการประเมินศักยภาพเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนากลุ่มต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาระดับความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ 4) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ.2564 โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 อำเภอ ๆ ละ 2 ตำบล ๆ ละ 4 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และสุ่มสมาชิกแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยใช้สูตร Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.05 ได้จำนวนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างจำนวน 297 คน สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้าด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ ลักษณะทางสังคมและความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนโดยสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 61.3) เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 54.89 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 77.8) จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา หรือต่ำกว่า โดยมีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.42 คน มีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.98 คน มีรายได้จากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 75,409.09 บาทต่อปี มีรายได้นอกเหนือจากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 120,929 บาทต่อปี โดยมีรายได้จากการทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสาร

เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 13.23 ครั้งต่อปี โดยรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นหลัก และในระยะเวลา 3 ปี ได้รับการส่งเสริมในเรื่องการประเมิน ศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 1.30 ครั้ง ได้เข้ารับการอบรมเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 1.05 ครั้ง และได้เข้าร่วม การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 1.42 ครั้ง เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยเฉลี่ย 5.94 ปี สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนมากไม่มีตำแหน่งทางสังคม สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้ เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 54.9) และสมาชิก วิสาหกิจชุมชนที่มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 44.4) และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 0.7) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับ การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน โดยมีคะแนนรวมเฉลี่ย 11.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.73 ต่อบุคคลน้อยที่สุด 0 ข้อ และสูงสุด 17 ข้อ จากคำถามวัดความรู้ทั้งหมด 17 ข้อ

ข้อมูลการศึกษาการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนใน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ รวมทุกหมวดอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.92 (S.D.=0.58) เมื่อพิจารณาแต่ละหมวดพบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หมวดที่ 1 ผู้นำและการบริหาร วิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.04 (S.D.=0.53) มีการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก รองลงมา หมวดที่ 5 การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.00 (S.D.=0.74) มีการปฏิบัติการประเมิน อยู่ในระดับมาก ถัดมาหมวดที่ 2 การวางแผนและการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.98 (S.D.=0.62) มีการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก ต่อมาหมวดที่ 6 การจัดการสินค้าและบริการ มีค่าเฉลี่ย 3.93 (S.D.=0.72) มีการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก ต่อมาหมวดที่ 7 ผลลัพธ์การ ดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.85 (S.D.=0.66) มีการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก ต่อมาหมวดที่ 3 การบริหารตลาด และหมวดที่ 4 การจัดการความรู้และข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 3.83 (S.D.=0.70) มีการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก

ข้อมูลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด 15 ตัวแปร มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม คือการความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่อยู่ร้อยละ 14.00 ($R^2 = .140$) และเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือ ความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนทั้งหมด 3 ตัวแปร โดยเป็นตัวแปรที่มีผลทางบวกทั้ง 3 ตัวแปร ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน และระยะเวลาในการเป็นสมาชิก สถานภาพทางการสมรส ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อมูลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด 17 ตัวแปร มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม คือการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่อยู่ร้อยละ 13.00 ($R^2 = .130$) และเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนทั้งหมด 2 ตัวแปร โดยเป็นตัวแปรที่มีผลทางบวกทั้ง 2 ตัวแปร ได้แก่ สถานภาพทางการสมรส ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อมูลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนโดยสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1. ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน

ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน พบว่า ผู้นำ และกรรมการยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้เสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดประชุม ชี้แจงให้ความรู้แก่ผู้นำ และคณะกรรมการเกี่ยวกับการประเมิน ศักยภาพวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้เกิดประสิทธิผล อีกทั้งผู้นำควร อธิบายหลักเกณฑ์การประเมินให้สมาชิกเข้าใจอย่างชัดเจน ก่อนทำการประเมิน

2. ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า ไม่มีการวางแผนการบริหารจัดการ รongรับความเสี่ยงในสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งได้เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โควิด-19 (COVID -19) ทำให้ไม่สามารถดำเนินการประเมินศักยภาพได้ตามแผนที่วางไว้ได้ โดยสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เสนอแนะว่า ควรให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน ร่วมกับกรรมการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และให้มีการจัดทำแผนรองรับความเสี่ยง กรณี เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อกิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มสามารถดำเนินต่อไปได้ เช่น ให้มีการ ติดต่อบริษัท ชี้แจงอบรม ประชุมผ่านช่องทางออนไลน์

3. ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล

ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับขั้นตอนการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ผลประโยชน์ที่จะได้รับ และการนำ ผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เสนอแนะว่า ควรให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร จัดอบรม ชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน และที่ผ่านมา มีการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเพียงปีละ 1 ครั้ง ซึ่งอาจจะน้อยเกินไปจึงควรให้มีการประเมิน ศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โควิด-19 (COVID-19) ควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารผ่าน Social Media ที่หลากหลาย มากขึ้น ที่สำคัญเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องต้องสรุปและแจ้งผลการประเมินให้วิสาหกิจชุมชนทราบ และ คืบข้อมูลให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อกลุ่มจะได้นำไปกำหนดแผนการพัฒนาการดำเนินงาน ของกลุ่ม และใช้กำหนดแผนพัฒนากิจการร่วมกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง

4. ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีอายุมาก อายุเฉลี่ย 54.89 ปี จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ทำให้ไม่ค่อยเข้าใจในแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน และมีทักษะในการอ่าน เขียนน้อย ไม่กระตือรือร้น สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรควรมีการจัดอบรม ชี้แจง เพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจเรื่องการประเมินศักยภาพให้ตรงกันว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้ประเมินตนเอง เจ้าหน้าที่ เป็นเพียงพี่เลี้ยง คอยให้คำแนะนำ และคอยกระตุ้นในช่วงทำการประเมิน ฉะนั้นสมาชิกควรมีส่วนร่วม ในการประเมินทุกครั้ง และควรมีการเพิ่มสมาชิกที่เป็นคนรุ่นใหม่ เพื่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม จะได้คล่องตัวมากยิ่งขึ้น

5. ด้านการผลลัพธ์การดำเนินงานสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ด้านการผลลัพธ์การดำเนินงานสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID -19) ทำให้ผลลัพธ์การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนลดลง สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เสนอแนะว่า หน่วยงานทุกภาคส่วนควรส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในทุก ๆ ด้าน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID -19) ซึ่งได้แก่ องค์ความรู้ ต่าง ๆ การบริหารจัดการกลุ่ม แหล่งเงินทุน การพัฒนาสินค้าและบริการ การประชาสัมพันธ์และ ช่องทางการตลาด และให้มีการประเมินศักยภาพเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนากลุ่มต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม พบว่า ระดับการศึกษา สูงสุด การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน และระยะเวลาในการเป็นสมาชิก มีความสัมพันธ์ กับความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนสถานภาพทางการสมรส และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ วิสาหกิจชุมชน มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ตามลำดับ

เมื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งมักเป็นฝ่ายที่ต้องทำงานอยู่บ้านดูแลครอบครัว จึงมีโอกาสร่วมดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้มากกว่าเพศชาย สมาชิกส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 54.89 ปี อยู่ในวัยใกล้สูงอายุ ซึ่งเป็นวัยที่สังมประสบการณ์ความรู้ ดังนั้นจึงมีโอกาสนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการปฏิบัติหรือแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า เนื่องจากการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับในสมัยนั้น เมื่อสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจบการศึกษาภาคบังคับแล้วจึงมักไม่เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น และสมาชิกส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กษมาพร พวงประยงค์ และนพพร จันทร์นำชู (2556) ที่ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปและผลิตภัณฑ์ จังหวัดสมุทรสงครามที่มีสถานภาพแตกต่างกัน จะมีแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน โดยสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีสถานภาพสมรส มีแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนมากกว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลที่ส่วนใหญ่ที่มีสถานภาพสมรสจะสามารถรับผิดชอบการดำเนินงานในการที่จะพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ก้าวหน้าสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้มีความหลากหลายมากขึ้น

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร และผู้ที่มาเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมักเป็นกลุ่มชาวบ้านที่มีการทำการเกษตรและต้องการยกระดับสินค้าหรือบริการของชุมชนโดยเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร จึงมีการรวมกลุ่มกันของสมาชิกในชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานของผลผลิตรวมถึงสินค้าเกษตรแปรรูป เพื่อให้เกิดการสร้างรายได้ อาชีพ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชน ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.42 คน ซึ่งเป็นจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของประเทศไทยในปัจจุบัน ที่เป็นครอบครัวขนาดเล็ก อันประกอบไปด้วยพ่อ แม่ และลูก มีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.98 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่เหมาะสมกับขอบเขตของงาน ประกอบไปด้วยแรงงานในครัวเรือนและแรงงานจ้าง ส่วนใหญ่มีรายได้จากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 75,409.09 บาทต่อปี สอดคล้องกับการศึกษาของ อัจฉรา เมฆสุวรรณ และบุญชววรรณ วิงวอน (2558) ที่ได้ทำการศึกษาบทบาทของภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการขับเคลื่อนไปสู่ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัดเย็บบ้านแม่ฮาว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานในเชิงพัฒนาการที่สูงขึ้น โดยวัดได้จากรายได้มากขึ้น และสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสนใจสร้างรายได้จากการผลิต สมาชิกส่วนมีรายได้นอกเหนือจากการเข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 120,929.63 บาทต่อปี โดยมีรายได้จากการทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นอาชีพหลักของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มนี้

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 13.23 ครั้งต่อปี แสดงว่าสมาชิกส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากต้องศึกษาหาความรู้ เพื่อนำไปต่อยอดการพัฒนาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนของตนเอง โดยสมาชิกส่วนมากมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รองลงมารับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก Social media เนื่องจากเป็นช่องทางที่สะดวกและพบเจอได้บ่อย ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบัน โดยได้รับการส่งเสริมในเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 1.30 ครั้ง ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา เพื่อขอข้อมูลหรือขอแนะนำในการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของสุดารัตน์ แซ่มเงิน และคณะ (2560) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนไวน์ศรีชุมแสง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนคิดเห็นว่าการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด ร้อยละ 40.5 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนนั้น พบว่ามาจากคณะกรรมการและสมาชิกภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 53.7 มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อมวลชนจากโทรทัศน์ ร้อยละ 41.6 และมีการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรมการเข้าฝึกอบรม ร้อยละ 42.5 สมาชิกได้เข้ารับการอบรม เรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน 1.05 ครั้ง ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือขอแนะนำในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของตนเอง ได้เข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน 1.42 ครั้ง ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ยังไม่ได้เข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ทำให้ไม่สามารถดำเนินการประเมินศักยภาพได้ตามแผนที่วางไว้ได้ โดยส่วนใหญ่มีระยะเวลาเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ยที่ 5.94 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ทำให้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างมาก สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนมาก ไม่มีตำแหน่งทางสังคม เนื่องจากผู้ที่มีตำแหน่งทางสังคมเป็นเพียงคนส่วนน้อยในชุมชน

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นผลมาจากการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน แต่เนื่องด้วยการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และการเข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอาจทำได้ไม่เต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัชดา ภักดียิ่ง (2563) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ในการจัดการความรู้ ควรส่งเสริมให้เข้าร่วมอบรมสัมมนาและศึกษาดูงานชุมชนอื่น ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและกลุ่ม มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน อบรมวิชาชีพและทักษะในการทำงานให้กับสมาชิกมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น

มาใช้ในการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมการผลิตสินค้าและบริการ และเช่นเดียวกับนันทน์ภัส พงศ์โกคินสถิต (2552) ที่ศึกษาการบริหารจัดการของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนอำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง กล่าวว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนเป็นการเพิ่มพูนภูมิปัญญาและประสบการณ์ด้วยการอบรม ศึกษาดูงานและรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

จากผลการศึกษาระดับของการปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน รวมทุกหมวดอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.92 เมื่อพิจารณาแต่ละหมวดพบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หมวดที่ 1 ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.04 มีการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก รองลงมาหมวดที่ 5 การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีค่าเฉลี่ย 4.00 มีการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก ถัดมาหมวดที่ 2 การวางแผนและการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.98 มีการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก ต่อมาหมวดที่ 6 การจัดการสินค้าและบริการ มีค่าเฉลี่ย 3.93 มีการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก ต่อมาหมวดที่ 7 ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.85 มีการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก ต่อมาหมวดที่ 3 การบริหารตลาด และหมวดที่ 4 การจัดการความรู้และข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 3.83 มีการปฏิบัติการประเมินอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเสาวภา สวัสดิมงคล (2554) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยพบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินศักยภาพอยู่ในระดับดีและระดับปานกลางมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การดำเนินงาน ผลประโยชน์ และการประเมินผล โดยมีข้อเสนอแนะให้ส่วนราชการเน้นความสำคัญของเครือข่ายและการประเมินศักยภาพของกลุ่ม จัดการอบรมให้ความรู้และการศึกษาดูงานแก่สมาชิก รวมทั้งประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้กว้างขวางขึ้น

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่องความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาและขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุง วางแผนในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ดังนี้

1. จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น จะมีการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเพิ่มมากขึ้นด้วย ดังนั้นหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนให้หลากหลายมากขึ้น เช่น ผ่านทางสื่อ social media ต่าง ๆ ซึ่งจะสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) นอกจากนี้ ก็สามารถประชาสัมพันธ์ผ่านทาง เอกสารเผยแพร่ สถาบันการศึกษา รวมถึงการให้ข้อมูลผ่านทางหอกระจายข่าวหมู่บ้าน หรือเพื่อนบ้านใกล้เคียง

2. กรมส่งเสริมการเกษตร ควรมีการปรับปรุง พัฒนาแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนที่ใช้ในปัจจุบัน ยังคงใช้แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ฉบับปรับปรุง ปี 2555) ซึ่งถูกนำมาใช้เป็นเวลา 10 ปีแล้ว ซึ่งสถานการณ์ในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าด้านนโยบายที่ประเทศไทยกำลังเข้าสู่ยุคเกษตร 4.0 รูปแบบการทำเกษตรที่เปลี่ยนแปลงไป มีการขับเคลื่อนภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการพัฒนาแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนให้มีเนื้อหาครอบคลุม ครบถ้วน ทันสมัย มีการจัดหมวดหมู่ที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน สามารถส่งเสริม สนับสนุนการวางแผนพัฒนากิจการของวิสาหกิจชุมชนได้เหมาะสม ตรงกับความต้องการและบรรลุวัตถุประสงค์นั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

3. กรมส่งเสริมการเกษตร ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ให้แก่วิสาหกิจชุมชน ได้แก่ องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการกลุ่ม การจัดการความรู้และข้อมูลการจัดการสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชน และการตลาดในยุค 4.0 และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ควรสร้างทัศนคติที่ดี ให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้เล็งเห็นความสำคัญ ประโยชน์ ของการประเมินศักยภาพ โดยจัดทำคลิปวิดีโอ หรือคู่มือการประเมินศักยภาพสำหรับวิสาหกิจชุมชนที่สั้น กระชับ และเข้าใจง่าย

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความเข้าใจในกระบวนการ ขั้นตอนในการประเมินศักยภาพ วิสาหกิจชุมชน เนื่องจากการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเป็นการประเมินตนเอง ผู้ประเมินต้อง สร้างประเด็นคำถามเพื่อชี้ให้เห็นว่าประเด็นใดบ้างที่ต้องการให้หน่วยงานส่งเสริม สนับสนุน ต้องมี ทักษะในการชี้แนะในการตั้งคำถาม โดยมีเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นพี่เลี้ยงในการประเมินคอยให้ความช่วยเหลือ และให้คำแนะนำ และส่งต่อข้อมูลการประเมินในระบบสารสนเทศ โดยสรุปและแจ้งผลการประเมิน ศักยภาพวิสาหกิจชุมชนให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้ทราบ พร้อมทั้งให้คำแนะนำแก่วิสาหกิจชุมชน เพื่อใช้ประกอบการจัดทำแผนพัฒนา แผนการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนของหน่วยงานต่าง ๆ และแผนพัฒนาอื่น ๆ เช่น แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลสำหรับการจัดเวที เรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาวิสาหกิจชุมชน ถึงประเด็นที่ควรพัฒนา หรือปรับปรุงแก้ไข และติดตามผล การดำเนินงาน หากพบปัญหา ก็จะ สามารถวางแผนและแก้ไขได้ทันที่

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเปรียบเทียบแยกตามประเภทการประกอบ กิจการของวิสาหกิจชุมชน เกี่ยวกับความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภทในจังหวัดเชียงใหม่
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความรู้ และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชนในพื้นที่เป้าหมายอื่น ๆ เพื่อชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างที่ได้จากผลการศึกษาวิจัยในพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่ สำหรับเป็นข้อมูลและประโยชน์จากผลการวิจัยต่อไป
3. ควรทำการศึกษาวิจัย รูปแบบการพัฒนาแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ซึ่งใน ปัจจุบันกรมส่งเสริมการเกษตรยังคงใช้ แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ฉบับปรับปรุง ปี 2555) ซึ่งถูกนำมาใช้เป็นเวลา 10 ปี ซึ่งเนื้อหาอาจไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่ได้เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น การพัฒนาแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนให้มีเนื้อหาครอบคลุม ครบถ้วน ทันสมัย มีการ จัดหมวดหมู่ที่ชัดเจน เข้าใจง่าย มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และสามารถนำผลที่ได้จาก การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนไปใช้ประโยชน์ต่อไป ในการส่งเสริม สนับสนุนการวางแผนพัฒนา กิจการของวิสาหกิจชุมชนได้เหมาะสม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2555ก. **คู่มือการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
เลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์.
- _____. 2555ข. **แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ปรับปรุง ปี 2555)**. โรงพิมพ์
ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. 2557. **เอกสารการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการเข้าสู่ AEC**.
กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์.
- _____. 2562. **คู่มือนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพฯ: กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
กรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- เกษมาพร พวงประยงค์ & นพพร จันทรนาชู. 2556. แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์ จังหวัดสมุทรสงคราม. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**, 5(1), 108-120.
- ชนิษฐา ศรีนนท์. 2544. **การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนย่อยต่อการวางแผนพัฒนา
เทศบาลนครนทบุรี**. ปัญหาพิเศษปริญญาโท. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จักรพงษ์ พวงงามชื่น. 2552. **การพัฒนาชุมชน**. เชียงใหม่: ดีพรีนท์.
- จำนง อติวัฒนสิทธิ์. 2532. **ประวัติแนวความคิดทางสังคม**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ชญากัณฑ์ ก่ออารีโย. 2557. รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัด
ภาคกลาง. **วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ**, 26(1), 141-152.
- ชนวน รัตนวราหะ. 2550. **เกษตรอินทรีย์**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการเกษตร.
- ชวโรจน์ ศรีทน. 2557. **การจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์จากเหล็กร้าในพื้นที่ตำบลน้ำพี้
อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์**. อุตรดิตถ์: สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และ พิทยา ว่องกุล. 2550. **วิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก**.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัทเอดิสันเพรส โปรดักส์ จำกัด.
- ณรงค์ วาริชล. 2550. **การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาลตําบลบ้านอู่ :
กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี**. ปัญหาพิเศษปริญญาโท.
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. 2527. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทานตะวัน อินทร์จันทร์. 2546. **การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อยในเขตเทศบาลเมืองลำพูน**. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชนพล สมัครการ. 2550. **ความหมายของความรู้**. กรุงเทพฯ: โอดีทีปริ้นท์.
- ชนวัฒน์ คำภีลานนท์. 2550. **การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ธรรมรส โชติคุณุชร. 2519. **ความหมายของการปฏิบัติเกี่ยวกับการกระทำหรือพฤติกรรมเกี่ยวกับสมอง อารมณ์ ความคิด และความรู้สึก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธวัชชัย สุจริตวรกุล. 2554. **การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิตลำไย อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิดา.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2542. **การสื่อสารรณรงค์เชิงยุทธศาสตร์เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์เน้นการเจาะจงกลุ่ม**. เชียงใหม่: ไร่เขียว.
- นันทน์ภัส พงศ์โกคินสถิต. 2552. **การบริหารจัดการของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนอำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. 2547. **การจัดการความรู้กับคลังความรู้**. กรุงเทพฯ: เอสอาร์ พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- บุญดี บุญญากิจ, นงลักษณ์ ประสพสุขโชคชัย, ดิสพงษ์ พรชนกนาค & ปรียวรรณ กรรณล้วน. 2549. **การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: จีรวัฒน์ เอ็กซ์เพรส.
- บุญธรรม จิตต์อนันต์. 2536. **การวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญส่ง หาญพานิช. 2546. **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาเอก. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพนธ์ ผาสุขยี่ต. 2549. **การจัดการความรู้ (KM) ฉบับขับเคลื่อน LO**. กรุงเทพฯ: ไยใหม่.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2520. **ทัศนคติ : การจัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. 2522. **ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปรัชญา เวสารัชช์. 2528. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ปรีดา เลขภูวารางกุล. 2550. การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี. การศึกษาอิสระปริญญาโท. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ผกาวรรณ วัชรประดิษฐ์. 2535. ความรู้และการปฏิบัติตนเกี่ยวกับสุขภาพของชาวบ้านสันป่าตอง ตำบลบ้านกาศ กิ่งอำเภอม่วง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547. การจัดการความรู้ : พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: เอกซเปอร์เน็ท.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. 2548. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122 ตอนที่ 6 ก. กรุงเทพฯ: ราชกิจจานุเบกษา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา.
- พีรพล ไชยพงศ์. 2539. การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและทรัพย์สินของประชาชน:ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลอ้อมน้อยอำเภอกะทุมแบน จังหวัดสมุทรสาคร. ภาคนิพนธ์ปริญญาโท. สถาบันชาติพัฒนาบัณฑิตบริหารศาสตร์.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. 2527. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน. ใน ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (บรรณาธิการ), การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณะสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ไพศาล หวังพานิชย์. 2526. การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- มัทนา ไชยจิตต์. 2552. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทอผ้า อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มัลลิกา มัติโก. 2534. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2553. การจัดการศึกษา: โดยชุมชนเพื่อชุมชน และสังคมไทย. กรุงเทพฯ: ไทยร่มเกล้า.
- ยุพิน ระพีพันธุ์. 2544. ความรู้ ทักษะและการจัดการที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจำแนกประเภทมูลฝอยที่ใช้ในชีวิตประจำวันก่อนทิ้งในเขตเทศบาลเมืองพนัสอำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- เยาวมาลย์ จ้อยจุฬี. 2542. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการจัดการมูลฝอย:ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกริก.
- รัชดา ภักดียิ่ง. 2563. การพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น. **วารสารพุทธศึกษาและวิจัย**, 6(1), 175-189.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2540. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2540.** กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- _____. 2546. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546.** กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วรรณิการ์ ภูมิวงศ์พิทักษ์. 2540. **ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการครอบครัวและชุมชนพัฒนา: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนดวงแข เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สัญญา เคนาภูมิ. 2551. **ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนใน 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง.** ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาเอก. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (ในพระบรมราชูปถัมภ์).
- สุดาร์ตน์ แซ่มเงิน, ประเดิม ฉ่ำใจ และ พัชรชาติ ศรีบุญเรือง. 2560. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนไวน์ศรีชุมแสง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี. **วารสารเกษตรพระจอมเกล้า**, 35(3), 127-136.
- สุธิดา แจ้งประจักษ์. 2559. การจัดการวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษากลุ่มซอสพริกป่าพุ ตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี. **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 24(45), 43-62.
- สุธี ศรสวรรค์. 2538. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของมุสลิม: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลคลองตะเคียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** ภาคนิพนธ์ปริญญาโท. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุพัตรา รักการศิลป์. 2557. **บทบาทของผู้นำที่มีต่อการจัดการความรู้วิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จภายใต้โครงการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว จังหวัดบุรีรัมย์ : การถอดบทเรียน.** มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุมาลี สันติพลวุฒิ และ รสดา เวชภูพานธุ์. 2558. การประเมินผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษาการลงทุนพัฒนาเครื่องผลิตแผ่นข้าวตังของวิสาหกิจชุมชนโสธรพัฒนา จังหวัดฉะเชิงเทรา. **วารสารเกษตรศาสตร์ (สังคม)**, 36(3), 437 – 447.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. 2533. **แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรม.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุวรรณณี คงทอง. 2536. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนในท้องที่อำเภอเสนา จังหวัดตรัง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เสรี พงศ์พิศ และ สุภาส จันทร์หงส์. 2548. **ข้อควรระวังเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- เสาวณี จันทะพงษ์ และ นิธิสาร พงศ์ปิยะไพบูลย์. 2560. 20 ปีวิกฤตเศรษฐกิจ 2540: บทเรียนสู่เส้นทางเศรษฐกิจที่สมดุลและยั่งยืน. **FOCUSED AND QUICK (FAQ)**, 115, 1-14.
- เสาวภา สวัสดิ์มงคล. 2554. **การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองจังหวัดลำพูน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อัจฉรา เมฆสุวรรณ และ บุญทวารณ วิงวอน. 2558. บทบาทของภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการขับเคลื่อนไปสู่ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัดเย็บบ้านแม่ฮาว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง. **สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 21(3), 20-31.
- อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. 2522. **คำบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน 2 ภาคการศึกษาที่ 2**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Arnstein, S. R. 1969. A Ladder Of Citizen Participation. **Journal of the American Institute of Planners**, 35(4), 216-224.
- Berkley, G. E. 1975. **The Craft of Public Administration**. Boston: Allyn and Bacon.
- Bloom, B. S., Hastings, J. T., Madaus, G. F. & Baldwin, T. S. 1971. **Handbook on formative and summative evaluation of student learning**. New York: McGraw-Hill.
- Brooking, A. 1999. **Corporate Memory: Strategies For Knowledge Management**. London: International Thomson Business Press.
- Choo, C. W. 2000. Working Knowledge : How Organizations Manage What They Know. p. In **Stepping into the New Millennium : Challenges for Libraries & Information Professionals**. Congress of Southeast Asian Librarians. 26-28 April, 2000 at Singapore.
- Clarke, T. & Clege, S. 1998. **Changes Paradigms : The Transformation of Management Knowledge for 21 st Century**. London: Harper Collins Business.
- Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. 1977. **Rural development participation: concepts and measures for project design, implementation and evaluation**. Ithaca, NY: Rural Development Committee, Center for International Studies, Cornell University.

- Collison, C. & Parcell, G. 2004. **Learning to fly : practical knowledge management from some of the world's leading learning organizations.** Oxford: Capstone Publishing.
- Davenport, T. & Prusak, L. 1998. **Working Knowledge: How Organizations Manage What They Know.** Boston: Harvard Business School Press.
- Drucker, P. F. 1999. **Management Challenges for the 21st Century.** New York: Harper business.
- Nonaka, I. & Takeuchi, H. 2004. **The Essence of Innovation (with A. Katsumi).** Tokyo: Nikkei BP.
- Sallis, E. & Jones, G. 2002. **Knowledge Management in Education: Enhancing Learning & Education.** London: Kogan Page.
- Toffler, A. 1990. **Powershift: Knowledge, wealth and violence at the edge of the 21st century.** New York: Bantam Books.
- United Nation Organization. 1981. United Nation Department of International Economic and Social Affairs. Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and Nation Development. In **Report of The Meeting for The Adhoc Group of Expert.** New York: United Nation.
- Yamane, T. 1973. **Statistics: an introductory analysis.** New York: Harper International.

ภาคผนวก

แบบสอบถามเลขที่.....
วันที่...../...../.....
อำเภอ.....
ตำบล.....
วิสาหกิจชุมชน.....

แบบสอบถามโครงการวิจัย
เรื่อง ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน
ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาขอความอนุเคราะห์จากท่านช่วยกรณาดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยผลการศึกษาดังกล่าวจะใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในขั้นตอนและกระบวนการการประเมินศักยภาพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

คำชี้แจง แบบสอบถาม มีทั้งหมด 4 ตอน 11 หน้า

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยคำถาม จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 2 ความรู้ในการประเมินศักยภาพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่
ประกอบไปด้วยคำถาม จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 การปฏิบัติการประเมินศักยภาพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่
ประกอบไปด้วยคำถาม 7 ประเด็น จำนวน 53 ข้อ

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง กรุณาเติมข้อความหรือทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

ก. ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ ปี

3. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า

มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)

มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.

อนุปริญญา ปวส. หรือเทียบเท่า

ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า

สูงกว่าปริญญาตรี โปรดระบุ.....

4. สถานภาพสมรส

โสด

สมรส

หม้าย

หย่าร้าง

5. ตำแหน่งของท่านในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ประธาน/รองประธาน

กรรมการ

สมาชิกกลุ่ม

ข. ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ

6. อาชีพหลักของท่าน

เกษตรกรรม

ข้าราชการ

พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ

รับจ้างทั่วไป

ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

พนักงานบริษัท

อื่นๆ โปรดระบุ

7. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของท่านคน (รวมทั้งตัวท่านเอง)

8. จำนวนแรงงานในครัวเรือนของท่าน คน (แยกเป็น)

แรงงานภายในครัวเรือน จำนวน..... คน

แรงงานจ้าง..... คน

9. รายได้ของครัวเรือน

รายได้รวมทั้งหมดในครัวเรือนของท่าน บาท/ปี

โดยมาจากช่องทางใดบ้าง ดังต่อไปนี้

ประกอบธุรกิจ.....บาท/ปี

ทำการเกษตรบาท/ปี

เข้าร่วมประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน.....บาท/ปี

ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจบาท/ปี

ผู้นำชุมชนบาท/ปี

รับจ้างบาท/ปี

อื่นๆ โปรดระบุบาท/ปี

ค. ลักษณะทางด้านสังคม

10. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน จากสื่อต่างๆ

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

สื่อเอกสารเผยแพร่.....ครั้ง/ปี

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน.....ครั้ง/ปี

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร..... ครั้ง/ปี

หอกระจายข่าวหมู่บ้าน ครั้ง/ปี

หนังสือพิมพ์ ครั้ง/ปี

เพื่อนบ้าน ครั้ง/ปี

โทรทัศน์ ครั้ง/ปี

อื่นๆ (ระบุ)..... ครั้ง/ปี

11. ท่านเคยได้รับการแนะนำ/ส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ภายใน 3 ปีที่ผ่านมา

- ไม่เคย
 เคย จำนวน.....ครั้ง/ปี

12. ท่านได้เข้ารับการอบรมเรื่องการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ภายใน 3 ปีที่ผ่านมา

- ไม่เคย
 เคย จำนวน.....ครั้ง

13. ท่านได้เข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา

- ไม่เคย
 เคย จำนวน.....ครั้ง

14. ระยะเวลาในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปี

15. ท่านได้ร่วมเป็นสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอื่นๆ อีกหรือไม่

- ไม่เป็น
 เป็น จำนวน กลุ่ม

16. ท่านมีตำแหน่งทางสังคม หรือไม่

- ไม่มี
 มี ได้แก่
- กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
 - สมาชิก อบต./ สท.
 - กรรมการกองทุนหมู่บ้าน
 - สมาชิก อสม.
 - กรรมการกลุ่มเกษตรกร
 - อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง คำถามในตอนนี้เป็นแบบทดสอบเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ แบบถูก - ผิด จำนวน 20 ข้อ โดยให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องข้อความที่ท่านคิดว่าถูกต้อง และเครื่องหมาย X ลงในช่องข้อความที่ท่านคิดว่าผิด

คำถาม	คำตอบ	
	ถูก	ผิด
1. การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้ได้รับรู้ถึงศักยภาพและความสามารถของวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน		
2. การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนมีเป้าหมาย เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนทราบถึงศักยภาพของตนเองและวางแผนการพัฒนากิจการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
3. วัตถุประสงค์ของประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน คือ การทำให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบระดับความเข้มแข็ง และผลลัพธ์ของการดำเนินงาน และนำมาวางแผนการพัฒนาได้		
4. วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนใหม่จะต้องได้รับการประเมินศักยภาพภายใน 6 เดือน		
5. วิสาหกิจชุมชนที่เคยผ่านการประเมินศักยภาพครั้งแรกมาแล้ว จะต้องได้รับการประเมินศักยภาพต่อไปอย่างสม่ำเสมอ 1 - 2 ครั้ง/ปี		
6. วิสาหกิจชุมชนสามารถยื่นขอรับการประเมินศักยภาพได้ตลอดทั้งปี		
7. การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานภาคี		
8. ในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจะมีที่เลี้ยงในระดับอำเภอและระดับจังหวัดคอยให้คำแนะนำและสนับสนุน		
9. ทีมที่เลี้ยงในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในระดับอำเภอประกอบด้วย เกษตรอำเภอและทีมงาน, หน่วยงานภาคี, อปท., ผู้นำชุมชน		
10. ปัจจุบันเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน คือ แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน		
11. การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน สามารถดำเนินการที่ไหนก็ได้แล้วแต่ความสะดวก		

คำถาม	คำตอบ	
	ถูก	ผิด
12. บุคคลเป้าหมายในการให้ข้อมูลประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน คือ ผู้นำ กรรมการ สมาชิกและผู้นำชุมชน		
13. สมาชิกวิสาหกิจชุมชน จะเป็นผู้ทำหน้าที่บันทึกข้อมูลการประเมินศักยภาพในระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน		
14. การสรุปผลการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน ทำได้ในระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน ของกรมส่งเสริมการเกษตรเท่านั้น		
15. นายทะเบียนวิสาหกิจชุมชน คือ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรทุกคน ในสำนักงานเกษตรอำเภอ		
16. แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จัดทำขึ้นโดย ผู้แทนชุมชน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ร่วมกับวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ทั้งในระดับตำบล อำเภอและจังหวัด		
17. การประเมินกระบวนการ ในแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน แบ่งเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ ผู้นำ,การวางแผน,การตลาด,การจัดการความรู้ และการบริหารสมาชิก		
18. การประเมินผลลัพธ์ ในแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน แบ่งเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การจัดการสินค้า/บริการ และผลลัพธ์การดำเนินงาน		
19. การสรุปผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน มี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับดี ระดับปานกลาง และระดับปรับปรุง		
20. ภายหลังจากทราบผลการประเมินศักยภาพ ทีมพี่เลี้ยงระดับอำเภอและวิสาหกิจชุมชน มีหน้าที่ต้องประชุมเพื่อวางแผนพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน และแผนการสนับสนุน		

ตอนที่ 3 การปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง คำถามในตอนนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด

โดย มากที่สุด = 5 มาก = 4 ปานกลาง = 3 น้อย = 2 น้อยที่สุด = 1

การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	ท่านได้ประเมินการปฏิบัติงานของผู้นำ/สมาชิก ในประเด็นต่างๆ มากน้อยเพียงใด				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
หมวดที่ 1 ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน					
1. ด้านผู้นำ					
1.1) ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนร่วมกับสมาชิก					
1.2) ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่าน มีการวางแผนในการดำเนินงานร่วมกับสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ					
1.3) ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีความสามารถในการประกอบธุรกิจและผลประกอบการมีกำไร					
1.4) ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการใช้ทรัพยากรโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม					
1.5) ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการดำเนินกิจการที่มีความรับผิดชอบต่อลูกค้า (ไม่เอาเปรียบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา มีคุณภาพ ปลอดภัย)					

การประเมินศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชน	ท่านได้ประเมินการปฏิบัติงานของผู้นำ/สมาชิก ในประเด็นต่างๆ มากน้อยเพียงใด				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2. ด้านโครงสร้างและกฎระเบียบ					
2.1) ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมี การกำหนดโครงสร้างและจัดแบ่ง หน้าที่กัน อย่างชัดเจน (มี คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน)					
2.2) ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมี การกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับ ร่วมกับสมาชิก					
3. ด้านการเงินและบัญชี					
3.1) ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมี การจัดระดมทุนหรือระดมหุ้นจาก สมาชิกและบริหารเงินทุนอย่างมี ระบบ					
3.2) ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมี การจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ และมี การใช้ประโยชน์จากการจัดทำบัญชี					
3.3) ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมี การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ แก่สมาชิก โดยกำหนดวิธีการที่ แน่นอน สมาชิกได้รับทราบและเข้าใจ ตรงกัน					
3.4) ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมี การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินแก่ สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ					

การประเมินศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชน	ท่านได้ประเมินการปฏิบัติงานของผู้นำ/สมาชิก ในประเด็นต่างๆ มากน้อยเพียงใด				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4. ด้านสวัสดิการสมาชิกและชุมชน					
4.1) ผู้นำของท่านมีการจัดสวัสดิการ แก่สมาชิกอย่างเหมาะสม					
4.2) ผู้นำของท่านมีการทำกิจกรรม สาธารณประโยชน์อย่างต่อเนื่อง					
หมวดที่ 2 การวางแผนและการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน					
2.1 ผู้นำและสมาชิกมีการจัดทำ แผนการดำเนินงาน (รวบรวมข้อมูล ทั้งภายในและภายนอกชุมชน มา วิเคราะห์)					
2.2 ผู้นำและสมาชิกมีการชี้แจงแผน และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการและ สมาชิกแสดงความคิดเห็น					
2.3 ผู้นำและสมาชิกมีการปฏิบัติตาม แผนที่ได้กำหนดไว้					
2.4 ผู้นำและสมาชิกได้นำปัญหาการ ดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไขอย่าง ต่อเนื่อง					
หมวด 3 การบริหารตลาด					
3.1) ผู้นำและสมาชิกมีการกำหนด ลูกค้า และแหล่งจำหน่าย และใช้เป็น ข้อมูลก่อนประกอบกิจการ					
3.2) ผู้นำและสมาชิกสามารถหา แหล่งจำหน่ายหรือตลาด และครี้อ ข่ายด้านการตลาด					

การประเมินศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชน	ท่านได้ประเมินการปฏิบัติงานของผู้นำ/สมาชิก ในประเด็นต่างๆ มากน้อยเพียงใด				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3.3) ผู้นำและสมาชิกมีการรวบรวม และติดตามข้อมูลลูกค้าอย่างต่อเนื่อง					
3.4) ผู้นำและสมาชิกมีการกำหนด ราคาในการจำหน่ายสินค้าได้อย่าง เหมาะสม					
3.5) ผู้นำและสมาชิกมีการส่งเสริม การขายและการจัดจำหน่ายสินค้า อย่างเป็นระบบ					
หมวด 4 การจัดการความรู้และข้อมูล					
4.1 ผู้นำและสมาชิกมีการกำหนดองค์ ความรู้ของวิสาหกิจชุมชน โดยการมี ส่วนร่วมของหน่วยงานภาคีที่ เกี่ยวข้อง					
4.2 ผู้นำและสมาชิก มีการนำความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ มาผสมผสานกับ ภูมิปัญญาเดิมเพื่อปรับปรุงการ ดำเนินงานของกลุ่ม					
4.3 ผู้นำและสมาชิกมีการจัดเก็บ ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และเป็น ปัจจุบัน พร้อมใช้งาน					
4.4 ผู้นำและสมาชิกมีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารแก่ สมาชิก เครือข่าย และบุคคลภายนอก อย่างสม่ำเสมอ					

การประเมินศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชน	ท่านได้ประเมินการปฏิบัติงานของผู้นำ/สมาชิก ในประเด็นต่างๆ มากน้อยเพียงใด				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4.5 ผู้นำและสมาชิกมีการแสวงหา ความรู้ใหม่ๆอย่างสม่ำเสมอ (เช่น ศึกษาดูงาน การหาความรู้เพิ่มเติม จากสื่อต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ Internet Social Network ต่างๆ)					
4.6 ผู้นำและสมาชิกมีการสร้างความรู้ ใหม่ที่สามารถนำมาใช้ในการ ดำเนินงานของกลุ่ม					
4.7 ผู้นำและสมาชิกมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มและ เครือข่ายอื่นๆภายนอกกลุ่ม					
4.8 ผู้นำและสมาชิกมีการถ่ายทอด องค์ความรู้และสืบทอดความรู้จากคน รุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่					
หมวดที่ 5 การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน					
5.1 ผู้นำและสมาชิกมีการกำหนด เงื่อนไขในการรับสมาชิกและมีการ บันทึกไว้อย่างชัดเจน					
5.2 ผู้นำมีการพัฒนาสมาชิกอย่างเป็น ขั้นตอน และต่อเนื่องสม่ำเสมอ					
5.3 ผู้นำมีการสร้างขวัญและกำลังใจ ให้แก่สมาชิกอย่างทั่วถึง เหมาะสม สมาชิกมีความพึงพอใจ					

การประเมินศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชน	ท่านได้ประเมินการปฏิบัติงานของผู้นำ/สมาชิก ในประเด็นต่างๆ มากน้อยเพียงใด				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
5.4 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนของท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน(ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์) และมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน					
5.5 สมาชิกให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม (โดยวัดความร่วมมือจากการเข้าร่วมการประชุม)					
หมวดที่ 6 การจัดการสินค้าและบริการ					
6.1 ผู้นำและสมาชิกมีการดำเนินกิจกรรมที่หลากหลาย และบริหารให้เชื่อมโยงเกื้อกูลกัน					
6.2 ผู้นำและสมาชิกมีการจัดการสถานที่ในการผลิตสินค้าและบริการที่เหมาะสม					
6.3 ผู้นำและสมาชิกมีการจัดการผลผลิตของวิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าและบริการ					
6.4 ผู้นำและสมาชิกมีการกำหนดขั้นตอนกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ					
6.5 ผู้นำและสมาชิกมีการปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการอย่างเคร่งครัด					
6.6 ผู้นำและสมาชิกมีการควบคุมตรวจสอบคุณภาพสินค้าทุกครั้ง					

การประเมินศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชน	ท่านได้ประเมินการปฏิบัติงานของผู้นำ/สมาชิก ในประเด็นต่างๆ มากน้อยเพียงใด				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
การประเมินศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชน	ท่านได้ประเมินการปฏิบัติงานของผู้นำ/สมาชิก ในประเด็นต่างๆ มากน้อยเพียงใด				
การประเมินศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชน	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
หมวด 7 ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน					
7.1 ด้านผลลัพธ์ตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน					
1) ผู้นำและสมาชิกประกอบกิจการ โดยสามารถลดรายจ่ายของสมาชิก วิสาหกิจชุมชน					
2) ผู้นำและสมาชิกประกอบกิจการ โดยสามารถการเพิ่มรายได้ให้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน					
3) ผู้นำและสมาชิกประกอบกิจการ โดยสามารถทำให้สมาชิกกลุ่มมี คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (มีความเป็นอยู่ที่ ดีขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข อยู่ได้ อย่างพอเพียง)					
7.2 ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ					
1) ผู้นำและสมาชิกสามารถผลิตสินค้า โดยทำให้ลูกค้าพึงพอใจต่อสินค้าและ บริการ					
2) ผู้นำและสมาชิกสามารถผลิตสินค้า และบริการที่ได้รับการรับรอง มาตรฐาน					

การประเมินศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชน	ท่านได้ประเมินการปฏิบัติงานของผู้นำ/สมาชิก ในประเด็นต่างๆ มากน้อยเพียงใด				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3) ผู้นำและสมาชิกสามารถพัฒนา สินค้าและบริการ ให้มีความแตกต่าง และเป็นที่ต้องการของตลาด					

การประเมินศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชน	ท่านได้ประเมินการปฏิบัติงานของผู้นำ/สมาชิก ในประเด็นต่างๆ มากน้อยเพียงใด				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
7.3 ด้านประสิทธิภาพของการ ดำเนินงาน					
1) ผู้นำและสมาชิกสามารถลดต้นทุน ในแต่ละกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน					
2) ผู้นำและสมาชิกสามารถลดความ ผิดพลาดและการสูญเสียในการ ดำเนินกิจกรรมต่างๆ					
7.4 ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน					
1) ผู้นำและสมาชิกประสบความสำเร็จในการประกอบกิจการ					
2) ผู้นำและสมาชิกสามารถถ่ายทอด ความรู้ ทักษะในการทำงานให้ผู้อื่นได้					
3) ผู้นำและสมาชิกมีความพึงพอใจใน การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม					
4) ผู้นำและสมาชิกสามารถประกอบ กิจการได้และคืนประโยชน์สู่ชุมชน					

**ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค การแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะ ในการการประเมินศักยภาพ
วิสาหกิจชุมชนของท่าน**

4.1 ท่านประสบปัญหา และอุปสรรค ในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของท่าน
หรือไม่และมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

1) ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน
ปัญหา

.....

.....

.....

แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

2) ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
ปัญหา

.....

.....

.....

แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

3) ด้านการบริหารตลาด
ปัญหา

.....

.....

.....

แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

4) ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล
ปัญหา

.....

.....

.....

แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

5) ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
ปัญหา

.....

.....

.....

แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

6) ด้านการจัดการสินค้าและบริการ
ปัญหา

.....

.....

.....

แนวทางแก้ไข

7) ด้านผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
ปัญหา

แนวทางแก้ไข

4.2 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม
นางเกษร อักษรรัตน์ นักศึกษาปริญญาโท รหัส 6201433002
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้
เบอร์โทรติดต่อ 08 – 1783 - 0889

แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการประชุมประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	นิยามสิ่งที่ต้องการวัด	ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
			1	0	-1
ด้านความรู้เรื่องการประชุมวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ มีความรู้ในเรื่องขั้นตอนกระบวนการในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน โดยทราบถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมการประชุมประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	เขียนเครื่องหมาย V ลงในช่องที่ท่านคิดว่าถูกต้อง และเครื่องหมาย X ลงในช่องข้อความที่ท่านคิดว่าผิด			
		1. การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุถึงศักยภาพและความสามารถของวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน			
		2. การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนมีเป้าหมาย เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนทราบถึงศักยภาพของตนเองและสามารถวางแผนการพัฒนาการร่วมกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง			
		3. วัตถุประสงค์ของการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน คือ จะช่วยให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบระดับความเข้มแข็ง และผลของการดำเนินงาน			
		4. วิสาหกิจชุมชนที่จัดทะเบียนใหม่ ควรได้รับการประเมินศักยภาพภายในระยะเวลา 180 วัน			
		5. วิสาหกิจชุมชนที่เคยผ่านการประเมินศักยภาพครั้งแรกมาแล้ว ควรได้รับการประเมินศักยภาพต่อไปอย่างต่อเนื่องทุกปี			

การประเมิน ศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชน	นิยามสิ่งที่ต้องการวัด	ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
			1	0	- 1
		เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด			ข้อเสนอแนะ
		6. วิสาหกิจชุมชนสามารถยื่นขอรับการประเมินศักยภาพ หลังการต่อทะเบียนทุกปี หรือตามความต้องการของวิสาหกิจชุมชน			
		7. การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ			
		8. การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จะมีที่เสี่ยง ในระดับอำเภอคอยให้คำแนะนำและสนับสนุน			
		9. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน คือ แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน			
		10. สถานที่ทำการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนสามารถทำที่ไหนก็ได้			
		11. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจะเป็นผู้ทำหน้าที่บันทึกข้อมูลการประเมินศักยภาพในระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน			
		12. การสรุปผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน สามารถทำได้ทั้งในระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน และการทำค่าเฉลี่ยของคะแนน			

การประเมิน ศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชน	นิยามสิ่งที่ต้องการวัด	ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
			1	0	- 1
		เขียนเครื่องหมาย v ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด			ข้อเสนอแนะ
		13 นายทะเบียนวิสาหกิจชุมชน คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทุกคนในสำนักงานเกษตรอำเภอ			
		14 การประเมินกระบวนการ ในแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชน แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้นำ, การวางแผน, การตลาด , การจัดการความรู้ และการบริหารสมาชิก			
		15. การประเมินผลลัพธ์ ในแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน คือ ผลลัพธ์การดำเนินงานของกลุ่ม			
		16. ผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน มี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับ ดี ระดับปานกลาง และระดับปรับปรุง			
		17. เมื่อทราบผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ทีมที่เสียง ระดับอำเภอและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร่วมกันวางแผนเพื่อ พัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน			

ตอนที่ 3 การปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

กระบวนการ	นิยามสิ่งที่ต้องการวัด	ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
			1	0	- 1
เขียนเครื่องหมาย v ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด					
หมวดที่ 1 ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน					
1) ด้านผู้นำ	ผู้นำและสมาชิกมีบทบาทในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชนร่วมกัน และทิศทางของวิสาหกิจชุมชนควรเป็นที่รับทราบและยอมรับในหมู่สมาชิก	1.1 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนร่วมกับสมาชิก			
		1.2 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่าน มีการวางแผนในการดำเนินงานร่วมกับสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ			
		1.3 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีความสามารถในการประกอบธุรกิจ และผลประกอบการมีกำไร			
		1.4 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการใช้ทรัพยากรโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม			
		1.5 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการดำเนินการด้านกิจการที่มีความรับผิดชอบต่อลูกค้า (ไม่เอาเปรียบ ข้อสัจย์ ตรงต่อเวลา มีคุณภาพ ปลอดภัย)			
2) โครงสร้างและกฎระเบียบ	- การกำหนดโครงสร้างการบริหารองค์กรและแบ่งบทบาทหน้าที่ตามความเหมาะสม	2.1 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการกำหนดโครงสร้างและจัดแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน (มีคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน)			
		2.2 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับร่วมกับสมาชิก			

กระบวนการ	นิยามสิ่งที่ต้องการวัด	ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของอาจารย์ปรึกษา		
			1	0	- 1
	- การกำหนดกฎระเบียบ หรือ ข้อบังคับ และเป็นที่ยอมรับ ของสมาชิก	เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด			
3) การเงินและบัญชี	- การจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายอย่างเป็นระบบ มีความโปร่งใส และเปิดเผย ให้สมาชิกทราบ มีการใช้ ประโยชน์จากบัญชี	3.1 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการจัดระดมทุนหรือระดมทุนจาก สมาชิกและบริหารเงินทุนอย่างมีระบบ			
		3.2 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ และมีการใช้ประโยชน์จากการจัดทำบัญชี			
	- ทุนและบริหารจัดการ - มีการกำหนดวิธีการและ จัดสรรรายได้และผลประโยชน์ ระหว่างสมาชิก เพื่อให้สมาชิก ได้รับทราบ เข้าใจและยอมรับ ตรงกัน	3.3 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการจัดสรรรายได้และ ผลประโยชน์แก่สมาชิก โดยกำหนดวิธีการที่แน่นอน สมาชิก รับทราบและเข้าใจตรงกัน			
		3.4 ผู้นำวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินแก่ สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ			
4) สวัสดิการสมาชิก	การให้ความสำคัญและกำหนด	4.1 ผู้นำของท่านมีการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกอย่างเหมาะสม			
และชุมชน	แนวทางในการจัดสวัสดิการ แก่สมาชิกและ	4.2 ผู้นำของท่านมีการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์อย่างต่อเนื่อง			

กระบวนการ	นิยามสิ่งที่ต้องการวัด	ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของอาจารย์ที่	
			1	0 - 1
	ให้การสนับสนุนต่อชุมชน ทั้งในด้านการแก้ปัญหาสาธารณะ ประโยชน์ หรือการบริจาคเพื่อสาธารณะและชุมชน	เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด	1	0 - 1
หมวด 2				
การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	การนำข้อมูลทั้งภายในและภายนอกชุมชนมาวิเคราะห์ เพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานร่วมกันมีการปฏิบัติตามแผน และ	2.1	ผู้นำและสมาชิกมีการจัดทำแผนการดำเนินงาน (รวบรวมข้อมูล ทั้งภายในและภายนอกชุมชน มาวิเคราะห์)	
		2.2	ผู้นำและสมาชิกมีการชี้แจงแผนและเปิดโอกาสให้ คณะกรรมการและสมาชิกแสดงความคิดเห็น	
		2.3	ผู้นำและสมาชิกมีการปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดไว้	
		2.4	ผู้นำและสมาชิกได้นำปัญหาการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไข อย่างต่อเนื่อง	
หมวด 3				
การบริหารตลาด	การวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนด จุดค้า และแหล่งจำหน่ายสินค้า การติดตาม	3.1	ผู้นำและสมาชิกมีการกำหนดลูกค้า และแหล่งจำหน่าย และใช้ เป็นข้อมูลก่อนประกอบกิจการ	
		3.2	ผู้นำและสมาชิกสามารถหาแหล่งจำหน่ายหรือตลาด และเครือข่ายด้านการตลาด	

กระบวนการ	นิยามสิ่งที่ต้องการวัด	ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ	
			1	0 - 1
	ความต้องการของลูกค้าและตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมา กำหนดแผนการผลิต	3.3 ผู้นำและสมาชิกมีการรวบรวม และติดตามข้อมูลลูกค้าอย่างต่อเนื่อง		
		3.4 ผู้นำและสมาชิกมีการกำหนดราคาในการจำหน่ายสินค้าได้อย่างเหมาะสม		
		3.5 ผู้นำและสมาชิกมีการส่งเสริมการขายและการจัดจำหน่ายสินค้าอย่างเป็นระบบ		
หมวด 4				
การจัดกรความรู้ และข้อมูล	การจัดเก็บรวบรวมองค์ความรู้ อย่างเป็นระบบ ทั้งความรู้ ภูมิปัญญาเดิม การแสวงหาความรู้ใหม่ และการต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญา โดยนำความรู้ใหม่มาผสมผสานกับความรู้เดิมเพื่อพัฒนาการค้าแรงงาน	4.1 ผู้นำและสมาชิกมีการกำหนดองค์ความรู้ของวิสาหกิจชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง		
		4.2 ผู้นำและสมาชิก มีการนำความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ มาผสมผสานกับภูมิปัญญาเดิมเพื่อปรับปรุงการค้าแรงงานของ กลุ่ม		

กระบวนการ	นิยามสิ่งที่ต้องการวัด	ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
			1	0	- 1
		เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด			
		4.3 ผู้นำและสมาชิกมีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และเป็นปัจจุบัน พร้อมใช้งาน			
		4.4 ผู้นำและสมาชิกมีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่าย และบุคคลภายนอกอย่างสม่ำเสมอ			
		4.5 ผู้นำและสมาชิกมีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอ (เช่น ศึกษาดูงาน การหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ Internet Social Network ต่างๆ)			
		4.6 ผู้นำและสมาชิกมีการสร้างความรู้ใหม่ที่สามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่ม			
		4.7 ผู้นำและสมาชิกมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มและเครือข่ายอื่นๆ นอกกลุ่ม			
		4.8 ผู้นำและสมาชิกมีการถ่ายทอดองค์ความรู้และสืบทอดความรู้จากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่			
หมวด 5					
การบริหารสมาชิก	การบริหารจัดการสมาชิก	5.1 ผู้นำและสมาชิกมีการกำหนดเงื่อนไขในการรับสมัครและมีการบันทึกข้อมูล ได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ			

กระบวนการ	นิยามสิ่งที่ต้องการวัด	ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
			1	0	- 1
		เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด			
	สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและขยายผลสู่เครือข่าย มีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก	5.2 ผู้นำมีการพัฒนาสมาชิกอย่างเป็นขั้นตอน และต่อเนื่องสม่ำเสมอ			
		5.3 ผู้นำมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่สมาชิกอย่างทั่วถึงเหมาะสม สมาชิกมีความพึงพอใจ			
	การพัฒนาผู้นำและสมาชิก การสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ รวมทั้ง การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก	5.4 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนของงานมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน(ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์) และมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน			
		5.5 สมาชิกให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม (โดยวัดความร่วมมือจากการเข้าร่วมการประชุม)			
หมวด 6					
การจัดการสินค้าและบริการ		6.1 ผู้นำและสมาชิกมีการดำเนินกิจกรรมที่หลากหลาย และบริหารให้เชื่อมโยงเกื้อกูลกัน			
		6.2 ผู้นำและสมาชิกมีการจัดการสถานที่ในการผลิตสินค้าและบริการที่เหมาะสม			
		6.3 ผู้นำและสมาชิกมีการจัดการผลผลิตของวิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าและบริการ			
		6.4 ผู้นำและสมาชิกมีการกำหนดขั้นตอนกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ			

กระบวนการ	นิยามสิ่งที่ต้องการวัด	ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
			1	0	-1
		เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด			
		6.5 ผู้นำและสมาชิกมีการปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการอย่างเคร่งครัด			
		6.6 ผู้นำและสมาชิกมีการควบคุมตรวจสอบคุณภาพสินค้าทุกครั้ง			
หมวด 7 ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน					
7.1) ด้านผลลัพธ์ตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน	การเกิดประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชนในด้านการตลาดจ่ายเพิ่มรายได้การมีคุณภาพชีวิตที่ดี	7.1.1 ผู้นำและสมาชิกประกอบกิจการโดยสามารถกระจายจ่ายของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน			
		7.1.2 ผู้นำและสมาชิกประกอบกิจการโดยสามารถเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน			
		7.1.3 ผู้นำและสมาชิกประกอบกิจการโดยสามารถทำให้สมาชิกกลุ่มมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข อยู่ได้อย่างพอเพียง)			
7.2) ด้านคุณภาพสินค้าหรือบริการ	การเกิดประสิทธิผลของสินค้าและบริการที่ปลอดภัย มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน	7.2.1 ผู้นำและสมาชิกสามารถผลิตสินค้าโดยทำให้ลูกค้าพึงพอใจต่อสินค้าและบริการ			
		7.2.2 ผู้นำและสมาชิกสามารถผลิตสินค้าและบริการที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน			
		7.2.3 ผู้นำและสมาชิกสามารถพัฒนาสินค้าและบริการ ให้มีความแตกต่างและเป็นที่ต้องการของตลาด			

กระบวนการ	นิยามสิ่งที่ต้องการวัด	ข้อคำถาม		ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
		เขียนเครื่องหมาย V ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
7.3) ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน	การเกิดประสิทธิผลในการลดต้นทุน ลดการสูญเสีย และเพิ่มคุณภาพของระบบการทำงาน	7.3.1	ผู้นำและสมาชิกสามารถลดต้นทุนในแต่ละกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน			
		7.3.2	ผู้นำและสมาชิกสามารถลดความผิดพลาดและการสูญเสียในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ			
		7.4.1	ผู้นำและสมาชิกประสบความสำเร็จในการประกอบกิจการ			
		7.4.2	ผู้นำและสมาชิกสามารถถ่ายทอดความรู้ทักษะในการทำงานให้ผู้อื่นได้			
7.4) ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน	ผลการประกอบการเกิดประโยชน์ต่อสมาชิกและชุมชนโดยตรง และสมาชิกเกิดความพึงพอใจ	7.4.3	ผู้นำและสมาชิกมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม			
		7.4.4	ผู้นำและสมาชิกสามารถประกอบกิจการได้และคืนประโยชน์สู่ชุมชน			

ที่ อว ๖๙.๒๐/ ๒๓๖

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
๖๓ หมู่ ๔ ตำบลหนองหาร
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
๕๐๒๙๐

๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา
เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ด้วยนางเกษร อักษรรัตน์ รหัส ๖๒๐๑๔๓๓๐๐๒ นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชา
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีความ
ประสงค์จะขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดของท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจประเมินเครื่องมือวิจัย
เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน
ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่” นั้น

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสำเร็จ
ตามวัตถุประสงค์ ฝ่ายบัณฑิตศึกษา สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ จึงขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัด
ของท่านคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร วิตะกุล หัวหน้าภาควิชามนุษยสัมพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ
ประเมินเครื่องมือวิจัย ให้แก่นักศึกษาดังกล่าว ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยมอบหมายให้ นางเกษร อักษรรัตน์
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท เป็นผู้ประสานรายละเอียด
เพิ่มเติม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิศักดิ์ จูมวงษ์)

รองผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ ฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน
ผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ ๐ ๕๓๘๗ ๕๕๒๒-๔

โทรสาร ๐ ๕๓๔๙ ๘๑๓๓

ที่ อว ๖๙.๒๐/ ๒๕๖๕

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
๖๓ หมู่ ๔ ตำบลหนองหาร
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
๕๐๒๕๐

๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา
เรียน เกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ด้วยนางเกษร อักษรรัตน์ รหัส ๖๒๐๑๔๓๓๐๐๒ นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาคพิเศษ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดของท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจประเมินเครื่องมือวิจัย เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่” นั้น

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ฝ่ายบัณฑิตศึกษา สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ จึงขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดของท่านคือ นายเจษฎา กายพิไชย หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจประเมินเครื่องมือวิจัย ให้แก่นักศึกษาดังกล่าว ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยมอบหมายให้ นางเกษร อักษรรัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท เป็นผู้ประสานรายละเอียดเพิ่มเติม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิศักดิ์ จอมวงษ์)

รองผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ ฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน
ผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ ๐ ๕๓๘๗ ๕๕๒๒-๔

โทรสาร ๐ ๕๓๔๙ ๘๑๓๓

ที่ อว ๒๙.๒๐/ ๖ ๕๙๙

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
๒๓ หมู่ ๔ ตำบลหนองหาร
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
๕๐๒๙๐

๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรียน เกษตรอำเภอแมริม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

จำนวน ๓๖ ชุด

ด้วยนางเกษร อักษรรัตน์ รหัส ๒๒๐๑๔๓๓๐๐๒ นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชา
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีความ
ประสงค์จะรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “ความรู้และการปฏิบัติในการประเมิน
ศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่” นั้น

เพื่อให้การทำวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และสำเร็จตามวัตถุประสงค์
ฝ่ายบัณฑิตศึกษา สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน
และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตำบลขี้เหล็กและตำบลห้วยทราย ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตามเอกสาร
ที่แนบมาพร้อมนี้ โดยสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้มอบหมายให้นางเกษร อักษรรัตน์
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท เป็นผู้ประสานรายละเอียด
เพิ่มเติม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิศักดิ์ จูมวงษ์)

รองผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ ฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน
ผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ ๐ ๕๓๘๗ ๕๕๒๒-๔

โทรสาร ๐ ๕๓๔๙ ๘๑๓๓

ที่ อว ๖๙.๒๐/ ๖๕๙

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
๖๓ หมู่ ๔ ตำบลหนองหาร
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
๕๐๒๕๐

๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน เกษตรอำเภอแม่เมาะ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

จำนวน ๒๙ ชุด

ด้วยนางเกษร อักษรรัตน์ รหัส ๖๒๐๑๔๓๓๐๐๒ นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชา
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีความ
ประสงค์จะรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “ความรู้และการปฏิบัติในการประเมิน
ศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่” นั้น

เพื่อให้การทำวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และสำเร็จตามวัตถุประสงค์
ฝ่ายบัณฑิตศึกษา สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน
และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตำบลแม่เมาะและตำบลแม่่นาวาง ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตามเอกสาร
ที่แนบมาพร้อมนี้ โดยสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้มอบหมายให้นางเกษร อักษรรัตน์
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท เป็นผู้ประสานรายละเอียด
เพิ่มเติม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิศักดิ์ จอมวงษ์)

รองผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ ฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน
ผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ ๐ ๕๓๘๗ ๕๕๒๒-๔

โทรสาร ๐ ๕๓๔๙ ๘๑๓๓

ที่ อว ๖๙.๒๐/ ๖ ๕๕๖

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
๖๓ หมู่ ๔ ตำบลหนองหาร
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
๕๐๒๙๐

๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรียน เกษตรอำเภอเชียงดาว

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

จำนวน ๓๖ ชุด

ด้วยนางเกษร อักษรรัตน์ รหัส ๖๒๐๑๔๓๓๐๐๒ นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชา
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีความ
ประสงค์จะรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “ความรู้และการปฏิบัติในการประเมิน
ศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่” นั้น

เพื่อให้การทำวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และสำเร็จตามวัตถุประสงค์
ฝ่ายบัณฑิตศึกษา สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน
และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตำบลปิงโค้งและตำบลเชียงดาว ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตามเอกสาร
ที่แนบมาพร้อมนี้ โดยสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้มอบหมายให้นางเกษร อักษรรัตน์
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท เป็นผู้ประสานรายละเอียด
เพิ่มเติม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิศักดิ์ จอมวงษ์)

รองผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ ฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน
ผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ ๐ ๕๓๘๗ ๕๕๒๒-๔

โทรสาร ๐ ๕๓๔๙ ๘๑๓๓

ที่ อว ๖๙.๒๐/ ๖๕๕

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
๖๓ หมู่ ๔ ตำบลหนองหาร
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
๕๐๒๙๐

๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรียน เกษตรอำเภอดอยหล่อ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

จำนวน ๒๕ ชุด

ด้วยนางเกษร อักษรรัตน์ รหัส ๖๒๐๑๔๓๓๐๐๒ นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชา
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีความ
ประสงค์จะรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “ความรู้และการปฏิบัติในการประเมิน
ศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่” นั้น

เพื่อให้การทำวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และสำเร็จตามวัตถุประสงค์
ฝ่ายบัณฑิตศึกษา สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน
และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตำบลดอยหล่อและตำบลยางคราม ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตามเอกสาร
ที่แนบมาพร้อมนี้ โดยสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้มอบหมายให้นางเกษร อักษรรัตน์
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท เป็นผู้ประสานรายละเอียด
เพิ่มเติม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิศักดิ์ จอมวงษ์)

รองผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ ฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน
ผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ ๐ ๕๓๘๗ ๕๕๒๒-๔

โทรสาร ๐ ๕๓๔๙ ๘๑๓๓

ที่ อว ๒๙.๒๐/ ๖ ๕๕๖

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
๒๓ หมู่ ๔ ตำบลหนองหาร
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
๕๐๒๙๐

๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรียน เกษตรอำเภอฝาง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

จำนวน ๓๙ ชุด

ด้วยนางเกษร อักษรรัตน์ รหัส ๒๒๐๑๔๓๓๐๐๒ นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชา
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีความ
ประสงค์จะรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “ความรู้และการปฏิบัติในการประเมิน
ศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่” นั้น

เพื่อให้การทำวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และสำเร็จตามวัตถุประสงค์
ฝ่ายบัณฑิตศึกษา สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน
และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตำบลแม่ข้าและตำบลโป่งน้ำร้อน ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตามเอกสาร
ที่แนบมาพร้อมนี้ โดยสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้มอบหมายให้นางเกษร อักษรรัตน์
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท เป็นผู้ประสานรายละเอียด
เพิ่มเติม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิศักดิ์ จอมวงศ์)

รองผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ ฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน
ผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ ๐ ๕๓๘๗ ๕๕๒๒-๔

โทรสาร ๐ ๕๓๔๙ ๘๑๓๓

ที่ อว ๖๙.๒๐/ ๖ ๕๙

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
๖๓ หมู่ ๔ ตำบลหนองหาร
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
๕๐๒๙๐

๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรียน เกษตรอำเภอสันกำแพง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

จำนวน ๒๖ ชุด

ด้วยนางเกษร อักษรรัตน์ รหัส ๖๒๐๑๔๓๓๐๐๒ นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาศพิเศษ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีความประสงค์จะรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่” นั้น

เพื่อให้การทำวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ฝ่ายบัณฑิตศึกษา สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จึงขออนุญาตจากท่าน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตำบลสันกำแพงและตำบลทรายมูล ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้ โดยสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้มอบหมายให้นางเกษร อักษรรัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท เป็นผู้ประสานรายละเอียดเพิ่มเติม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิศักดิ์ จอมวงศ์)

รองผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ ฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน
ผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ ๐ ๕๓๘๗ ๕๕๒๒-๔

โทรสาร ๐ ๕๓๔๙ ๘๑๓๓

ที่ อว ๖๙.๒๐/ ๖๕๖๔

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
๖๓ หมู่ ๔ ตำบลหนองหาร
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
๕๐๒๙๐

๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน เกษตรอำเภอสันทราย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

จำนวน ๒๒ ชุด

ด้วยนางเกษร อักษรรัตน์ รหัส ๖๒๐๑๔๓๓๐๐๒ นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีความประสงค์จะรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่” นั้น

เพื่อให้การทำวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ฝ่ายบัณฑิตศึกษา สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตำบลสันป่าเปาและตำบลหนองหาร ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้ โดยสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้มอบหมายให้ นางเกษร อักษรรัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท เป็นผู้ประสานรายละเอียดเพิ่มเติม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิศักดิ์ จอมวงษ์)

รองผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ ฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน
ผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ ๐ ๕๓๘๗ ๕๕๒๒-๔

โทรสาร ๐ ๕๓๔๙ ๘๑๓๓

ที่ อว ๖๙.๒๐/ ๖๕๕

สำนักบริหารและพัฒนานาวิชาการ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
๖๓ หมู่ ๔ ตำบลหนองหาร
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
๕๐๒๙๐

๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน เกษตรอำเภอสันป่าตอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

จำนวน ๕๗ ชุด

ด้วยนางเกษร อักษรรัตน์ รหัส ๖๒๐๑๔๓๓๐๐๒ นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชา
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีความ
ประสงค์จะรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “ความรู้และการปฏิบัติในการประเมิน
ศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่” นั้น

เพื่อให้การทำวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และสำเร็จตามวัตถุประสงค์
ฝ่ายบัณฑิตศึกษา สำนักบริหารและพัฒนานาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน
และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตำบลบ้านกลางและตำบลน้ำบ่อหลวง ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตาม
เอกสารที่แนบมาพร้อมนี้ โดยสำนักบริหารและพัฒนานาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้มอบหมายให้ นางเกษร
อักษรรัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท เป็นผู้ประสาน
รายละเอียดเพิ่มเติม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิศักดิ์ จอมวงษ์)

รองผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนานาวิชาการ ฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน
ผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนานาวิชาการ

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ ๐ ๕๓๘๗ ๕๕๒๒-๔

โทรสาร ๐ ๕๓๔๙ ๘๑๓๓

ที่ อว ๖๙.๒๐/ ๖๕๕

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
๖๓ หมู่ ๔ ตำบลหนองหาร
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
๕๐๒๕๐

๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรียน เกษตรอำเภอหางดง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

จำนวน ๒๗ ชุด

ด้วยนางเกษร อักษรรัตน์ รหัส ๖๒๐๑๔๓๓๐๐๒ นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาศพิเศษ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีความประสงค์จะรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่” นั้น

เพื่อให้การทำวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ฝ่ายบัณฑิตศึกษา สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตำบลบ้านปงและตำบลสันผักหวาน ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้ โดยสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้มอบหมายให้นางเกษร อักษรรัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท เป็นผู้ประสานรายละเอียดเพิ่มเติม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิศักดิ์ จอมวงศ์)

รองผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ ฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน
ผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ ๐ ๕๓๘๗ ๕๕๒๒-๔

โทรสาร ๐ ๕๓๔๙ ๘๑๓๓

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางเกษร อักษรรัตน์
เกิดเมื่อ	9 ตุลาคม พ.ศ. 2517
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2540 ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พืชศาสตร์) สาขาวิชาพืชสวนประดับ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2538 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (เกษตรกรรม) สาขาวิชาพืชสวนประดับ วิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2536 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (เกษตรกรรม) วิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2542-2552 ผู้ช่วยนักวิจัย สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2553-2555 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัดน่าน กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2555-ปัจจุบัน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์